

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra geografie

Bakalářská práce

Periferní oblasti Plzeňského kraje – vymezení, typy a stabilita

Vypracovala: Nikola Podlešáková
Vedoucí práce: doc. RNDr. Jan Kubeš, CSc.

České Budějovice 2019

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum:

Podpis studenta

Poděkování

Chtěla bych poděkovat panu doc. RNDr. Janu Kubešovi, CSc. za vedení mé bakalářské práce, trpělivost, ochotu a cenné rady, které mi věnoval v průběhu zpracování. Ráda bych také poděkovala své rodině za jejich podporu a trpělivost při studiu.

Bibliografická identifikace

Autorka: Nikola Podlešáková

Studijní program: Geografie

Studijní obor: Geografie pro veřejnou správu

Druh práce: bakalářská práce

Název bakalářské práce: Periferní oblasti západních Čech – vymezení, typy a stabilita

Pracoviště: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra geografie

Vedoucí bakalářské práce: doc. RNDr. Jan Kubeš, CSc.

Rok obhajoby: 2019

Počet stran: 55

PODLEŠÁKOVÁ, N. (2019): Periferní oblasti Plzeňského kraje – vymezení, typy a stabilita. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, 55 s.

Anotace:

Bakalářská práce vymezuje periferní oblasti Plzeňského kraje, vedle toho také území semiperiferní a suburbánní v tomto kraji, a hodnotí jejich sociálně-populační rozvinutost. Teorie práce se opírá o koncepty sídelní střediskovosti, perifernosti v území, sociálně-populační rozvinutosti obcí a geograficky podmíněné sociální exkluze. Územní jednotkou analýz jsou obce. Perifernost je chápána jako územní odlehlost obcí od mikroregionálních sídelních středisek. V prvním kroku byla proto vymezena mikroregionální sídelní střediska na základě jejich obslužné vybavenosti, počtu obyvatel, dojížděky za prací a studiem a vybavenosti dopravními spoji. Nejvýznamnějším mikroregionálním sídelním střediskem kraje je Plzeň, následují Klatovy, Rokycany, Domažlice, Sušice, Tachov, Přeštice, Stříbro, Horažďovice, Nýřany, Kralovice a Planá. Další, méně vybavená sídelní střediska, byla označena jako maloměstská (piko), městysová (nano) a venkovská (femto). V druhém kroku byly vymezovány periferní obce na základě příliš dlouhé doby strávené na cestě v dopravním spoji do nejbližšího mikroregionálního střediska, a/nebo nedostatečného počtu spojů směřujících do tohoto střediska. Shluky periferních obcí pak vytvářejí periferní oblasti – pohraniční, mezikrajské a vnitrokrajské. V posledním kroku je vyhodnocována sociálně-populační rozvinutost (stabilita) periferních, suburbánních a semiperiferních obcí, periferních oblastí a rovněž mikroregionálních a nižších sídelních středisek. Tato rozvinutost (stabilita) byla hodnocena na základě dlouhodobého a krátkodobého populačního vývoje, přirozené a migrační bilance obyvatel, zastoupení dětské a seniorské složky obyvatel, zastoupení vysokoškoláků, míry podnikání a míry výstavby bytů. Největší problémy z hlediska sociálně populační rozvinutosti (stability) vykazovaly mezikrajské periferní oblasti, zejména u hranic se Středočeským krajem.

Klíčová slova: periferní oblasti, sociální stabilita, populační stabilita, sociální indikátory, sociální exkluze, střediska osídlení, Plzeňský kraj

PODLEŠÁKOVÁ, N. (2019): Periferní oblasti Plzeňského kraje – vymezení, typy a stabilita (Peripheral areas of Western Bohemia - delimitation, types and stability). Bachelor thesis. University of South Bohemia, Faculty of Education, Department of Geography, 55 p.

Annotation:

The Bachelor thesis determines peripheral areas of the Region of Plzeň, together with semi-peripheral and suburban areas in the above-mentioned region, and presents an evaluation of the social-population development of these areas. The theory of the thesis is based upon concepts of settlement centrality, peripherality in an area, social-population development of municipalities and geographically conditioned social exclusion. Municipalities constitute territorial units of the analyses. Peripherality is understood as a territorial remoteness from micro-regional settlement centres. Accordingly, the first step consisted in defining micro-regional settlement centres according to the community amenities of these centres, the number of population, commuting to work and schools and transport facilities. The most important settlement centre of the region is the town of Plzeň, followed by Klatovy, Rokycany, Domažlice, Sušice, Tachov, Přeštice, Stříbro, Horažďovice, Nýřany, Kralovice and Planá. Other settlement centres, with fewer community amenities available, were indicated as provincial (pico), township (nano) and rural (femto). In the subsequent step, peripheral municipalities were delineated on the basis of an excessively long time spent by travelling by a means of transport to the nearest micro-regional centre, and/or inadequate transport connections with the given centre. Clusters of peripheral municipalities give rise to peripheral areas - border, inter-regional and intra-regional areas. The social-population development (stability) of peripheral, suburban and semi-peripheral municipalities, peripheral areas as well as micro-regional and minor settlement centres were evaluated in the last step. The aforesaid development (stability) was assessed based on the long-term and short-term population development, natural and migration balance of inhabitants, representation of inhabitants' segments of children and seniors, representation of university students, level of entrepreneurship and level of apartment construction. From the perspective of social-population development (stability), the most serious problems were identified in inter-regional peripheral areas, especially those neighbouring the Central Bohemian Region.

Key words: peripheral areas, social stability, population stability, social indicators, social exclusion, settlement centers, Pilsen Region

Obsah:

1. Úvod	8
2. Přehled literatury a teoretická východiska	10
2.1 Periferní území a jejich sociálně-populační rozvinutost v odborné literatuře.....	10
2.2 Teoretická východiska problematiky periferních území a jejich sociálně-populační rozvinutosti.....	19
3. Vybrané geografické charakteristiky Plzeňského kraje	21
4. Cíle a vstupní předpoklady práce	28
5. Metodika práce	30
5.1 Vymezování sídelních středisek kraje a jejich typů.....	30
5.2 Vymezování periferních, semiperiferních a suburbánních obcí a určování typů periferních oblastí.....	34
5.3 Indikátory sociálně-populační rozvinutosti v obcích a vyhodnocování sociálně-populační rozvinutosti.....	35
6. Střediskové, periferní a další obce a oblasti Plzeňského kraje a jejich sociálně-populační rozvinutost	38
6.1 Stanovení mikroregionálních a nižších sídelních středisek.....	38
6.2 Vymezení periferních, semiperiferních a suburbánních obcí a periferních oblastí.....	42
6.3 Sociálně-populační rozvinutost obcí, typů obcí a periferních oblastí.....	43
7. Závěr	51
8. Literatura	53
9. Tabulky, mapy a přílohy	55

1. Úvod

Při hledání vhodného tématu pro svou bakalářskou práci mě upoutalo jedno z témat pana doc. Kubeše, a to problematika periferních oblastí a jejich rozvinutosti či stability. Po následující konzultaci s doc. Kubešem a kolegyněmi Anetou Chvojkovou a Barborou Holíkovou jsme se domluvili na společném projektu, který by měl zahrnovat tři bakalářské práce na toto téma, uskutečněné v rozdílných územích České republiky. Ve své bakalářské práci se zaměřím na Plzeňský kraj, jelikož zde žiji (v Sušici). Aneta Chvojková se bude zajímat o jižní Čechy a Barbora Holíková prozkoumá svůj rodný okres Znojmo. Bude se jednat o práci zaměřenou na vymezení (2), typizaci (3) a rozvinutost periferních obcí a oblastí (4), přičemž nejprve bude třeba vymezit mikroregionální sídelní střediska (1), vůči kterým budou vymezovány periferní obce. Chceme se také zabývat rozvinutostí semiperiferních a suburbánních obcí a také sídelních středisek, zvláště těch méně významných. Podobné téma už v roce 2011 zpracovali v článku publikovaném v Sociologickém časopise Kubeš, Kraft (2011). V rámci tohoto projektu ale značně pozměníme způsob výběru středisek, více je odstupňujeme, zúžíme období sledovaných spojů veřejné dopravy a upravíme také jednotlivé ukazatele rozvinutosti za obce, přičemž samozřejmě využijeme novější data.

Sociální geografie Plzeňského kraje se proměňuje, jednotlivé obce se zde vyvíjejí poněkud odlišně. To můžeme vnímat především na demografických, sociálních, ekonomických a dalších sociálních aspektech. Pociťujeme to především ve větších městech a v jejich okolí, kde se zvyšuje počet obyvatel, staví se nové byty a také se zde vyskytuje více pracovních příležitostí za vyšší platové ohodnocení. Zbývající území jsme nazvali jako semiperiferní (mezilehlé) až periferní. Periferní území je většinou nedostatečně vybaveno veřejnou dopravou nebo je odlehlé, převládá zde starší obyvatelstvo, je zde nedostatek pracovních příležitostí a služeb. Tyto skutečnosti vnímá především mladá populace, která často odchází do větších měst, kde po studiích zůstávají pracovat a poté zde zakládají rodiny. Nicméně lze očekávat i rozvinuté periferní obce a oblasti, zvláště když profitují z přeshraniční spolupráce.

Bakalářská práce má následující, snad logickou strukturu. Kapitola 2.1 se věnuje periferním územím a jejich rozvinutosti v odborné literatuře. Teoretická východiska problematiky periferních území a jejich sociálně-populační rozvinutosti jsou zpracovány v kapitole 2.2. V kapitole 3. jsou představeny základní geografické charakteristiky obyvatelstva, osídlení a dopravy na území Plzeňského kraje. Ve 4. kapitole představím cíle a vstupní předpoklady bakalářské práce, které později potvrdím nebo vyvrátím. V metodické kapitole 5. jsou nejprve (5.1) vytvořeny postupy pro vymezení sídelních středisek kraje různé hierarchické úrovně.

V kapitole 5.2 jsou postupy pro ohraničení periferních obcí, také suburbánních a semiperiferních obcí a pro určování typů periferních oblastí. Po jejich vymezení lze měřit jejich sociálně-populační rozvinutost (metodika tohoto měření je v kapitole 5.3).

V analytické části práce bude třeba nejdříve vymezit mikroregionální sídelní střediska, ke kterým budou vztahovány periferní obce – kapitola 6.1. Na základě metodiky popsané v kapitole 5.2 pak budou určeny periferní, suburbánní a semiperiferní obce a ohraničeny periferní oblasti – kapitola 6.2. S využitím dat vybraných indikátorů pak budou typy obcí a oblastí vyhodnoceny z hlediska jejich sociální a populační rozvinutosti – finální kapitola 6.3. V Závěru (kapitola 7.) budou zrekapitulovány výsledky práce a nakonec budou vyhodnoceny cíle bakalářské práce a její vstupní předpoklady.

2. Přehled literatury a teoretická východiska

2.1 Periferní území a jejich sociálně-populační rozvinutost v odborné literatuře

Tato kapitola o odborné literatuře je rozčleněna do tří částí podle logiky výstavby bakalářské práce – nejprve jde o literaturu k vymezení sídelních středisek, v dalším kroku o literaturu k vymezení periferních území (vůči sídelním střediskům) a ve finále dochází v různých studiích k vyhodnocování rozvinutosti (stability) v těchto periferních, eventuálně i dalších územích. Walter Christaller (1933) položil základy teorie uspořádání sídelních středisek v území. Práce profesora Martina Hampla (např. Hampl, 2005) jsou klíčové pro vymezení sídelních středisek České republiky. Profesor Hampl se ale nezabýval nižšími sídelními středisky. Proto jsou v první části této kapitoly zmíněny i práce dalších autorů, zvláště brněnských, věnované střediskovosti malých měst a městysů.

Vymezování periferních území se uskutečňuje v posledních přibližně třiceti letech, v českém prostředí zhruba od roku 2000 v souvislosti s potřebami regionální politiky. Problémem ale je, zvláště u negeografů, že někdy nejsou periferní území vymezována jako území vzdálená od významných sídelních středisek, ale jako území problematická (Musil, Müller 2008; Bernard, Šimon 2017 a další) – viz další část této kapitoly.

Studie věnované indikátorům (ukazatelům) sociálně-populační rozvinutosti (stability) jsou různě komplexní, zahrnují několik málo indikátorů, ale i rozsáhlé sestavy indikátorů: sociální, demografické, ekonomické nebo technicko-infrastrukturní rozvinutosti v území (např. Musil, Müller 2008; Ouředníček a kol. 2011). Sledované územní jednotky mohou mít charakter sídel, nejčastěji obcí, méně vhodnými jednotkami jsou správní obvody obcí s rozšířenou působností (SO ORP). Jednotlivé položky příslušné literatury jsou probrány v třetí části této kapitoly.

Vymezování sídelních středisek, malá města

Bakalářská práce se věnuje především periferním územím. Tato periferní území se sídly a obcemi jsou vymezována na základě jejich vztahů k sídelním střediskům (hlavně městům). Nelze proto opomenout základní práce věnované sídelní střediskovosti, zejména studie německého geografa *Waltera Christallera* (např. Christaller, 1933), který vytvořil teorii centrálních míst (střediskových sídel) na základě výzkumu v rovinaté oblasti jižního Německa. Sestavil hierarchii centrálních míst a stanovil, že centrální místa určité hierarchie jsou rozmístěna v šestiúhelníkové síti. Centrální místa určité hierarchické úrovně poskytují určité zboží, služby a administrativní funkce pro sídla v jejich zázemí. Pro tuto bakalářskou práci jsou jeho zjištění inspirativní, zejména pro určování hierarchie sídelních středisek Plzeňského kraje.

V prostředí České republiky se vymezování sídelních středisek a spádu do těchto středisek intenzivně věnuje profesor **Martin Hampl** z pražského univerzitního geografického pracoviště a to už od 70. let 20. století (viz např. Hampl 2005 nebo Hampl a Marada 2015). Klíčem k uchopení sociálně geografické regionalizace ČR je podle M. Hampla vymezení mikroregionálních sídelních středisek poskytujících určitý objem a rozmanitost pracovních příležitostí a často využívaných služeb pro obyvatele, pro obyvatele mikroregionálního střediska a pro obyvatele sídel v jeho spádovém zázemí, tedy v sociálně geografickém mikroregionu. V rámci sociálně geografického mikroregionu by tedy měly být relativně uzavřeny vztahy mezi sídly ve sféře dojížděky za prací a důležitými službami, především ve směru nestřediskových sídel – mikroregionální sídelní středisko (jde o nodální regiony). Rozlišuje dva druhy mikroregionálních sídelních středisek, a tedy i sociálně geografických mikroregionů – mikroregionální sídelní střediska I., která jsou obvykle bývalými okresními městy ze 70. a 80. let (přibližně s 20–30 tisíci obyvateli) a II., která jsou většinou menšími městy (přibližně s 5–19 tisíci obyvateli) v současnosti zařazenými mezi obce s rozšířenou působností (ORP).

V rámci některých mikroregionů M. Hampl vymezoval ještě sociálně geografické subregiony (a subregionální sídelní střediska), které ale vykazovaly značnou neuzavřenost sledovaných vztahů (hlavně v pracovní dojížděce) a neměly dostatečnou populaci ve spádovém regionu tohoto střediska (15 tisíc obyvatel), či ve středisku samotném (5 tisíc obyvatel). Mezoregionální sídelní střediska M. Hampla jsou nad mikroregionálními a vytvářejí si příslušný sociálně geografický mezoregion. V zásadě se jedná o úroveň krajských měst a krajů. Integrace těchto mezoregionů je dána především dojížděkou za vyššími službami. Sociálně geografické regiony a sídelní střediska M. Hampla lze považovat za relativně objektivně existující. Administrativní regionalizace ČR (kraje a krajská města, SO ORP a ORP), a v tom i Plzeňského kraje, by se měla s regionalizací M. Hampla co nejvíce shodovat. Pro bakalářskou práci je důležité určení mikroregionálních sídelních středisek M. Hampla v Plzeňském kraji.

Koncem 90. let 20. století byl na katedře geografie PF JU zpracováván projekt sledující stabilitu venkovského osídlení v jižních Čechách. V publikaci tohoto projektu je kapitola zaměřená na obslužnou vybavenost, střediskovost a spádovost venkovských sídel – **Kubeš a Pahorecká (2000)**. Autoři zaznamenávali druhy zařízení služeb pro obyvatele (prodejny potravin, veřejné stravování, prodejny spotřebního zboží, finanční služby, sociální služby, školské a zdravotnické služby, také služby kultury, církve a tělovýchovy) a vedle toho i počet těchto zařízení. Na základě počtu druhů a zařízení těchto služeb vymezili v řešeném území sídla nevybavená službami, sídla se základní obslužnou vybaveností (v té době měla například malou prodejnu potravin a hospodu), sídla s rozšířenou obslužnou vybaveností (měla navíc například

poštu nebo základní školu), „subregionální“ střediska obslužné vybavenosti (měla další prodejny a další nekomerční služby) a „mikroregionální“ střediska obslužné vybavenosti (navíc střední škola, specializované prodejny; často městečka nesplňující parametry stanovené M. Hamplm). V té době ale byla ve venkovských sídlech ještě vyšší vybavenost službami než je v současné době. Pro bakalářskou práci bylo inspirativní zejména rozčlenění služeb pro obyvatele a vymezení nižších sídelních středisek než mikroregionálních.

Základní analýza vnitřních vztahů v sídelním systému regionu soudržnosti Jihovýchod byla vytvořena dvojicí geografů z Masarykovy univerzity – *Mulíček, Seidenglanz (2011)* pro potřeby plánování regionálního operačního programu. Zaměřili se především na identifikaci vztahů mezi jednotlivými sídly, kde využili morfologické ukazatele jako velikostní atributy obcí, definovaných městských center a skupin obcí, rank-size charakteristiky sídelního systému, úroveň morfologické polycentricity. Poté využili vztahové (relační) uspořádání sídelního systému RS Jihovýchod, kde prostorově uspořádali místní pracovní systémy (pracovní mikroregiony, vztahově uzavřené oblasti) a rozdílnost dopravní dostupnosti, dojížděky v této oblasti. Kombinace výzkumu vertikálních a horizontálních sídelních vztahů umožňuje představit si obrázek měst a obcí v různé míře integrovaných systémů. Sídelní systém je v rámci studie chápán a studován jako vztahová síť vytvářející základní prostorový rámec pro řadu procesů ekonomického či sociálního charakteru. Tento rámec si můžeme představit i na Plzeňském kraji a použít tuto práci jako podnět.

Brněnští geografové v roce 2014 vytvořili Územní studii sídelní struktury Jihomoravského kraje, ve které vymezili sídelní střediska tohoto kraje – *Hladík a Mulíček (2014)*. Vycházeli z potenciálu pracovních příležitostí (pracovní příležitosti v sídelních střediscích a pracovní dojížděka do těchto středisek) a z potenciálu obslužných funkcí, která tato střediska poskytují. Za střediskové služby považovali stavební úřad, úřad ORP, plně organizovanou základní školu, střední školu, nemocnici, zdravotnické středisko, koncentraci lékařů – specialistů, „řetězcovou“ velkoobchodní potraviny, poštu, banku. Použili tedy podobnou strukturu služeb, která je používána v našem projektu. Především v zázemí Brna byla některá nižší sídelní střediska postižena „přeskočením“ na vyšší úroveň středisek při poptávání služeb obyvatele. To se týkalo především využívání obslužných možností přímo v Brně, zejména když lidé dojížděli za prací do Brna. Autoři použili neobvyklé názvy typů sídelních středisek, které jsou v rozporu se zavedeným názvoslovím typů středisek v pracích M. Hampla (například subregionální střediska jsou v této práci postavena výše než Hamplova mikroregionální sídelní střediska). Vytvořili následující hierarchii sídelních středisek (v jejich práci “center”) – krajské město (Brno), regionální centrum (I., II. – např. Znojmo, resp. Blansko), subregionální centrum (I., II. – např. Ivančice, resp. Moravský Krumlov),

mikroregionální centrum (I., II. – např. Židlochovice, resp. Kunštát), lokální centrum (I., II. – např. Miroslav, resp. Rajhrad). Po výběru sídelních středisek různého významu nacházejících se v Jihomoravském kraji pak ještě uplatnili expertní přístup, kdy některá střediska posunuli v hierarchii středisek výše či níže na základě jejich rozmístění v různých typech území. V další fázi pak k vymezeným střediskům připojili příslušná spádová území na základě spádovosti veřejnou dopravou (podobně jako v našem projektu při vymezení periferních obcí).

V dalších odstavcích se zaměříme na malá města (městečka), které vymežil ve své práci humánní a regionální geograf *Malý (2016)*. V České republice se geografové zaměřují především na hustě osídlené oblasti, které mají velký potenciál pro rozvoj, ale funkce malých měst jsou často zanedbávány. Ne všechna města s vysokým počtem obyvatel mají takovou městskou funkci, a to díky blízkému městskému centru, což označujeme jako aglomerační stín. Problematice funkcí malých měst se věnoval J. Malý, kdy se zaměřil v České republice na Jihomoravský kraj a bral v potaz městskou hromadnou dopravu, dopravní síť, historický význam a turistickou atraktivitu. Pro malé městské systémy je důležitá udržující role regionálního a územního rozvoje. Nicméně jejich účel a hierarchický pořádek městského systému středisek se liší v závislosti na jejich službě. Studie potvrdila předpoklad vyplývající z aglomeračního stínu. Z toho plyne, že se servisními funkcemi se můžeme převážně setkat v okrajových oblastech, kde není jiné silnější centrum. Oblasti s vyšší koncentrací malých středisek jsou charakterizovány trvalou hierarchickou strukturou. Nejmenší obce poskytují pouze základní služby a dojíždění do jiných větších center. Metropolitní funkce mohou být v centrech, které přitahují obchodní aktivity a dojíždějí z velkých městských center. Častější dopravní dojíždění do městského centra je nedílnou součástí prostorově-funkční dynamiky mezi jádrem a jeho zázemím. V metropolitní oblasti lze nalézt komplementaritu mezi funkcemi bydlení a poskytováním služeb s vyšším postavením (kulturní zařízení a sociální péče), venkovské oblasti s vyšší koncentrací malých středisek podobné velikosti jsou charakterizovány spíše místními specifiky (prostorové, fyzické, sociální), které ovlivňují vzájemné vztahy mezi lidmi. V této práci J. Malého je inspirativní rozdělení typů funkcí malých měst, které se dají využít i v Plzeňském kraji, kde je těchto městských systémů nespočet.

Brněnští geografové *Vaishar a Zapletalová (2009)* připravili studii věnovanou malým městům nacházejícím se v Jihomoravském kraji. Nejprve vyjmenovávají funkce malých měst – „Malá města zajišťují služby na základní městské úrovni, pracovní příležitosti, sociální kontakty, příležitosti cestovat mimo mikroregion, služby státní správy a někdy identitu mikroregionu“. Je ale třeba doplnit, že malá města zajišťují jen část potřebných pracovních příležitostí a služeb pro své obyvatele a pro obyvatele jejich zázemí, protože většina těchto příležitostí a služeb je poskytována až ve městech střední velikosti. Autoři se soustředili na malá města ležící

v periferních územích. Tento typ malých měst má vyšší autonomii a pro své venkovské zázemí je nezastupitelný, protože do měst střední velikosti je odtud daleko. Problémem je, že malá města Jihomoravského kraje postupně ztratila své výrobní kapacity, takže nabídka pracovních příležitostí v průmyslu a zemědělství zde velmi poklesla. Je zde proto třeba rozšířit pracovní příležitosti ve školských a sociálních službách, eventuálně ve službách pro cestovní ruch.

Vymezování periferních území

Nepodařilo se nalézt vhodnou studii věnovanou periferním územím Plzeňského kraje. Jedinou výjimkou je práce **Kopp (2005)** – „Polarizace vývoje krajiny na periferii Plzeňské aglomerace“, která se ale věnuje přírodním charakteristikám periferního území, které ale v tomto případě leží v rámci Plzeňské aglomerace, v pásu obcí od Plzně směrem na západ. Autor vytváří dva scénáře dalšího vývoje těchto obcí. První scénář počítá s dalším rozvojem aglomerace v podobě rozšiřující se rezidenční a komerční suburbanizace. Výsledkem bude růst zastavěných ploch, úbytky zemědělské půdy a ztráty na biodiverzitě. Druhý scénář počítá s významnou regulací tohoto rozvoje prostřednictvím územního plánování a ochranu přírodní a rekreační funkce zdejší krajiny.

Musil a Müller (2008) použili pro vymezování periferních území České republiky soubor sedmnácti ukazatelů, proto je jejich práce velmi podrobná. Pracovali s relativně podrobnou strukturou územních jednotek České republiky v podobě 1424 subregionálních územních jednotek v podobě sloučených obcí. Navíc také porovnávali situaci v roce 1980 a po roce 2000. Po syntéze hodnot indikátorů za sledované subregionální jednotky vymezovali periferní území jako území s výskytem subregionálních jednotek s nejméně příznivými hodnotami. V naší bakalářské práci jsme se inspirovali použitými indikátory, ale periferní území nevymezujeme na základě nerozvinutosti, ale na základě odlehlosti těchto území od mikroregionálních sídelních středisek.

Ve svém článku se **Halás (2008)** zaměřuje na periferní území Slovenska. Zvolil metodu, která identifikuje periferní území jak na regionální, tak na lokální úrovni. Autor uvádí, že v případě periferních území regionální úrovně je příčinou jejich perifernosti špatná ekonomická a sociální situace mnohdy způsobená nedostatečnou dopravní infrastrukturou a odlehlostí. V případě periferních území lokální úrovně je perifernost těchto území (obcí, sídel) způsobena nedostatečnou dopravní obsluhností veřejné dopravy.

Podle autora existuje několik rozdílných forem (typů) perifernosti, ale všechny se nakonec překrývají v důsledku tzv. kruhových negativních faktorů. Všechna periferní území regionální úrovně, která mají problém s nepříznivou demografickou strukturou a s nedobrymi hodnotami ekonomicko-sociálních ukazatelů se potýkají s vysokou emigrací, zvláště mladých lidí.

Podle autora článku je perifernost relativní pojem, protože ne vždy je perifernost měřitelná ukazateli. Život v těchto odlehlých území může být pro někoho i osvobuzující, jak uvádí autor. Pro naši bakalářskou práci jsou inspirativní použité ukazatele, například ukazatel dopravní obslužnosti. Také M. Halás vymezuje periferní území jako území nerozvinutá.

V práci *Pileček a Jančák (2011)* se můžeme dočíst o periferii jako o výsledku nerovnoměrného vývoje společnosti v prostoru. Periferie je specifické území vyznačující se komplexem převážně negativních charakteristik. Jedná se o území nedostatečně integrované v daném prostoru a čase, dominujících struktur, procesů a systémů (Schmidt 1998). V rámci provedené a jistě ne zcela úplné definice periferních oblastí lze konstatovat, že v definování převládá ekonomické hledisko, resp. hodnocení socioekonomické vyspělosti. Periferie jsou často chápány jako území ekonomicky málo rozvinutá nacházející se mimo vyspělé regiony a na těchto regionech závislá. Také často hodnocenými prvky jsou odlehlost od center osídlení, a to nejen ve smyslu čistě geografickém, ale také ve smyslu sociálním. V menší míře se také řeší demografická a socioekonomická charakteristika (stárnutí a odliv obyvatelstva, vysoká míra nezaměstnanosti).

Geografové *Kubeš, Kraft (2011)* z PF JU v Českých Budějovicích před osmi lety napsali článek o periferních oblastech jižních Čech a jejich sociální stabilitě, který následně publikovali v Sociologickém časopise. V úvodních kapitolách článku je zajímavý nástin sociální exkluze, prostorově podmíněné sociální exkluze, sociální nespravedlnosti, sociálního blaha či sociálního kapitálu.

Pokračovali vytyčením periferní, semi-periferní, suburbánní a městské obce za pomoci spojů veřejné dopravy směřujících do a z vybraných středisek osídlení Jihočeského kraje. Nedostatečný počet spojů nebo doba strávená na cestě byla nad časový limit, a to bylo prokázáno v periferních obcích. Naštěstí v semi-periferních obcích jezdí přijatelné spoje. V okolí velkých měst, tam kde byly postiženy suburbánní migrací s dopravou problémy neměly. Periferní oblasti byly vyčleněny do třech podskupin – pohraniční, mezikrajské a vnitrokrajské.

Dále autoři použili několik ukazatelů, aby zhodnotili sociální stabilitu jednotlivých obcí Jihočeského kraje. Jednalo se o vývoj počtu obyvatel, míru nezaměstnanosti atd. Nestabilní oblasti byly přiřazeny periferním oblastem, které nedopadly dobře v jednotlivých ukazatelích.

Pokud se nestabilita zaznamenala u více ukazatelů, potom se jednalo o nestabilní periferní oblast. Autoři pro zlepšení nestability ve svém článku uvedli vhodnou regionální politiku, která by pomohla vyřešit problémy periferních oblastí.

Je zřejmé, že bakalářská práce na článek autorů Kubeš, Kraft (2011) metodicky navazuje, když uplatňuje pojmy jako periferní, semi-periferní či suburbánní obec nebo periferní oblast.

V této bakalářské práci jsou ale aplikované rozdílné a nové ukazatele sociálně-ekonomické stability.

Na článek Musil, Müller (2008) s odstupem času navazuje článek **Bernard, Šimon (2017)**. Oba články vyšly v Sociologickém časopise a zpracovávají téma vnitřních periferií České republiky, přičemž novější článek ještě navíc rozpracovává problematiku prostorově podmíněného sociálního vyloučení (exkluze). Bernard, Šimon (2017) uvádějí, že je třeba rozlišovat více typů vnitřních periferií (na rozdíl od Musil, Müller 2008, kteří rozlišovali pouze jeden typ, a navíc jej nevymezili geograficky, tedy na základě odlehlosti) a představují různé přístupy k vymezení periferních oblastí v zahraniční literatuře. Jeden z přístupů je založen na prostorové odlehlosti – a (viz Kubeš, Kraft 2011). Další přístup staví na určitých sociálních znacích obcí – b (viz Musil, Müller 2018). Podobný je další přístup (c) Nováka a Netrdové (2011), využívající bodovou metodu a „shlukovou analýzu“. Bernard, Šimon (2017) uplatnili čtvrtý přístup (d) kombinující výše uvedené.

Autoři konstatují, že geograficky vymezené periferní oblasti a periferní oblasti vymezené prostřednictvím nízké kvalifikace a snížené životní úrovně se značně překrývají na více než polovině své rozlohy. Zjistili, že periferní oblasti se vyskytují především na hranicích krajů, zvláště tam, kde jsou krajská města značně vzdálena. Uvádějí, že „tento vzorec byl již vícekrát popsán jakožto dominantní vzorec problémových a nerozvojových oblastí“. Další periferní oblasti se nacházejí v okolí státní hranice, přičemž některé z nich mají ekonomické transformační potíže. Autoři dospívají k přesvědčení, že „různé prostorově diferenciacní, resp. periferizační procesy mají odlišnou časovou dynamiku“ a že „současná prostorová struktura periferních území a specifika jejich typů jsou výslednicí nejméně tří různých procesů: (1) dlouhodobých polarizačních procesů, (2) ekonomické restrukturalizace a (3) současné tendence k prostorové dekoncentraci obyvatelstva“. Článek má velmi složitou metodiku, když kombinuje různé přístupy a ukazatele. Komplexně vymezené periferní oblasti ČR článek neobsahuje.

Urbanizaci, suburbanizaci se v České republice věnovali - **Sýkora a Mulíček (2017)**. Ve svém článku analyzují změny v sídelním a regionálním systému Česka v letech 1991-2011 na základě rozmístění obyvatelstva, kde je sledován populační růst a úbytek ve 260 pracovních mikroregionech a funkčních městských regionech. Podle dostupných map lze říci, že roste počet obyvatel v zázemí největších měst, především Prahy. Lidé se stěhují do měst a sídelních aglomerací. Je zde, ale vidět rozdíl z let komunismu, kdy se obyvatelstvo koncentrovalo do samotných jádrových měst, zatímco jejich zázemí populačně stagnovalo díky investicím do výstavby bytů v centrech osídlení. Situace se zásadně změnila v druhé polovině devadesátých let,

kdy poptávka domácností po bydlení v rodinném domě se zahradou se zvýšila. Největší dynamiku populačního růstu vykazovaly funkční městské regiony a mikroregiony velkých měst a měst v jejich okolí, zejména ve středočeském prostoru, na Plzeňsku a Českobudějovicku, což je zásadní pro moji bakalářskou práci. Úbytky obyvatel byly zaznamenány na Moravě a Slezsku, v některých pohraničních periferních oblastech a v regionech vnitřních periferií.

Druhá část článku je věnována trajektoriím vnitřního rozvoje mikroregionů na základě hodnocení populačních změn jejich tří základních územních částí, tj. jádra, suburbánní zóny a periferní části regionu. Článek pak hodnotí sídelní a regionální systém Česka z hlediska výskytu a zastoupení procesů urbanizace, suburbanizace a desurbanizace v mikroregionech. Urbanizaci na počátku 21. století tak charakterizuje pokračování koncentračních tendencí do nejvýznamnějších sídelních center a oblastí. V rámci mikroregionů pak vlivem suburbanizačního procesu dochází k výrazné dekoncentraci. Suburbanizace se na úrovni mikroregionů stala dominantním trendem v sídelním a regionálním systému Česka. Druhým nejvýznamnějším trendem byla desurbanizace. Urbanizace se týkala jen malých měst. Hlavním trendem je tak dekoncentrace obyvatel v rámci městských regionů při populační stagnaci periferních částí mikroregionů. Pro bakalářskou práci bylo inspirativní především rozmístění obyvatelstva a celkové rozložení sídelního a regionálního systému v České republice.

Sociálně-populační rozvinutost (stabilita) obcí a regionů

Marada (2001) ve své práci vymezil periferní oblasti pouze na úrovni celých okresů. Na tyto okresy „nasadil“ šest indikátorů perifernosti. Jedná se o indikátory, které lze označit jako ekonomické (podíl ekonomicky aktivních obyvatel zaměstnaných v primárním sektoru, v bankovním sektoru, průměrná výše mezd) a sociální (podíl venkovského obyvatelstva, podíl obyvatelstva žijícího v obcích do 499 obyvatel, ...). Pomocí zjištěných hodnot těchto ukazatelů pak autor stanovil „míru perifernosti“ a tu aplikoval na okresy České republiky. V další části článku se autor zaměřil na přírodní poměry v území a na jejich propojenost s periferností. Vyhodnotil svažitost zemědělské půdy, nadmořskou výšku, produkční schopnost půd a podíl lesních ploch v okrese ve vztahu k zjištěné perifernosti okresu. Zjistil, že vliv přírodních podmínek na perifernost je poměrně malý. Jistou míru shody ukazovala pouze lesnatost. Mnohé indikátory z tohoto článku jsou pro tuto bakalářskou práci inspirativní, nicméně hodnocení za celé okresy je pro nás nepřijatelné.

Skupina pražských geografů, jmenovitě Jančák, Chromý, Marada, Havlíček a Vondráčková (**Jančák a kol. 2010**), v roce 2008 analyzovala ve svém příspěvku 14 zájmových (periferních)

území na úrovni správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem (SO POU). Sledovali hodnoty velikostně-významových indikátorů, například hustoty zalidnění, podílu vysokoškolsky vzdělaných osob, indexu stáří nebo vzdálenosti centra pověřeného obecního úřadu (POÚ) od krajského města.

Dále využili dotazníkové šetření, ve kterém oslovili trvale žijící obyvatele daného SO POU, když dotazníky rozdali žákům základních škol a ti je předali dospělým. Jednalo se především o rodiče (spíše matky), nejčastěji ve věku 37–40 let. Dotazník se skládal ze tří základních pilířů – sociálního kapitálu, angažovanosti a spokojenosti s životem v obci. Po vyhodnocení těchto dotazníků autoři došli k závěru, že nezáleží ani tak na poloze SO POU v rámci státu, jako spíše na charakteru osídlení, hustotě zalidnění, vzdělanosti obyvatelstva nebo populační velikosti obcí v SO POU, protože tyto parametry ovlivňují finanční možnosti obcí.

Článek pražských geografů *Ouředníček a kol. (2011)* o změnách sociálního prostředí a kvality života v depopulačních regionech České republiky zkoumá hlavní příčiny vedoucí ke stěhování obyvatel z odlehlých venkovských oblastí České republiky po roce 1989. Autoři hodnotí zejména vybavenost a dostupnost institucí a služeb, charakter lokálního sociálního prostředí a rezidenční spokojenost obyvatel. Autoři nejprve určili depopulační regiony ČR z analýzy dlouhodobého populačního vývoje a také migračních dat. Následně si vybrali severní Pacovsko, jako jeden z depopulačních regionů České republiky s relativně nízkou nezaměstnaností (chtěli, aby region nebyl postižen migrací z důvodu nedostatku práce).

Na Pacovsku vybrali 13 obcí (sever SO ORP Pacovska). Mezi ukazatele, které autoři pro hodnocení použili, lze uvést hrubou míru přirozeného přírůstku, hrubou míru migračního salda, vzdělanostní strukturu obyvatel a směr vystěhování. K těmto ukazatelům tvrdých dat ještě připojili řízený rozhovor, ve kterém lidé vypovídali o nejpalčivějších problémech v obci. V tomto dotazníku byly rozepsány čtyři hlavní vzájemně propojené okruhy problémů: dopravní obslužnost veřejnou dopravou, vybavenost obce občanskou infrastrukturou, dostupnost práce v regionu a společenský život v obci. Pro tuto bakalářskou práci byly inspirativní některé sociálně-ekonomické ukazatele.

Ve studii *Bernard (2012)* se autor snaží vystihnout územní diferenciaci rozvinutosti venkovských obcí, podle autora obcí do 3 000 obyvatel. Autor zdůrazňuje, že rozvoj venkovských obcí je kromě vnitřních faktorů rozvoje ovlivněn také polohovými faktory a velikostí obce. Na soubor venkovských obcí bylo nasazeno množství sociálně-ekonomických a demografických charakteristik, jejichž hodnoty byly vyhodnoceny faktorovou analýzou. Tato analýza identifikovala, po očištění od vlivu populační velikosti, několik klíčových charakteristik sociálně-populačního rozvoje – „tvrdé“ charakteristiky (ekonomické příležitosti, vzdělanost, demografická

situace) a „měkké“ charakteristiky propojené s činností obce na lokální úrovni (lokální veřejné dění, politická participace a sídelní stabilita). Tento článek je pro bakalářskou práci podnětný, neboť se soustřeďuje na venkovské obce a celou řadu sociálně-populačních charakteristik rozvinutosti těchto obcí.

2.2 Teoretická východiska problematiky periferních území a jejich sociálně-populační rozvinutosti

Christallerova teorie centrálních míst

Christallerova teorie centrálních míst je považována za vrchol lokalizačních teorií. Walter Christaller (1893–1969) ji vytvořil v roce 1933 v jižním Německu, kde i tuto teorii aplikoval. Jeho snahou bylo vysvětlit lokalizaci a různou velikost měst v sídelním systému. Domníval se, že se vyskytuje hierarchie mezi službami, kdy platí, že služby vyššího řádu obsluhují větší území než služby nižšího řádu. Služby bychom mohli rozdělit do tří typů – základní služby, vyšší služby a služby nejvyšší (Čadil, 2010).

Christaller vymezil síť pravidelných šestiúhelníků kolem center a ve vrcholech těchto šestiúhelníků vymezil o řád nižší centra, kolem kterých se vytvářejí šestiúhelníky s centry ještě nižšího řádu. Zvolil tři základní principy utváření šestiúhelníků (zón) kolem center: tržní, dopravní a administrativní. U tržního principu pokrývá tržní zóna vyššího řádu $\frac{1}{3}$ z každé okolní tržní zóny nižšího řádu (je jich 6) a celou tržní zónu nižšího řádu uvnitř tržní zóny vyššího řádu (celkem jde tedy o 3 celé tržní zóny nižšího řádu). Tento princip je také označován jako k3. Pokud se tržní zóny vyššího řádu utváří na základě dopravního principu, pak jsou zde $\frac{1}{2}$ ze šesti tržních zón nižšího řádu, dále jedna celá vlastní tato zóna, celkově tedy 4 tržní zóny nižšího řádu (princip k4). U administrativního principu zahrnuje tržní zóna vyššího řádu všechny okolní zóny nižšího řádu a vzniká tak k7 (Čadil, 2010). Christaller nakonec dospěl k názoru, že reálné sídelní systémy center v jednotlivých zemích a jejich regionech jsou vždy směsí těchto principů.

Perifernost a exponovanost v území, perifernostní sociální exkluze

Existuje řada publikací věnovaných vymezování periferních či polohově exponovaných území – viz kapitola rozboru literatury v této bakalářské práci. Přístupy autorů k perifernosti území jsou ale značně odlišné. Někteří autoři vymezují periferní území na základě jejich nerozvinutosti (nestability) – Müller, Musil (2008), Bernard, Šimon (2017) a další. Značnou komplikací v problematice perifernosti území je používání termínu marginální území. Není zcela zřejmé, jak se od sebe periferní a marginální území odlišují. V práci Kubeš, Kraft (2011) byl koncept

perifernosti území založen na odlehlosti těchto území od významných sídelních středisek. Tato odlehlost může mít podobu příliš velké – geografické vzdálenosti, vzdálenosti po komunikacích, časové vzdálenosti jízdy automobilem nebo časové vzdálenosti ve spojích veřejné dopravy.

V současné sociologii a sociální politice se velmi často operuje s termínem sociální vyloučení (exkluze). Sociální exkluzi je možné si představit jako stav, kdy jsou některé skupiny lidí vyloučeny z možností, které mají ostatní lidé, přitom si ale to vyloučení nepřejí a není to společensky žádoucí – Mareš, Sirovátka (2008), Kubeš, Kraft (2011). Takovými vyloučenými skupinami lidí mohou být například chudí lidé, důchodci, zdravotně handicapovaní, lidé jiné národnosti nebo náboženství. Podle Kubeš, Kraft (2011) mohou být takovou skupinou vyloučených lidí i obyvatelé žijící v odlehlých (periferních) územích, kde nejsou běžné služby pro obyvatele a rozmanité pracovní příležitosti, přičemž dojíždění za těmito službami a za prací do vzdálených (mikroregionálních) sídelních středisek je obtížně realizovatelné. Takovou sociální exkluzi autoři označují jako sociální exkluzi vyplývající z bydlení v periferně položených územích vzhledem k (mikroregionálním) sídelním střediskům.

Sociálně-populační rozvinutost obcí a regionů, lidský, sociální a sociálně-ekonomický kapitál

Existuje poměrně bohatá literatura věnovaná lidskému, sociálnímu a sociálně-ekonomickému kapitálu obyvatel sídel, obcí a regionů – viz také kapitola rozboru literatury této bakalářské práce. Sociální kapitál zahrnuje například angažovanost obyvatel a úroveň sociálních sítí v komunitě obyvatel. Lidský kapitál je možno chápat jako soubor hodnot některých demografických a dalších charakteristik obyvatel. Kvalitní lidský kapitál spočívá ve vyrovnané věkové pyramidě obyvatel mladého a středního věku, nízké úrovni kojenecké úmrtnosti, nízké sebevražednosti, vysoké vysokoškolské vzdělanosti, atp. Sociálně-ekonomický kapitál obyvatel se měří charakteristikami typu průměrný příjem domácností, míra nezaměstnanosti, míra zadluženosti domácností, atp. Při hodnocení rozvinutosti sídel, obcí a regionů je pak třeba stanovit vhodné indikátory pro měření úrovně zmíněných kapitálů.

3. Vybrané geografické charakteristiky Plzeňského kraje

Poloha a přírodní poměry ve vztahu k tématu bakalářské práce

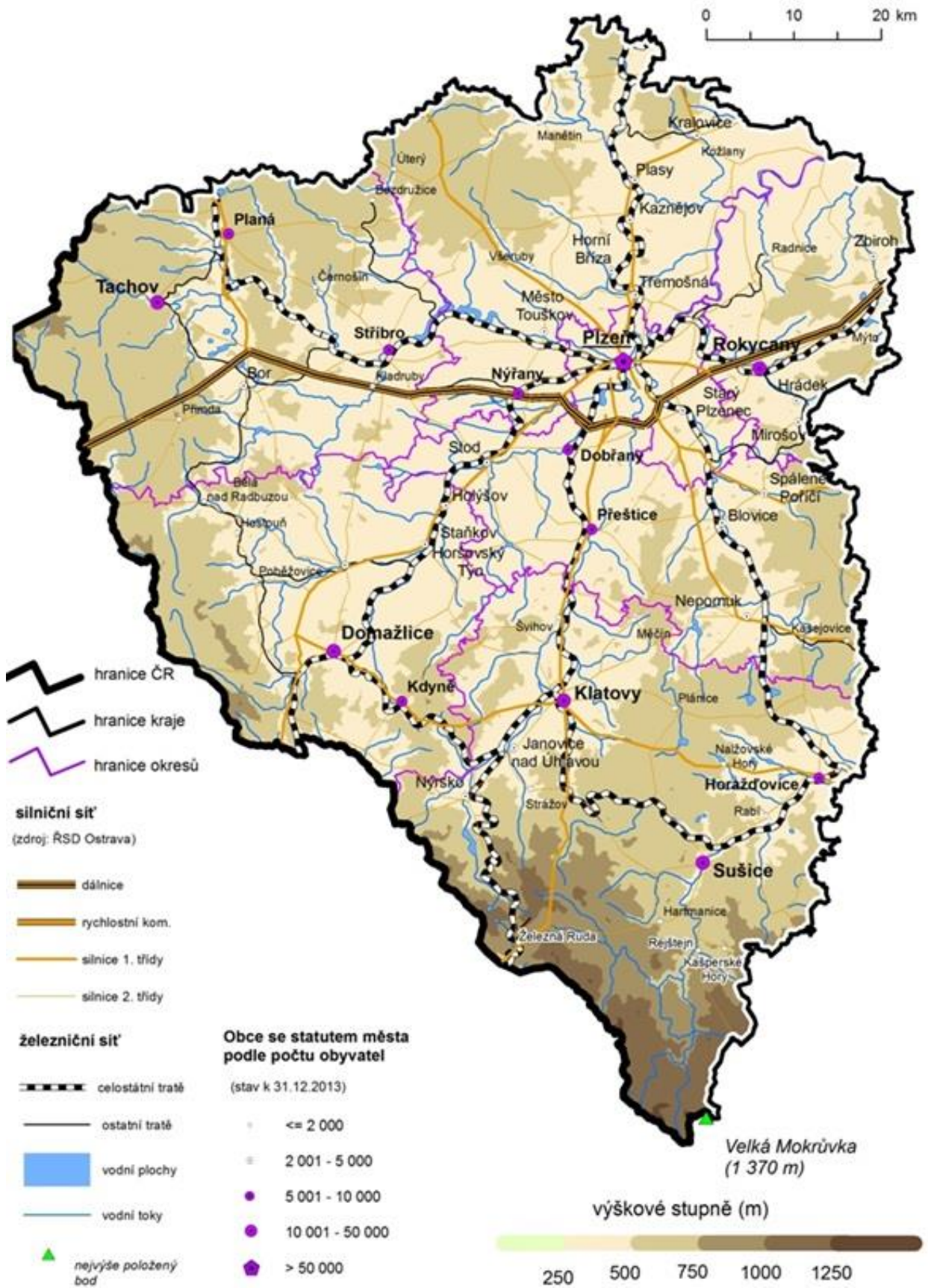
Plzeňský kraj leží na západě České republiky. Státní hranici má s Bavorskem, krajská hranice s Karlovarským krajem se táhne na severu kraje, následuje krátká hranice s Ústeckým krajem, dále nejdelsí hranice se Středočeským krajem a také dlouhá hranice s Jihočeským krajem. Rozloha Plzeňského kraje činí 7.649 km², takže jde o kraj plošně rozsáhlý, třetí co do rozlohy v rámci ČR.

Nejvyšším místem Plzeňského kraje je Velká Mokrůvka (1369 m), nacházející se na hranicích s Bavorskem, v oblasti hornatiny Šumavy – Mapa 1. Šumavský hřeben se táhne podél hranice s Bavorskem, od Všerubského průsmyku směrem k jihovýchodu. Výrazně vyzdvižen je v okolí Železné Rudy (Jezerní Hora 1343 m, Můstek 1235 m), následují Šumavské pláně s tisícimetrovými výškami, další elevace jsou pak v oblasti Černé Hory (1315 m) a zmíněné Velké Mokrůvky. V tomto území je velmi nízká hustota zalidnění. Jsou zde ale některá středisková sídla (Železná Ruda) a významná rekreační sídla (zmíněná Železná Ruda, Prášily, Srní, Modrava a Horská Kvilda). V podhůří Šumavy, které bylo v minulosti většinou německé, se nachází například středisková sídla Kašperské Hory nebo Hartmanice.

Na hranicích s Bavorskem, severozápadně od Všerubského průsmyku, se rozprostírá poněkud nižší pohraniční pohoří s názvem Český les (Čerchov 1042 m a již v Karlovarském kraji se nacházející Dyleň 940 m). Toto pohoří je značně vylidněné z důvodu odsunu německého obyvatelstva. V podhůří Českého lesa leží například Klenci pod Čerchovem, Poběžovice, Bělá nad Radbuzou nebo Přimda. Na východním okraji Plzeňského kraje vystupuje členitá a zalesněná Křivoklátská vrchovina a malá část Brd, s nejvyššími nadmořskými výškami kolem 700 m. Podél hranice s Karlovarským krajem najdeme Tepelskou vrchovinu. Jedná se o málo zalidněné a zalesněné území s malými středisky jako jsou Bezručice, Manětín nebo Žihle.

Vnitřek Plzeňského kraje pak vykrývá Plzeňská pahorkatina, která se skládá z Rakovnické, Plaské pahorkatiny a Švihovské vrchoviny. Tyto pahorkatiny udávají ráz kraje. Z hlediska krajinného pokryvu jde o mozaiku smrkových a borových lesů (více než 40 % zalesněnost kraje), polí a luk, a také středně velkých venkovských sídel. V těchto pahorkatinách leží většina obcí s rozšířenou působností a dalších sídelních středisek kraje. Většina území Plzeňského kraje je odvodňována řekou Berouňkou, resp. jejími zdrojnicemi. Na jihu kraje se uplatňuje horní část řeky Otavy, odtékající do Jihočeského kraje.

Mapa 1. Mapa Plzeňského kraje (2018)

Zdroj: ČSÚ (2018) - <https://www.czso.cz/csu/czso/kartogramy-a-kartodiagramy-dtqtnirqr0>

Administrativní členění

Po reformě územně správního členění se Plzeňský kraj skládá ze 7 okresů (Tachov, Plzeň-sever, Plzeň-město, Rokycany, Domažlice, Plzeň-jih a Klatovy) a 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP). Tyto SO ORP lze také označit jako „malé okresy“, které mají blízko k reálným sociálně-geografickým mikroregionům (s několika výjimkami). Jde o následující SO ORP – Tachov, Stříbro, Kralovice, Nýřany, Plzeň, Rokycany, Domažlice, Horšovský Týn, Stod, Přeštice, Blovice, Nepomuk, Klatovy, Horažďovice a Sušice. Území SO ORP Stod je rozděleno mezi okresy Domažlice a Plzeň-jih – Mapa 2. Přípravovaná územně správní reforma tuto nedokonalost snad odstraní. Jednotlivá SO ORP se pak člení na správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem (SO POU) – Mapa 2, celkem 35 těchto obvodů. Středisky SO POU, pokud nejsou SO ORP, jsou obvykle malá města nebo městyse, která se pak v této bakalářské práci staly nano- nebo piko- sídelními středisky.

Popisované správní obvody se dále člení na jednotlivé obce. V Plzeňském kraji je v současnosti (k 1. 1. 2018, dle databázi ČSÚ) celkem 501 obcí. Obce mají různou plošnou velikost (v pohraničí jsou rozsáhlé obce) a populační velikost (nejmenší obcí je Hradiště nedaleko Berounky v okrese Rokycany s 30 obyvateli). Převažují venkovské obce, městysů je 12, měst je v kraji celkem 55. Některá tato města jsou městy jen „na papíře“, ve skutečnosti se jedná o městyse či venkovská sídla, která si mohla ponechat v dávné minulosti přiznaný statut města. Takovými „problematickými“ městy jsou například Černošín, Kladruby, Bezručice, Úterý (sídlo má necelých 400 obyvatel), Manětín, Mirošov, Mýto, Hostouň, Bělá nad Radbuzou, Spálené Poříčí, Strážov, Měčín, Plánice, Kasejovice, Nalžovské Hory, Rejštejn, Rabí a Hartmanice. Plzeň je naopak významným městem, kterému přináleží označení statutární město. Dělí se na jednotlivé městské obvody (celkem 10 obvodů).

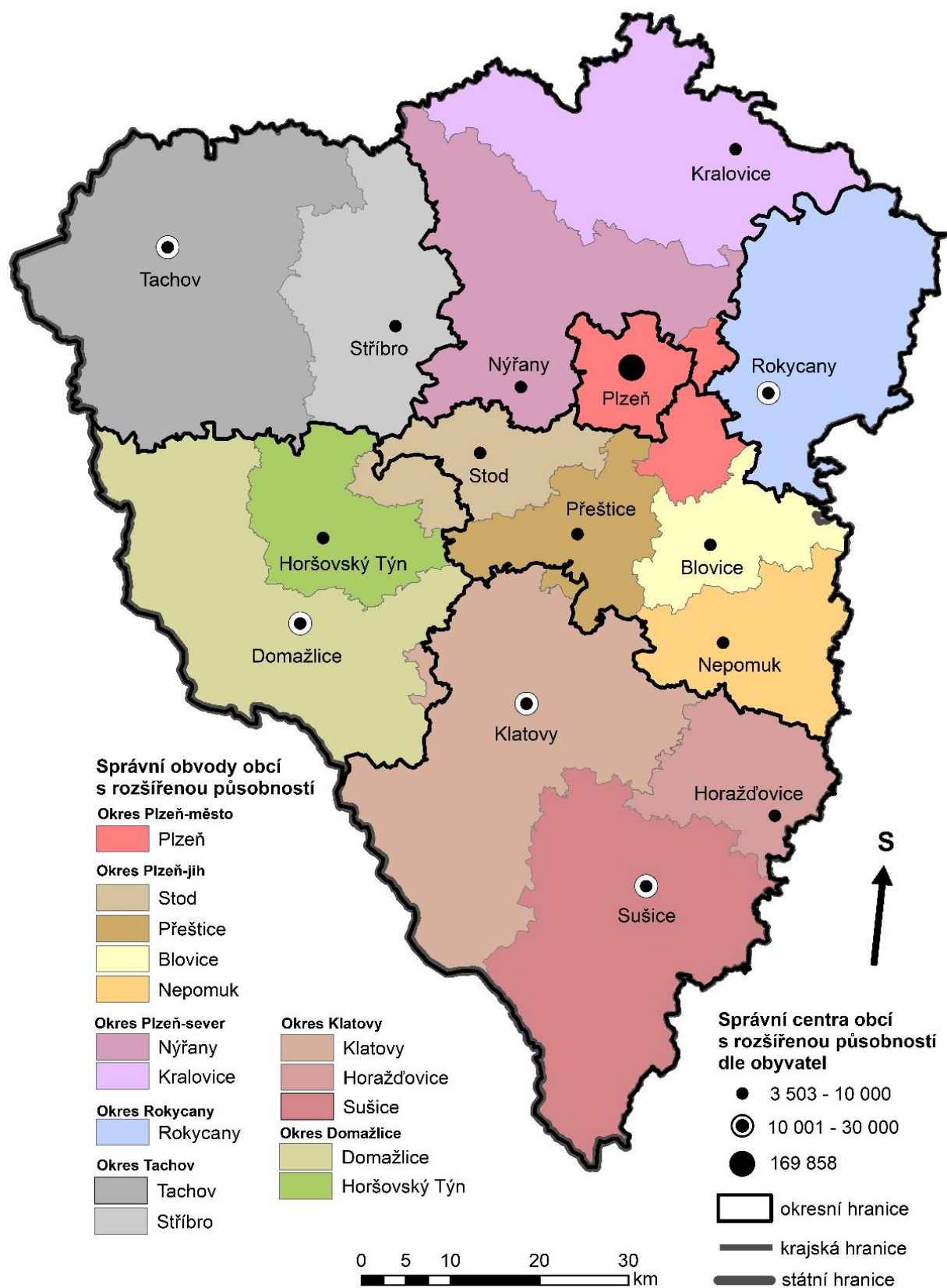
Obce se dále člení na části obcí a z územně technického hlediska na katastrální území. Ve větších městech jsou navíc vymezeny urbanistické obvody. Části obcí lze většinou považovat za jednotlivá geografická sídla. To ale neplatí na území větších měst.

Obyvatelstvo

Ke konci roku 2017 žilo v Plzeňském kraji 580.816 obyvatel (5,5 % obyvatel ČR). Populace kraje mírně roste. Kraj je přibližně uprostřed ostatních krajů z hlediska jejich populační velikosti. Hustota zalidnění Plzeňského kraje je v rámci Plzeňského kraje značně podprůměrná – 75,9 obyvatel na km²/134,5 km². Okresy Tachov a Klatovy dosahují pouze 45 obyvatel na km².

Mapa 2. Administrativní členění Plzeňského kraje (2018)

Nikola Podlešáková, 9. 3. 2019, České Budějovice
 Zdroj dat: ČSÚ (2018), ArcČR

Obyvatelstvo kraje stárne, kraj má velmi vysoký průměrný věk. Některé okresy jsou na tom hůře – Klatovy, jiné lépe – Tachov.

Krajské město Plzeň má 164.952 obyvatel. Je to poměrně velké krajské město ve kterém žije téměř 30 % obyvatel kraje. Další města jsou mnohem menší, měst s 10.000 a více obyvateli je kromě Plzně pouze pět – Klatovy, Domažlice, Tachov, Rokycany a Sušice. Poměrně silnou skupinou jsou města s 5.000–9. 999 obyvateli, kterých je 6 (Stříbro, Nýřany, Přeštice, Dobřany, Starý Plzenec a Planá). Jsou zde ještě další, ale populačně menší města. Všechny údaje představují údaje za města v jejich geografickém vymezení – viz Tabulka 6.

Bakalářská práce pracuje s mikroregionálními sídelními středisky a jejich spádovými zázemími, která jsou podobná existujícím obcím s rozšířenou působností (ORP) a jejich správním obvodům (SO ORP). Z tohoto důvodu je možné popsat rozmanitost obyvatelstva Plzeňského kraje prostřednictvím jeho SO ORP – Tabulka 1. V roce 2017 měla většina SO ORP záporný přirozený přírůstek obyvatel, výjimkou byly ty “malé okresy”, které ležely v suburbánní zóně Plzně (Nýřany, Přeštice) nebo podél dálnice z Plzně na Rozvadov a do Německa (Stříbro, Tachov). Migrační přírůstky byly skoro ve všech těchto okresech, pouze ty “šumavské” byly poněkud vystěhovalecké. Přistěhování obyvatel je silné především v Plzeňské aglomeraci. Předchozí hodnoty se promítají do celkového přírůstku obyvatel. Plzeňský kraj získal za rok 2017 celkem 2.187 obyvatel.

Tabulka 1. SO ORP Plzeňského kraje – obyvatelstvo a administrativní členění (2017)

SO ORP	Přirozený přírůstek obyvatel	Přírůstek obyvatel migrací	Celkový přírůstek obyvatel	Počet obyvatel	Podíl obyvatel 0-14 let	Podíl obyvatel 65+ let	Počet SO POU	Počet obcí
Blovice	0	87	87	12068	15,39	20,37	2	19
Domažlice	-23	142	119	40610	15,54	19,47	3	58
Horažďovice	-28	20	-8	11640	13,91	22,04	1	20
Horš. Týn	7	-16	-9	14574	16,25	18,48	2	18
Klatovy	-28	-4	-32	50479	15,02	20,26	3	44
Kralovice	-43	22	-21	22253	14,49	20,40	3	44
Nepomuk	-47	44	-3	11476	14,23	21,65	1	26
Nýřany	64	511	575	56308	16,70	17,57	4	54
Plzeň	-13	629	616	189747	15,10	20,42	2	15
Přeštice	30	133	163	22486	15,38	18,84	1	30
Rokycany	-64	482	418	48602	15,14	19,91	3	68
Stod	-18	118	100	23093	16,03	18,88	3	24
Stříbro	21	58	79	16967	15,08	17,88	2	24
Sušice	-74	-20	-94	24199	14,53	21,73	2	30
Tachov	40	157	197	36314	15,71	16,61	3	27
Celkem	-176	2363	2187	580816	15,31	19,65	35	501

Poznámky: Údaje o obyvatelstvu se váží k 31. 12. 2017 a k celému roku 2017.

Zdroj: ČSÚ (2018) - <https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo-plzenskeho-kraje-2017>

Populačně nejsilnějším SO ORP je samozřejmě Plzeň, s velkým odstupem následují Nýřany a Klatovy s více než 50.000 obyvateli, dále Rokycany a Domažlice s více než 40.000 obyvateli, s odstupem pak další SO ORP s méně než 23.000 obyvateli – Tabulka 1. Nejmladší obyvatelstvo vykazuje SO ORP Nýřany, Horšovský Týn a Stod, ještě také Tachov, Domažlice, Blovice a Přeštice, nejstarší pak Horažďovice, Sušice a Nepomuk.

Osídlení

Problematika osídlení Plzeňského kraje je tématem této bakalářské práce, která se z velké části věnuje vymezení sídelních středisek tohoto kraje na několika hierarchických úrovních – viz analytické části a mapy bakalářské práce. Následující text si všímá celkových charakteristik osídlení Plzeňského kraje a využívá publikaci Matušková a kol. (2014).

Plzeňský kraj je charakteristický vysokou hustotou většinou velmi malých sídel a nerovnoměrným rozmístěním obyvatel. Celkově v Plzeňském kraji chybí města střední velikosti (s 30 až 50 tisíci obyvateli). Metropolí kraje je město Plzeň, které se svými 164.952 obyvateli je největším městem v kraji. Druhým největším městem jsou Klatovy s pouhými 20 tisíci obyvateli. Dalšími středisky osídlení jsou menší města jako Domažlice, Tachov, Stříbro, Sušice nebo Rokycany – viz také Tabulka 6.

Velký potenciál dalšího rozvoje mají zejména města a venkovská sídla ležící na tzv. “rozvojových osách“. Do těchto os můžeme zahrnout koridor podél dálnice z Prahy přes Plzeň k Rozvadovu, Plzeň, Praha až k hranici s Německem nebo méně významnou rozvojovou osu Mariánské lázně, Stříbro, Plzeň, Nepomuk, Strakonice. Specifickou rozvojovou oblastí je také západočeská Šumava, zejména v okolí Železné Rudy, Prášíl, Srní a Horské Kvildy. Města a venkovská sídla nacházející se v prostoru v pohraničí Českého lesa, některých území Šumavy a také Tachovska, Pláňska a Bezručicka byla po druhé světové válce postižena odsunem německého obyvatelstva a nedostatečným dosídlením. Tato území mají nízkou hustotu zalidnění a je zde množství zaniklých sídel.

Silniční a železniční komunikace a veřejná osobní doprava

V silniční dopravě kraje je základní osou relativně nedávno vystavěná dálnice D5 vedoucí z Prahy přes Plzeň na Rozvadov a dále do Německa. Tato komunikace má ve vnitrokrajské dopravě Plzeňského kraje omezený význam – spojuje Plzeň s Rokycany, na druhé straně s Nýřany, Stříbrem, Borem a Přimdou, slouží také ke spojení Tachova s Plzní. Dálnice zpřístupnila některá

dříve odlehlá území nacházející se v okolí Přimdy a Boru u Tachova. Dálnice slouží také k dojížděcí za prací z výše uvedených měst a oblastí do Plzně.

Významnými silničními komunikacemi Plzeňského kraje jsou také silnice I. třídy – I/21 spojující Mariánské Lázně v Karlovarském kraji se Stříbrem, I/20 spojující Toužim v Karlovarském kraji s Všeruby a s Plzní, I/27 propojující jihozápad Ústeckého kraje s Plzní (slouží také k propojení Kralovic, Plas, Kaznějova, Horní Břízy a Třemošné s Plzní), I/19 napojující Příbramsko na Plzeň (přes Mirošov a Rokycany), pokračování I/20 propojující Jižní Čechy s Plzní (přes Horažďovice a Nepomuk), pokračování I/27 vedoucí z Bavorské Železné Rudy do Železné Rudy a odtud směrem na Čachrov, Klatovy, Přeštice a do Plzně, I/26 spojující Domažlice, Horšovský Týn, Staňkov, Holýšov a Stod s Plzní, je zde ještě transversální I/22 propojující Domažlice, Klatovy, Nalžovské Hory, Horažďovice a jihočeské Strakonice. Silnice I. třídy jsou vyznačeny v Mapě 1.

Sít železnic není v Plzeňském kraji příliš hustá. V osobní dopravě se využívají především spojnice mezi Prahou a Plzní (využívají ji také Rokycany, Mýto a Zbiroh), Starakonicemi a Plzní (propojení Horažďovic, Nepomuku a Blovic s Plzní), Železnou Rudou a Plzní (Železná Ruda, Nýrsko, Janovice nad Úhlavou, Klatovy, Přeštice, Dobřany), Furth in Wald a Plzní (propojují Domažlice, Staňkov, Stod, Nýřany a Plzeň), Mariánskými Lázněmi a Plzní (Planá, Stříbro, Plzeň) a Blatnem u Jesenice (směr Most) a Plzní (Žihle, Plasy, Kaznějov, Horní Bříza, Třemošná, Plzeň). Plzeňským krajem vede také III. tranzitní (Česko-Slovenský) koridor z Prahy do Chebu.

Jedním z důvodů nedostatku železniční dopravy je takový, že je v Plzeňském kraji velmi členitý reliéf, především v pohraničních oblastech.

4. Cíle a vstupní předpoklady práce

V souladu s tím, co bylo uvedeno v Úvodu bakalářské práce, bude mít tato práce následující cíle a vstupní předpoklady.

Postupné cíle bakalářské práce:

1. Vypracovat *rozběr literatury* věnované perifernosti sídel, obcí a rozsáhlejších území a současně také sociální, ekonomické a populační stabilitě (rozvinutosti) těchto sídel, obcí a oblastí pro inspiraci metodických postupů a pro poznání teoretických základů problematiky.
2. Na základě literatury vypracovat *teoretické základy* problematiky sídelní střediskovosti, perifernosti území a současně také sociálně-populační stability (rozvinutosti) území.
3. Vypracovat *charakteristiku obyvatelstva, osídlení a veřejné dopravy* na území Plzeňského kraje pro potřeby následujících analýz perifernosti a rozvinutosti.
4. Vytvořit metodické postupy *vymezování mikroregionálních a dalších sídelních středisek*, periferních obcí a oblastí.
5. Vytvořit *system indikátorů sociální a populační rozvinutosti (stability)* v obcích a oblastech.
6. Vymezit *mikroregionální, maloměstská a městysová sídelní střediska*, dále suburbánní, semiperiferní a periferní obce, periferní oblasti a obce Plzeňského kraje.
7. Vyhodnotit sociální a populační rozvinutost v těchto typech obcí a oblastí.

Hlavním cílem bakalářské práce je vymezení periferních oblastí Plzeňského kraje a zjištění jejich sociálně-populační rozvinutosti. Tento hlavní cíl bude postupně naplňován výše uvedenými dílčími cíli.

Vstupní předpoklady bakalářské práce:

1. Předpokládáme *určité problémy ve vymezování mikroregionálních sídelních středisek Plzeňského kraje* vzhledem k existenci prstence menších měst ležících jihozápadně od nedaleké stošedesátitisícové Plzně. Jde o menší města suburbánního, průmyslového a speciálně obslužného charakteru, dojížděním těsně spojená s Plzní, která mají jako města dostatečný počet obyvatel, některá i dostatečnou dojížděku za prací, ale jejich obslužný význam je díky blízkosti Plzně menší – Nýřany, Stod (zde je ale nemocnice), Dobřany (velká psychiatrická nemocnice), Přeštice, Blovice. Pokud by se tato menší města nestala mikroregionálními sídelními středisky, potom by dále od nich vznikla rozsáhlejší vnitřní periferie.

2. Nezpochybnitelným *mikroregionálním střediskem bude jistě Plzeň, dále Klatovy, Rokycany, Domažlice, Tachov, a asi i Sušice*. V případě Horažďovic, Horšovského Týna, Stříbra nebo Plané si nejsme jisti jejich mikroregionální střediskovostí vzhledem k jejich menší populační velikostí a ne příliš velké pracovní dojížděce.
3. Domníváme se, že na severu Plzeňského kraje, v oblasti mezi městy Planá, Stříbro, Město Touškov, Kaznějov, Kralovice a hranicí s Karlovarským a Ústeckým krajem vymežíme *rozsáhlou vnitřní periferii* přesahující do těchto sousedních krajů. Je to území členité a bez měst, a jako periferii ji označují také Musil, Müller (2008) nebo Bernard, Šimon (2017).
4. Předpokládáme, že v některých částech Plzeňského kraje hrají *důležitou roli sídelní střediska s nižší než mikroregionální střediskovostí*, která leží ve větší vzdálenosti od mikroregionálních sídelních středisek. Jde o malá města – maloměstská sídelní střediska, která poskytují služby základního zdravotnictví, školství a mají pobočku banky či alespoň bankomat – Plasy, Zbiroh, Nepomuk, Kdyně.
5. Domníváme se, že vzhledem k existenci dálnice D5 směřující od hranic se Středočeským krajem přes Plzeň ke státní hranici s Bavorskem u Rozvadova budou *pohraniční a další periferní území v okolí této dálnice vykazovat znaky stability (rozvinutosti)* díky snadné dosažitelnosti Plzně a existenci rozvojových zón u dálnice.

5. Metodika práce

5.1 Vymezování sídelních středisek kraje a jejich typů

Periferní obce budou vymezovány na základě odlehlosti od sídelních středisek. Proto je třeba nejprve tato sídelní střediska vymezit. V kapitole věnované literatuře o sídelní střediskovosti byly probrány důležité studie věnované vymezování sídelních středisek České republiky (Hampl 2005, Hampl a Marada 2015, Kubeš a Pahorecká 2000, Mulíček a Seidenglanz 2013 nebo Hladík a Mulíček 2014). Podle M. Hampla jsou klíčovými sídelními středisky České republiky tzv. „mikroregionální střediska, která mají dostatečnou pracovní velikost a dostatečný pracovní spád“. Jsou to všechna bývalá okresní města a větší část dalších měst určených v současnosti jako obce s rozšířenou působností (ORP). V práci Kubeš a Kraft (2011) postupovali autoři v jižních Čechách podobným způsobem, ovšem mezi mikroregionální střediska zařadili i ty zbývající ORP, které Hampl (2005) a Hampl a Marada (2015) z těchto středisek vyřadili (např. Trhové Sviny, Kaplice, Vodňany a další). Kubeš a Kraft (2011) zvažovali několik variant výběru mikroregionálních středisek a upozorňovali na skutečnost, že mezi mikroregionálními sídelními středisky existuje významové rozlišení a že existují také nižší sídelní střediska než mikroregionální.

V této bakalářské práci věnované Plzeňskému kraji jsme mikroregionální sídelní střediska vymezovali na základě čtyř charakteristik – *počtu druhů významných zařízení služeb pro obyvatele* v sídle sídelního střediska v roce 2018 (1; viz také Kubeš, Pahorecká 2000 a Hladík, Mulíček 2014), *počtu obyvatel* v sídle sídelního střediska na konci roku 2017 (2), *počtu dojíždějících za prací a studiem* do obce sídelního střediska v roce 2011 (3; dojížděka byla klíčová v pracích M. Hampla – Hampl 2005, Hampl, Marada 2015) a *počtu spojů veřejné dopravy* projíždějících (končících, začínajících) sídlem sídelního střediska v druhé polovině roku 2018 (4). První charakteristika udává obslužný význam střediska pro obyvatele v jeho okolí i pro obyvatele střediska, druhá udává populační význam střediska, třetí charakterizuje pracovní a školský význam střediska pro jeho okolí a čtvrtá dopravní význam (veřejná doprava) střediska pro jeho okolí.

Data pro první charakteristiku byla získána vyhledáváním na internetu (viz další odstavce). Počet obyvatel za sídla sídelních středisek jsme vypočítávali na základě údajů za sídla ze Sčítání 2011 (ČSÚ 2013a – počet obyvatel v části obce, resp. v sídle), když jsme je aktualizovali na základě údajů z průběžné registrace obyvatel k 31. 12. 2017 (ČSÚ 2018; podíly na obyvatelstvu v sídlech obce v roce 2011 (ČSÚ 2013a) jsme uplatnili při rozčleňování údaje o počtu obyvatel v obci z roku 2017). Některé části obcí na sebe navazující jsme sloučili do jednoho geografického sídla, od městských obcí jsme odtrhli územně oddělené části obcí jako samostatná sídla. Počet

dojíždějících za prací a studiem byl získán také ze Sčítání 2011 (ČSÚ 2013b). Počet spojů veřejné dopravy (vlaků a autobusů) byl získán z databáze IDOS (IDOS 2018).

Následující odstavec se detailněji věnuje výpočtu hodnoty *obslužné vybavenosti v sídelním středisku*. V Tabulce 5. je uveden seznam sledovaných významných druhů zařízení služeb pro obyvatele. Sledovali jsme služby administrativy pro obyvatele, školství, zdravotnictví, prodeje potravin a dalšího zboží, bank a pošt a kultury a sportu. V případě *zařízení služeb administrativy pro obyvatele* jsme se soustředili na existenci krajského úřadu, krajského soudu, okresního soudu, katastrálního úřadu, finančního úřadu (včetně poboček mimo okresní města, pokud úřadovaly alespoň 4 dny v týdnu), úřadu práce (podobně), úřadu obce s rozšířenou působností, stavebního úřadu (podobně) a obvodního či místního oddělení státní policie. Další zařízení tohoto druhu bývají již málo navštěvována běžnými obyvateli. Obecní úřad jsme nezahrnuli.

U *zařízení školství* jsme zahrnuli počet vysokých škol (minimálně 500 studentů, v tomto případě jsme dávali za každou tuto školu dva body), počet gymnázií (za každé jeden bod, při vyšším počtu jsme body umenšovali – viz Tabulka 5.), počet dalších středních škol (podobně) a ještě přítomnost základní umělecké školy (včetně celotýdenně fungující pobočky). Běžné základní školy jsme pro jejich menší střediskový význam nezahrnuli. V případě *zařízení zdravotnictví* jsme zaznamenávali přítomnost krajské (velké) nemocnice (za tři body), menší nemocnice (za dva body), léčebny dlouhodobě nemocných (pokud nebyla součástí nemocnice - jeden bod), dále přítomnost odborných lékařů (alespoň 5 těchto lékařů včetně zubařů, rozptýlených či soustředěných ve zdravotnickém středisku, jeden bod) a také existenci lékárny (provoz alespoň 4 dny v týdnu). Existenci obvodních lékařů jsme nezvažovali.

Zařízení prodeje potravin a dalšího zboží jsme započítávali následovně. Za každý hypermarket potravin, hypermarket průmyslového zboží, oděvní centrum („kóje“ oděvních a dalších obchodů uvnitř většího objektu), získalo sídelní středisko jeden bod, za přítomnost shluku nepotravinářských supermarketů a/nebo supermarketu potravin (často Penny nebo Lidl) také jeden bod. Ve skupině *zařízení bank a pošt* jsme sledovali počet poboček bank a spořitelen (za každou jeden bod – viz poznámka u Tabulky 5., mimo stavební spořitelny), přítomnost bankomatu a přítomnost pošty. V případě *zařízení kultury a sportu* jsme se soustředili pouze na přítomnost velkého divadla (se dvěma a více scénami), menšího divadla (s jednou scénou), obsazené fary (mimo tzv. „papírové“ fary), krytého plaveckého bazénu a kryté ledové plochy.

Některé údaje se na internetu vyhledávaly složitě (každý ze sledovaných obchodů, lékaři, bankovní pobočky atd.), jiné byly přehledněji uspořádány (zvláště odloučená pracoviště některých úřadů). Do potenciálních sídelních středisek jsme zahrnuly ty obce, které získaly za obslužnou vybavenost alespoň jeden bod. Výjimkou byly některé suburbánní obce ležící do 10 km od Plzně,

kteře měly například poštu nebo lékárnu – ty jsme z hodnocení vyloučili. Stejně tak jsme nezohlednili existenci bankomatů v rekreačním sídle Srní. Celá tato práce vyhledávání údajů byla velmi namáhavá a zdlouhavá. U každého potenciálního sídelního střediska se pak přidělené body za přítomnost sledovaných významných druhů zařízení služeb pro obyvatele sečetly do celkové bodové hodnoty – viz Tabulka 5.

Druhou charakteristikou využívanou při vymezení sídelních středisek Plzeňského kraje byla **populační velikost sídelního střediska**. Vzhledem k tomu, že některé obce s potenciálními sídelními středisky zahrnovaly také územně oddělená venkovská sídla, bylo třeba vyjádřit populační velikost pouze toho sídla obce, které má potenciál být sídelním střediskem. Dalším problémem byla skutečnost, že česká statistika eviduje populační velikost sídel (téměř vždy částí obcí) jen při sčítání lidu, přičemž poslední bylo již dávno – v březnu 2011. Abychom získali aktuální údaje o počtu obyvatel v sídlech k 31. 12. 2017, museli jsme použít dopočet údajů na základě počtu obyvatel v sídlech při Sčítání 2011 (ČSÚ 2013a) a počtu obyvatel v obcích z průběžné registrace k 31. 12. 2017 (ČSÚ 2018), když jsme procentní zastoupení počtu obyvatel sídla v rámci obce v roce 2011 přenesli do počtu obyvatel v obci ke konci roku 2017 a na základě tohoto podílu vypočetli počet obyvatel v sídle ke konci roku 2017 – Tabulka 6. Do hodnocení populační velikosti jsme nejprve zahrnuli všechna potenciální sídelní střediska zjištěná na základě obslužné vybavenosti a všechna další sídla, která byla z hlediska počtu obyvatel větší než nejmenší sídelní středisko zjištěné na základě obslužné vybavenosti. Vyloučili jsme populačně velké suburbánní obce ležící do 10 km od Plzně.

Třetí charakteristikou zahrnutou do vymezení sídelních středisek Plzeňského kraje byla **dojíždka do sídelního střediska za prací a studiem**. K dispozici jsme měli databázi dojíždky do obcí ze Sčítání 2011 (ČSÚ 2013b). Novější databáze není k dispozici. Problémem je i to, že mnozí sčítaní obyvatelé nevedli tuto dojíždku (oproti Sčítání 2001 došlo k významnému snížení dojíždky, což je nereálné). Využili jsme seznam potenciálních sídelních středisek vytvořený na základě první a druhé charakteristiky a doplnili jsme do něj ještě několik obcí s velkou dojíždkou – Tabulka 6.

Poslední charakteristikou využitou pro vymezení sídelních středisek byl **počet spojů veřejné dopravy v sídelním středisku** zjišťovaný pomocí databáze IDOS (2018). Jako referenční den jsme vzali pracovní středě mimo školní prázdniny v září 2018. Spoj mohl být autobusový či vlakový, ale ne městské hromadné dopravy. Spoj v sídelním středisku končil, začínal nebo střediskem procházel (a zastavil). U měst jsme uvažovali spoje vztažené k autobusovému nádraží nebo k hlavnímu vlakovému nádraží, u menších sídel mohla ležet zastávka do 1,5 km od okraje

sídla. Většinou jsme nezapočítávali tzv. „dálkové“ spoje, protože neobsluhovaly zázemí sídelního střediska.

V další fázi bylo třeba hodnoty výše uvedených čtyř charakteristik vymezování sídelních středisek sloučit do jedné hodnoty. Mezuregionální sídelní středisko Plzeň bylo nezpochybnitelné. Na druhém místě se vždy objevovaly Klatovy. Klatovům jsme ve všech charakteristikách přiřadili hodnotu 100 bodů a bodové hodnoty dalších potenciálních sídelních středisek ve všech čtyřech charakteristikách jsme trojčlenkou dopočítali. Čtyři normalizované bodové hodnoty jsme sečetli a vypočítali průměrný bodový zisk. Výsledky jsou obsaženy v Tabulce 7.

K určení *hierarchie sídelních středisek Plzeňského kraje* jsme využili odstupy v průměrném bodovém zisku – viz Tabulka 7. Zvažovali jsme několik variant ohraničení *mikroregionálních sídelních středisek*. Plzeň byla nezpochybnitelným meziregionálním a současně mikroregionálním sídelním střediskem. První variantou byla bývalá okresní města (Plzeň, Klatovy, Rokycany, Domažlice, Tachov). Druhou variantou byly všechny současné ORP (+ Sušice, Přeštice, Stříbro, Horažďovice, Stod, Horšovský Týn, Nýřany, Kralovice, Blovice, Nepomuk). Ovšem v Plzeňském kraji lze jen s obtížemi považovat některé ORP za mikroregionální sídelní střediska vzhledem k jejich malé populační velikosti, nedostatečné obslužné vybavenosti atp., navíc některá leží ve stínu Plzně. Nakonec jsme využili naše pořadí sídelních středisek až po čtrnácté sídelní středisko Planá a v bodových hodnotách vzdálenější Blovice a Nepomuk, jsme přesunuli do nano středisek – Tabulka 7. Význam Blovic a Nepomuku je sníženo silným působením Plzně. Čtrnáct, resp. třináct mikroregionálních sídelních středisek jsme ještě rozčlenili podle bodových odstupů na mikroregionální sídelní střediska středně silná, slabá a hojně zastoupená velmi slabá – Tabulka 7.

Blovice a Nepomuk mezi nimi také Dobruška a Kdyně, za nimi také Holýšov a další sídelní střediska jsou malými městy s určitou sídelní střediskovostí, které jsme v této bakalářské práci označili za *nano (maloměstská) sídelní střediska*. V Tabulce 7. se objevila poměrně značná mezera bodových hodnot mezi Starým Plzencem (20,17) a Hrádkem u Rokycan (16,82). To byl pro nás signál pro ohraničení nano sídelních středisek na úrovni Starého Plzence. Také uvnitř nano sídelních středisek jsme tato střediska rozčlenili, tentokrát na silná, středně silná, slabá a velmi slabá.

Hrádek u Rokycan byl prvním *piko (městysovým) sídelním střediskem*. Následoval Kaznějov (osídlení rozvíjené u chemického podniku) a další geograficky vymezené městyse. Na tomto místě upozorňujeme, že nezohledňujeme administrativní status města či městyse. Poměrně rozsáhlý soubor městysů je ukončen (městem) Mýto, protože Holoubkov má od Mýta určitý bodový odstup – Tabulka 7.

Posledním typem sídelního střediska, kterým jsme se původně ani nechtěli zabývat, jsou *femto (venkovská) sídelní střediska*. Mezi ně ale patří i některá průmyslová sídla, jako je např. strojírenský Holoubkov. Tato sídelní střediska jsme ukončili u Chanovic, které vykazovaly jedno zařízení obslužné vybavenosti. Další obce pak spadají do typu *nestřediskových obcí*.

5.2 Vymezování periferních, semiperiferních a suburbánních obcí a určování typů periferních oblastí

V předchozí kapitole vymezená sídelní střediska Plzeňského kraje, konkrétně mikroregionální sídelní střediska, se stala výchozím bodem pro vymezování *periferních obcí* Plzeňského kraje. Sledovali jsme časovou odlehlost jednotlivých obcí od mikroregionálních sídelních středisek prostřednictvím spojů veřejné dopravy. K tomu jsme využívali jízdní řády IDOS (2018), kde jsme vyhledávali počet spojů ze sídla do mikroregionálního sídelního střediska a zpět. Sledovali jsme autobusové a vlakové spoje, ale pro zjednodušení jsme vynechali městskou hromadnou dopravu v Plzni, neboť jsme věděli, že doba strávená na cestě v MHD je relativně krátká. Soustředili jsme se na pracovní středy mimo svátky a školní prázdniny v říjnu 2018 a na autobusové a vlakové spoje vyjíždějící z posuzované obce do mikroregionálního sídelního střediska mezi 5:00–7:50 a na autobusové a vlakové spoje vracějící se zpět mezi 13:00–18:00. V ranních hodinách se jednalo především o spoje pro dojíždění do práce a dojíždění žáků a studentů do škol. Odpolední spoje sloužily k návratu do bydliště.

Obec byla zařazena mezi periferní obce tehdy, když doba strávená na cestě v uvedených spojích byla delší než 30 minut a/nebo těchto spojů nebylo 2 a více, jak v ranním čase, tak v čase návratovém. Několikrát jsme diskutovali časové ohraničení 30 minut strávených na cestě ve spoji. K tomuto času je třeba přičítat čas na cestu z bydliště na zastávku a také ze zastávky do bydliště. Ve výsledku tyto přesuny většinou zabírají okolo jedné hodiny ráno a stejně tolik při návratu. Při dojíždění ze vzdálenějších obcí do Plzně to bývá často delší doba a to už je příliš velká ztráta času. Výše uvedeným způsobem bylo prověřeno celkem 486 obcí Plzeňského kraje.

Po vymezení periferních obcí jsme vymezovali *periferní oblasti*. Periferní oblasti se musely skládat nejméně ze 4 sousedících periferních obcí. Minimální rozloha periferní oblasti by měla být 50 km². V opačném případě budou vymezené periferní obce ležet mimo periferní oblasti. Vytvářeli jsme periferní oblasti v prostorech podél státní hranice s Bavorskem, v prostorech na rozhraní Plzeňského kraje se sousedními kraji (uvnitř Plzeňského kraje) a také ve vnitrozemí Plzeňského kraje. Nechali jsme se inspirovat typy periferních oblastí uvedenými v práci Kubeš,

Kraft (2011). Autoři periferní oblasti Jihočeského kraje rozčlenili na *pohraniční, mezikrajské a vnitrokrajské periferní oblasti*.

Dále jsme vymezovali **suburbánní obce** nacházející se v blízkosti mikroregionálních sídelních středisek. K tomu jsme využili už zpracované vymezení suburbánních obcí České republiky v mapě studie Ouředníček a kol. (2018). Toto vymezení se vztahuje k roku 2016. Dovolili jsme si udělat jen několik úprav, když jsme několik suburbánních obcí dle Ouředníček a kol. (2018) ležících za izochronou 30 minut od Plzně jako suburbánní neoznačili a označili je jako periferní (Líšťany, Všeruby, Hromnice, Dobříč, Čížice a Tatiná). Obce, které se nestaly mikroregionálními sídelními středisky, suburbánními obcemi ani periferními obcemi jsme označili za **obce semiperiferní**. Za semiperiferní obce můžeme označit ty obce, které mají dostatek spoju do mikroregionálních středisek a leží již ve větší vzdálenosti od tohoto střediska. Jak jsme již uvedli výše, nano, piko a femto sídelní střediska mohla být suburbánními, semiperiferními nebo periferními obcemi – Tabulka 3.

5.3 Indikátory sociálně-populační rozvinutosti v obcích a vyhodnocování sociálně-populační rozvinutosti

Pro vyhodnocení sociálně-populační rozvinutosti obcí Plzeňského kraje jsme využili devět **indikátorů sociálně-populační rozvinutosti obcí**, indikátorů se sociálním, ekonomickým a populačním charakterem. Tyto indikátory jsme vybrali tak, abychom mohli komplexně zhodnotit situaci v jednotlivých periferních obcích a oblastech, i jejich typech. Jako první index jsme vybrali *index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel v obci 2017/1991* k 31. 12. dle ČSÚ (2018). Zdrojovými daty byly počty bydlících obyvatel v obci v roce 1991 a 2017 k 31.12. podle průběžné evidence obyvatel dle ČSÚ (2018). Vedle sledování dlouhodobého vývoje počtu obyvatel můžeme podobně sledovat i krátkodobější populační vývoj pomocí *indexu střednědobého vývoje počtu obyvatel v obci 2017/2007* (ČSÚ 2018). Vyhodnocení populačního vývoje obce je důležitým faktorem hodnocení rozvinutosti (stability) obce.

Dále jsme do sledovaných indikátorů ještě zařadili *přirozený přírůstek obyvatel obce v období 2013-2017 na 1000 obyvatel* (v roce 2017). Zdrojem dat byl součet přirozených přírůstků a součet přirozených úbytků obyvatel v obci za roky 2013, 2014, 2015, 2016 a 2017 podle průběžné evidence obyvatel – ČSÚ (2018). K důležitým indikátorům sociálně-populační stability (rozvinutosti) bezpochyby patří i další z našich vybraných indikátorů, a to *migrační přírůstek obyvatel obce v období 2013-2017 na 1000 obyvatel* v roce 2017. Zdrojem dat byl součet migračních přírůstků a úbytků obyvatel v obci za roky 2013, 2014, 2015, 2016 a 2017 podle

průběžné evidenci obyvatel – ČSÚ (2018). Vyhodnocení bilance přirozeného přírůstku obyvatel a bilance migrace obce je důležitým faktorem při hodnocení rozvinutosti (stability) obce.

Následující dva indikátory nám ukazují “kvalitu” věkové struktury obyvatel v dané obci. Jde o *podíl dětí ve věku 0–14 let v obci v roce 2017* k 31. 12. Tento podíl dětí v obcích není běžně publikován v průběžné evidenci obyvatel. Autorka bakalářské práce jej získala z krajské pobočky ČSÚ v Plzni. Analogicky jsme postupovali v případě indikátoru – *podíl obyvatel ve věku 65+ let v obci v roce 2017* k 31. 12. Vyhodnocení velikosti podílu dětí v populaci obce je důležitým faktorem vyhodnocování stability obce z hlediska její demografické budoucnosti. Česká populace stárne a podíl seniorů v ní narůstá. Je to přirozený jev, ale přesto velmi vysoký podíl seniorské populace je určitým znakem nestability.

V minulosti se úroveň vzdělání obyvatel většinou vyhodnocovala na základě podílu obyvatel s maturitou, nebo naopak pouze se základoškolským vzděláním. V současné době, vzhledem k současnému nárůstu středoškolského a vysokoškolského vzdělání je třeba se soustředit především na podíl vysokoškoláků. *Podíl vysokoškolských absolventů v obci v roce 2011* (podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním minimálně úroveň Bc.) na obyvatelstvu ve věku 15+ let je tedy dalším indikátorem. Bohužel, tato vzdělanost se zjišťuje pouze při sčítání obyvatel, přičemž poslední bylo v roce 2011 (k 26. 3.). Vyhodnocení vysokoškolské vzdělanosti je důležité pro zhodnocení sociálně-populační rozvinutosti obce, neboť tato vzdělanost indikuje “kvalitu” zdejší populace.

Také další zvolený indikátor je podle nás důležitý. Jde o *počet bytů vystavěných v letech 2008–2017 v obci na 1000 obyvatel*. Zdrojem dat byla statistika ČSÚ (2017a). Velká intenzita bytové výstavby, především v rodinných domech ve venkovských obcích je znakem stability těchto obcí, protože když se lidé rozhodnou v obci stavět a obětovat na výstavbu značný objem peněz, potom se jim v obci líbí a chtějí zde zůstat.

Jako poslední indikátor jsme do této bakalářské práce zahrnuli *počet podnikatelských subjektů (fyzické osoby + obchodní společnosti) na 1000 obyvatel* v roce 2017. Zdrojem dat byla statistika ČSÚ (2017b). Tento indikátor je důležitý, vyjadřuje podnikatelskou aktivitu obyvatel, ale zároveň poněkud problematický, protože některé živnosti na venkově nemusí být vykonávány s velkou intenzitou. Navíc je do určité míry problematické považovat rovnost mezi podnikáním fyzické osoby a obchodní společnosti.

Seznam sledovaných indikátorů obsahuje Tabulka 2. Hodnoty sledovaných indikátorů v jednotlivých obcích Plzeňského kraje obsahuje Tabulka 8. Obce jsou uspořádány podle okresů. V tabulce lze také rozlišit polohové typy obcí a obce mikroregionálních, nano, piko a femto sídelních středisek.

Hodnoty všech indikátorů jsme seřadili za sebou, a ty, které se dostaly do poslední čtrtiny (kvartilu) hodnot jsme označili jako hodnoty nerozvinutosti (nestability). U jednotlivých obcí a také u sledovaných typů obcí, typů sídelních středisek a také typů periferních oblastí jsme sledovali výskyt těchto hodnot nerozvinutosti posledního kvartilu – Tabulka 8., Tabulka 3. a Tabulka 4.

Tabulka 2. Použité indikátory sociálně-populační rozvinutosti v obcích a oblastech

1. Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel v obci 2017/1991 (k 31. 12.)   2. Index střednědobého vývoje počtu obyvatel v obci 2017/2007 (k 31. 12.)   3. Přirozený přírůstek obyvatel obce v období 2013-2017 na 1000 obyvatel v roce 2017   4. Migrační přírůstek obyvatel obce v období 2013-2017 na 1000 obyvatel v roce 2017   5. Podíl obyvatel ve věku 0–14 let v obci v roce 2017 (k 31. 12.)   6. Podíl obyvatel ve věku 65+ let v obci v roce 2017 (k 31. 12.)   7. Počet vysokoškoláků na 100 obyvatel ve věku 15+ v roce 2011 (k 26. 3.)   8. Počet nových bytů vystavěných v letech 2008-2017 na 1000 obyvatel v roce 2017   9. Počet podnikatelských subjektů na 1000 obyvatel v roce 2017 (k 31. 12.)

Zdroj: Vlastní návrh indikátorů.

6. Střediskové, periferní a další obce a oblasti Plzeňského kraje a jejich sociálně-populační rozvinutost

6.1 Stanovení mikroregionálních a nižších sídelních středisek

Jak bylo uvedeno v příslušné metodické kapitole, sídelní střediska jsou vymezována na základě čtyř charakteristik, které mají stejnou váhu. První z nich, *obslužná vybavenost* potenciálního sídelního střediska, je v rámci Plzeňského kraje zachycena v Tabulce 5. a také v Tabulce 7., kde je uveden celkový bodový zisk za obslužnou vybavenost a jeho přepočten na body v intervalu 0–100, když 100 přepočtených bodů získaly Klatovy za 29 bodů obslužné vybavenosti. Toto město má určitý náskok v obslužné vybavenosti nad dvojicí dalších okresních měst Rokycany a Domažlice. S dalším odstupem následují další dvě města – Sušice a Tachov, poté skupina deseti menších měst s body za obslužnou vybavenost v rozmezí 13–18 bodů – Tabulka 7. Malá městečka s malým obslužným spádem získávají 10–12 bodů. V další skupině sídelních středisek jsou střediska s 5–9 body, jsou to většinou z populačního hlediska městyse. Tabulka 7. zobrazuje všechna další potenciální sídelní střediska s alespoň jedním bodem za obslužnou vybavenost.

Druhá charakteristika – *počet obyvatel* potenciálního sídelního střediska je znázorněna v Tabulce 6. V Tabulce 7. je tento počet obyvatel uveden znovu a v dalším sloupci jsou přepočtené body za počet obyvatel, když Klatovy s 19 134 obyvateli získaly 100 bodů. V metodické kapitole je popsán postup výpočtu tak, aby k sídelním střediskům nebyla připočítávána okolní sídla obce sídelního střediska. Klatovy mají v počtu obyvatel značný náskok za druhými Rokycany, třetím Tachovem a čtvrtými Domažlicemi. Za těmito bývalými okresními městy se řadí Sušice s více než 10 tisíci obyvateli. S odstupem necelých 3 tisíc obyvatel následují menší města do 5 tisíc obyvatel – Stříbro, Nýřany, Přeštice, Planá a Starý Plzenec. Plzeňský kraj má značný počet malých měst a městeček s 2500 až 4999 obyvateli (v Tabulce 7. je jich 19, ovšem v některých případech jde o vzdálenější suburbia Plzně). Následují potenciální sídelní střediska s počtem obyvatel odpovídajícím městysům a střediskovým venkovským sídlům.

Dojíždka za prací a studiem byla třetí sledovanou charakteristikou, tentokrát zpracovanou v Tabulce 6. V Tabulce 7. jsou opět dva sloupce příslušné této charakteristice – údaj o dojíždce a přepočtené body za dojíždku pro jednotlivá potenciální sídelní střediska. Také v případě dojíždky, nepočítaje Plzeň, byly na prvním místě Klatovy, když získaly 100 bodů. S poměrně velkým odstupem jsou Domažlice a za nimi Rokycany. Následuje mimořádně velký odstup, když na dalším místě je Tachov, Sušice a Horšovský Týn. Mnohá města v blízkosti Plzně mají malou dojíždku, protože jsou spíše výjezdovými sídly s dojíždkou do Plzně (Přeštice, Nýřany, Blovice, Dobruška). Na dalších místech jsou sídla, ve kterých jsou umístěny menší průmyslové podniky

přitahující dojíždějící za prací z okolí (Bor, Kdyně a další). Zvláštním případem je Chotěšov s velkým ústavem pro postižené děti s velkou dojížděnkou do tohoto ústavu.

Poslední, čtvrtou charakteristikou je *počet spojů* v potenciálním sídelním středisku – Tabulka 6. V Tabulce 7. je tento počet spojů uveden, stejně tak přepočtené body počtu spojů (Klatovy = 100 bodů). Shodou okolností získaly Rokycany a Domažlice, v obou případech za 184 střeďečnických spojů 82,14 přepočtených bodů. S odstupem následuje Sušice a se značným odstupem pak Přeštice, zvýhodněné polohou na významné silnici spojující Klatovy s Plzní. Na dalším místě jsou města Stříbro a Horažďovice, ležící na frekventovaných železnicích. Komunikačně excentricky položený Tachov má jen 93 spojů, komunikačně lépe položená Planá jich má 94. Následují potenciální sídelní střediska s méně než 90 spoji – Tabulka 7.

V Tabulce 7. jsou čtyři přepočtené bodové zisky za čtyři charakteristiky zprůměrovány do jedné celkové charakteristiky s body v intervalu 0–100 bodů, když Plzeň, jako nesporné *mezoregionální sídelní středisko* je z tohoto bodování vyčleněna. Při rozčleňování potenciálních sídelních středisek na mikroregionální a nižší sídelní střediska jsme postupovali tak, že jsme hledali odstupy v celkovém počtu bodů a také v bodech dílčích charakteristik.

Následující odstavce jsou věnovány *mikroregionálním sídelním střediskům*. Hledali jsme rozhraní mezi skupinou mikroregionálních sídelních středisek a nano (maloměstských) sídelních středisek. Přihlédli jsme k celkovému bodovému zisku, k bodům za obslužnou vybavenost a také k poloze sídelního střediska v sídelním systému Plzeňského kraje. Nakonec jsme vymezili 13 mikroregionálních sídelních středisek – Klatovy, Rokycany, Domažlice, Sušice, Tachov, Přeštice, Stříbro, Horažďovice, Stod, Horšovský Týn, Nýřany, Kralovice a Planá (+ Plzeň) – Tabulka 7., Mapa 3.

Hampl, Marada (2015) stanovili v tomto kraji 6 mikroregionálních středisek v následujícím pořadí – Klatovy, Domažlice, Rokycany, Tachov, Sušice a Stříbro (+ Plzeň). Další města Plzeňského kraje nespĺňovala podle autorů dojížděkové a populační parametry jejich mikroregionálních středisek. Administrativa rozeznává v Plzeňském kraji 14 obcí s rozšířenou působností (ORP) – Klatovy, Domažlice, Rokycany, Tachov, Sušice, Stříbro, Přeštice, Horažďovice, Stod, Horšovský Týn, Nýřany, Nepomuk, Blovice a Kralovice (+ Plzeň). Ve srovnání s Jihočeským krajem je v Plzeňském kraji vyšší hustota ORP, zvláště v okolí krajského města a některá zdejší ORP jsou „na hraně“ – například Blovice, Nepomuk nebo Kralovice. Plzeň má mnohem větší sílu a „stín“ než České Budějovice, a proto ORP ležící na okraji suburbánní zóny Plzně nemají tak velký střediskový význam, jak by to odpovídalo jejich populační velikosti – Rokycany, Přeštice, Nýřany a Blovice. O rozšiřování Plzeňské aglomerace se ve své práci zmiňuje Kopp (2005).

Podle našich relativně objektivních kritérií jsme mezi mikroregionální sídelní střediska zařadili (na rozdíl od ORP) ještě Planou (zejména kvůli velké dojížděci a výhodné dopravní poloze) a vyřadili jsme ORP Blovice (zejména kvůli malé populační velikosti, malému počtu spojů a blízkosti Plzně) a Nepomuk (zejména kvůli malé populační velikosti a malé dojížděci). Mezi Planou a Blovicemi je patrné rozhraní v celkovém bodovém zisku – Tabulka 7.

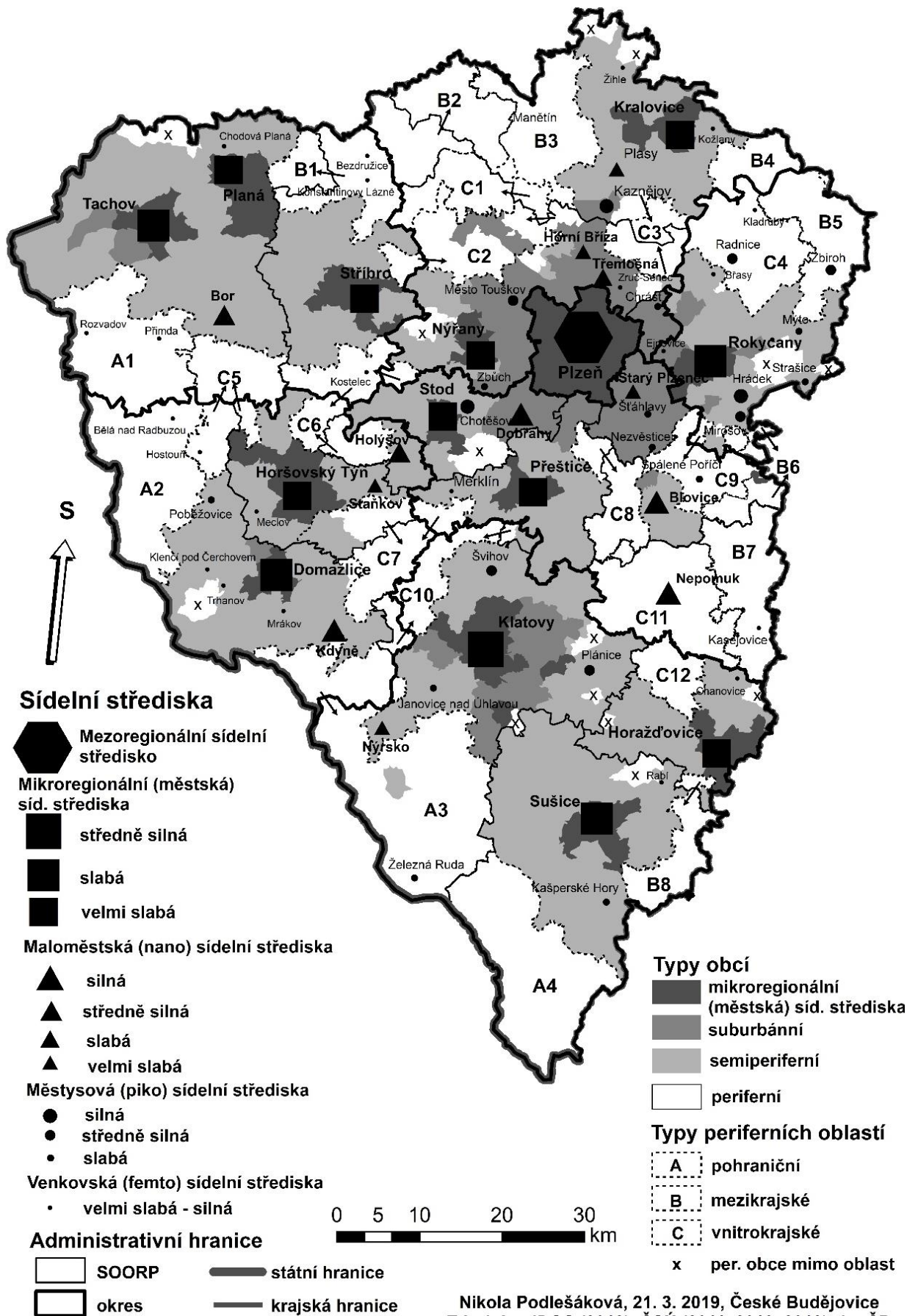
Soubor našich mikroregionálních sídelních středisek je poměrně různorodý z hlediska celkového bodového zisku. Plzeň stojí zcela mimo srovnání. Klatovy mají značný náskok před Rokycany, a proto jsme je označily za středně silné mikroregionální sídelní středisko (Táborské trojměstí v Jihočeském kraji bylo označeno jako silnější subtyp s vyššími hodnotami – Chvojková 2019). Rokycany, Domažlice, Sušice a Tachov jsou podle nás slabými mikroregionálními sídelními středisky (i zde porovnávali střediska Plzeňského a Jihočeského kraje). S odstupem následuje rozsáhlá skupina velmi slabých mikroregionálních sídelních středisek s přibližně stejnými bodovými hodnotami – Tabulka 7. Jde o střediska rozsáhlých venkovských území (Kralovice, Horažďovice), města ve stínu Plzně (Přeštice, Stod, Nýřany) a ještě další města.

Další skupinou jsou *nano (maloměstská) sídelní střediska* v podobě malých měst a větších sídel s průmyslem (Holýšov, Třemošná, Staňkov, Horní Bříza), některá jsou částečně suburbii Plzně (Dobřany, Třemošná, Horní Bříza a Starý Plzenec). Některá mají poměrně rozsáhlá venkovské zázemí (Kdyně, Nepomuk, Plasy, Bor, Nýrsko), jiná naopak velmi malé zázemí (Dobřany, Holýšov, Horní Bříza a Starý Plzenec). O rozdílnosti maloměstských suburbánních, venkovských a pohraničních střediscích psali také Vaishar a Zapletalová (2009). Výrazný „hiát“ v celkovém bodovém zisku odděluje tato nano sídelní střediska od další hierarchické skupiny piko sídelních středisek.

Rozmístění nano sídelních středisek v rámci Plzeňského kraje není rovnoměrné – Mapa 3. Tato střediska scházejí zejména na Bezručicku, Manětínsku, v Českém lese a na Šumavě, tedy v územích rozsáhlejších periferií Plzeňského kraje – Mapa 3. Dlouho jsme zvažovali zařazení Starého Plzence mezi tato střediska, protože leží na okraji Plzně a má charakter suburbia. Nicméně jde o malé město s více než 5 tisíci obyvateli a s určitým průmyslem. Nakonec u něj převážilo nano sídelní středisko.

Mapa 3. Sídlní střediska, suburbánní, semiperiferní a periferní obce Plzeňského kraje (2018)

Následují *piko (městysová) sídelní střediska*. Rozdíl mezi Starým Plzcem a Hrádkem u Rokycan v celkovém bodovém zisku je značný. Těchto středisek je celkem 21 a tvoří poměrně různorodý soubor malých měst (Kašperské Hory, Železná Ruda, Zbiroh), průmyslových sídel (Hrádek u Rokycan, Kaznějov, Zbůch), městysů (Švihov, Radnice, Město Touškov, Plánice, Poběžovice, Janovice nad Úhlavou), suburbánních městysů (Město Touškov, Spálené Poříčí, Chrást, Nevěstice, Štáhlavy), městysů na významných komunikacích (Mýto) a ještě dalších typů sídel. Zvláštní je Chotěšov s ústavem pro postižené děti s velkou dojížděkou zaměstnanců tohoto ústavu, ale s malým množstvím služeb pro obyvatele. Také piko sídelní střediska jsou v Tabulce 7. rozčleněna na středně silná, slabá, velmi slabá a velmi slabá podle odstupů v celkovém bodovém zisku a podle dalších charakteristik.

Velmi málo těchto služeb je také v suburbánních městysích (Nevěstice, Štáhlavy), protože obyvatelé těchto městysů poptávají služby v Plzni. Velký obslužný význam s 6–7 body za obslužnou vybavenost mají ta piko sídelní střediska, která mají rozsáhlá venkovská zázemí – Zbiroh, Plánice, Poběžovice, Kašperské Hory, Manětín (s pouhými 685 obyvateli) a Železná Ruda (zdejší služby využívají i turisté). Populační rozpětí těchto středisek se pohybuje od (685) 1149 po 2958 obyvatel. Také piko sídelní střediska nejsou rozmístěna v Plzeňském kraji rovnoměrně a nevykřívají některé rozsáhlé periferní oblasti – Mapa 3.

Původně jsme se nechtěli věnovat *venkovským (femto) sídelním střediskům*. Nakonec jsme je ale v Plzeňském kraji vymezili s tím, že jejich spodní ohraničení je sporné. Femto sídelní střediska musela mít alespoň jeden sledovaný druh služeb, což ale mohla být např. jen pošta nebo farnost. Musela ale také splňovat základní hodnoty populační velikosti, dojížděky a vybavenosti spoji. Soubor těchto středisek je typově rozmanitý. Jsou zde průmyslová sídla (Holoubkov, Břasy, Chodová Planá, Ejpovice), pohraniční sídla (Přimda, Rozvadov), malé venkovské městyse (Kasejovice, Bělá nad Radbůzou, Hostouň), venkovská středisková sídla (Klenčí pod Čerchovem, Bezručovice, Žihle, Rabí), sídla s památkami (Kladruhy, Přimda, Rabí), lázně (Konstantinovy lázně), suburbia (Zruč-Senec, Ejpovice) a ještě další typy sídel.

6.2 Vymezení periferních, semiperiferních a suburbánních obcí a periferních oblastí

Metodika vymezení *periferních obcí* a periferních oblastí je detailně popsána v příslušné metodické kapitole této bakalářské práce. V Plzeňském kraji je zobrazuje Mapa 3. Nacházejí se mimo Plzeňskou aglomeraci a mimo středně blízká zázemí mikroregionálních sídelních středisek. Rozsáhlý „bílý“ prostor periferních obcí se nachází v Českém lese a v části jeho podhůří, na Šumavě, v prostoru mezi Bezručovicemi a Manětínem, na Radnicku a Zbirožsku (i když zde

prochází dálnice) a také na Nepomucku (protože jsme Nepomuk neustanovili mikroregionálním sídelním střediskem). Menší takové prostory leží jihozápadně od Plzně. Periferními obcemi jsou i některé jednotlivé obce stranou od hlavních komunikací (podobně na Slovensku Halás 2008). Těchto obcí je v Plzeňském kraji celkem 245.

Seskupení alespoň čtyř obcí s alespoň 50 km² vytvářejí **periferní oblasti** Plzeňského kraje – Mapa 3. Jsou rozděleny na pohraniční (4; jsou nejrozsáhlejší), mezikrajské (8) a vnitrokrajské (12). Při ohraničování těchto periferních oblastí jsme se snažili uplatnit fyzicko-geografickou homogenitu a rozhraní mezi pohraničními a mezikrajskými periferními oblastmi na straně jedné a vnitrokrajskými periferními oblastmi na straně druhé.

V okolí **obcí mikroregionálních sídelních středisek** jsme vymezovali zóny **suburbánních obcí**, když jsme využili vymezení uplatněné v Ouředníček a kol. (2018) na základě dat z roku 2016. Uskutečnili jsme ale drobné úpravy, když jsme ze suburbánních obcí vyloučili ty, které se staly našimi periferními obcemi, vyloučili jsme také ty, které jsou mikroregionálními sídelními středisky. Takto vymezené suburbánní obce vytvářejí souvislou koncentrickou zónu kolem Plzně, u dalších větších měst se tyto suburbánní obce vyskytují výjimečně (kromě okolí Klatov).

Zbylé obce Plzeňského kraje nespádající do výše popisovaných typů obcí se staly **semiperiferními obcemi**. Rozsáhlá území semiperiferních obcí se nacházejí na Tachovsku podél dálnice D5, na Domažlicku a na Horšovsko Týnsku, v prostoru mezi Klatovy, Sušicí a Horažďovicemi, na Kralovicku a vně suburbánní zóny Plzně. V rámci semiperiferních, ale i periferních a suburbánních obcí se nacházejí nano, piko a femto sídelní střediska – Mapa 3.

6.3 Sociálně-populační rozvinutost obcí, typů obcí a periferních oblastí

Po vymezení sídelních středisek Plzeňského kraje s různou hierchií a po stanovení periferních, semiperiferních a suburbánních obcí tohoto kraje lze přistoupit k vyhodnocování sociálně-populační rozvinutosti jednotlivých obcí, typů obcí a periferních oblastí tohoto kraje.

Hodnoty jednotlivých indikátorů sociálně-populační rozvinutosti v jednotlivých obcích v uspořádání podle okresů Plzeňského kraje obsahuje Tabulka 7. V této tabulce jsou navíc vyznačeny hodnoty spadající do posledních kvartilů. Poslední kvartil u indikátoru Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel v obci začíná na hodnotě 0,92 a pokračuje do nižších hodnot. V případě Indexu střednědobého vývoje počtu obyvatel v obci je to 0,97. U Přirozeného přírůstku obyvatel obce je to -22,14 a pokračuje do nižších hodnot, u Migračního přírůstku obyvatel obce je to -10,81. Podíl obyvatel ve věku 0–14 let v obci má poslední kvartil nastaven do hodnoty 13,06 (včetně), Podíl obyvatel ve věku 65+ let v obci od hodnoty 21,47 (včetně). Poslední kvartil Počtu

vysokoškoláků na 100 obyvatel ve věku 15+ začíná na hodnotě 4,4 a pokračuje do nižších hodnot, v případě Počtu nových bytů je to 15,22. Pokud je v obci Počet podnikatelských subjektů na 1000 obyvatel roven a nižší než 180, potom obec spadá do posledního kvartilu.

Tabulka 7. umožňuje vyhledat obce spadající v jednotlivých ukazatelích do posledních kvartilů. Celkem 8 “kvartilů” získala obec Hlohovčice (okres Domažlice, leží 5 km od města Staňkov), Brodeslavy a Slatina (obě okres Plzeň-sever, první leží nedaleko Kralovic, Slatina taktéž). Lze se domnívat, že v případě první obce (Hlohovčice), je zjištěná sociálně-populační nerozvinutost způsobena její polohou uprostřed rozsáhlé vnitrokrajské periferní oblasti, značně vzdálené od Plzně. U druhé obce (Brodeslavy) může nepříznivě působit malý počet obyvatel (neuvolněný starosta) a poloha na konci silnice III. třídy. U třetí obce (Slatina) je příčinou její nerozvinutosti nepříznivá poloha této obce na konci silnice III. třídy v periferním území.

Celkem 7 “kvartilů” získala obec Všepadly (okres Domažlice, leží severovýchodně od Kdyně), Kejnice (okres Klatovy, v blízkosti Horažďovic), Jarov, Nekvasovy, Nezdřev (všechny v okrese Plzeň-jih), Hlohovice a Sebečice (okres Rokycany, leží nedaleko Radnice) a Blažim (okres Plzeň-sever, leží u Všerub). Všepadly leží v podobné periferní oblasti jako již zmíněné Hlohovčice, Kejnice jsou součástí většího periferního prostoru na rozhraní Plzeňského a Jihočeského kraje, Jarov leží na problematickém periferním Nepomucku, Nekvasovy leží na zmíněném Nepomucku, Nezdřev na periferním Kasejovicku, Hlohovice na periferním Radnicku, stejně tak Sebečice a Blažim na periferním Bezdrůžicku – Mapa 3. a další text této kapitoly.

Celkem 6 posledních kvartilů náleží obcím Konstantinovy Lázně (přitom jde o lázeňskou obec), Sytno a Zadní Chodov (také okres Tachov), Čilá, Chomle, Liblín, Mešno (okres Rokycany), Budětice, Domoraz, Hartmanice, Hejná, Malý Bor, Pačejov, Svěradice, Strašín, Velhartice a Zborovy (okres Klatovy), Borovno, Hradiště, Chlomy, Mohelnice, Neurazy, Týniště a Životice (okres Plzeň-jih). V okrese Plzeň-sever jsou to obce Studená, Štichovice a Velečín.

Určitým vrcholem bakalářské práce je Tabulka 3. zaznamenávající hodnoty sledovaných ukazatelů ve sledovaných typech obcí, když uvnitř těchto typů obcí jsou ještě rozlišeny nano, piko a femto sídelní střediska a nestřediska. V tabulce jsou navíc zvýrazněny hodnoty posledních kvartilů.

Mikroregionální sídelní střediska Plzeňského kraje dlouhodobě i krátkodobě ztrácela obyvatelstvo (hodnoty sledovaných indexů navíc ležely v posledním kvartilu). Tato depopulace středně velkých měst Plzeňského kraje je problémem, protože jejich význam se těmito ztrátami poněkud zmenšuje. Příčinou je především suburbanizace a také rostoucí populační význam Plzně v poslední době. Také hodnoty přirozené reprodukce a migrace jsou zde nepříznivé – jsou záporné – Tabulka 3. Rovněž podíly dětí nedosahují podílů u suburbánních a semiperiferních obcí.

Tabulka 3. Hodnoty indikátorů sociálně-populační rozvinutosti polohových typů obcí Plzeňského kraje (2017)

Obec	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2017/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2017/2007	Přirozený přírůstek obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel v r. 2017	Migrační přírůstek obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel v r. 2017	Podíl obyvatel 0–14 let v roce 2017	Podíl obyvatel 65+ let v roce 2017	Počet vysokoškoláků na 100 obyvatel ve věku 15+ v roce 2011	Počet nových bytů z let 2008 – 2017 na 1000 obyvatel	Počet podnikatelských subjektů na 1000 obyvatel v r. 2017	Nerovnost ^x
<i>Mezoregionální sídelní středisko</i>										
Plzeň	0,90	1,03	-0,92	21,24	14,62	20,29	15,8	37,56	263,70	1
<i>Mikroregionální sídelní střediska</i>										
Celkem	0,91	0,93	-6,12	-4,33	14,60	17,98	9,10	24,89	199,47	2
<i>Suburbánní obce</i>										
Celkem	1,27	1,13	1,50	42,95	16,62	17,04	9,25	59,22	207,08	0
Nano střediska	1,11	1,03	-2,53	9,63	15,90	18,33	11,08	34,70	213,87	0
Piko střediska	1,06	1,11	2,91	36,42	18,48	19,28	9,88	43,39	216,89	0
Femto středis.	1,04	1,06	-4,22	15,68	16,04	20,28	8,67	41,03	210,72	0
Nestřediskové	1,32	1,15	2,00	48,14	16,48	16,47	9,06	64,28	205,11	0
<i>Semiperiferní obce</i>										
Celkem	1,10	1,05	-3,83	21,98	15,53	18,95	6,35	33,63	202,52	0
Nano střediska	1,08	1,02	-3,62	8,15	15,56	18,59	9,05	29,14	206,99	0
Piko střediska	1,01	1,03	-5,04	8,26	15,23	19,38	7,42	41,26	215,40	0
Femto středis.	1,07	0,90	-0,91	0,39	15,26	18,33	6,76	30,46	217,29	1
Nestřediskové	1,11	1,07	-4,00	25,34	15,57	18,99	6,12	33,58	200,22	0
<i>Periferní obce</i>										
Celkem	1,06	1,06	-13,54	26,45	14,36	20,59	6,20	33,13	216,13	0
Nano střediska	1,15	0,99	-4,32	-24,75	16,11	17,16	7,70	23,68	198,86	1
Piko střediska	0,96	0,95	-3,08	-21,05	14,09	18,72	6,82	73,35	247,56	2
Femto středis.	1,06	0,98	4,69	-1,35	14,99	16,94	5,94	26,02	223,67	0
Nestřediskové	1,06	1,06	-14,43	28,67	14,33	20,78	6,19	32,54	215,26	0

Poznámky: Vyznačené hodnoty leží v posledních kvartilech hodnot indikátorů.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat, jejichž zdroje jsou uvedeny v textu metodické kapitoly.

Poměrně příznivější je u těchto měst relativně nízký podíl seniorů. Vysvětlitelný je u nich nízký podíl vysokoškoláků ve srovnání s Plzní a se suburbánními obcemi. Mikroregionální sídelní střediska, tedy středně velká města Plzeňského kraje, mají velmi malou výstavbu bytů. Také

z tohoto důvodu ztrácejí mladé obyvatelstvo. Tento nedostatek by měla tato města začít urychleně řešit. Sledovaná středně velká města mají nejnižší míru podnikání ze sledovaných typů obcí. Rozdíly, ale nejsou veliké a tato skutečnost je omluvitelná existencí podnikatelských subjektů v těchto městech zaměstnávajících více pracovníků.

Suburbánní obce Plzeňského kraje jako celek vycházejí mnohem lépe, než výše uvedená mikroregionální sídelní střediska – Tabulka 3. Jejich populační růst ukazují vysoké hodnoty sledovaných indexů. Jsou přirozeně, a zvláště migračně, ziskové, mladé rodiny zde zajišťují zvětšování dětské složky populace, seniorů je zde poměrně málo, suburbánní migranti sem přinesli vyšší vysokoškolskou vzdělanost a také o něco vyšší míru podnikání (viz Sýkora, Mulíček 2017).

V části Tabulky 3. věnované suburbánním obcím je i několik nano, piko a femto sídelních středisek. Jejich hodnoty se od nestřediskových suburbánních obcí poměrně značně odlišují, většinou směrem do méně příznivých hodnot sociálně-populační rozvinutosti. Jejich dlouhodobý a střednědobý populační vývoj, stejně tak jejich migrační bilance, podíl dětí, intenzita bytové výstavby jsou příznivé, ale ne tolik jako u nestřediskových suburbánních obcí. Vysvětlení je takové, že jde o malá města a městyse s větší původní populací a s menším přílivem suburbánních migrantů, hlavně z Plzně. Tato statistika suburbánních sídelních středisek je poněkud ovlivněna malým počtem těchto středisek v jednotlivých kategoriích středisek.

Semiperiferní obce Plzeňského kraje mají poměrně příznivé hodnoty sledovaných indikátorů – Tabulka 3. Jsou populačně mírně rostoucí, jsou migračně přitažlivé, mají dostatek dětí. Značně nižší (oproti suburbánním obcím) je zde vysokoškolská vzdělanost. Výstavba nových bytů je zde průměrná. Nižší je podnikavost zdejších obyvatel. Zajímavé jsou rozdíly v semiperiferních sídelních střediscích. Populačně ztrácejí v poslední době semiperiferní femto sídelní střediska. Všechna tato střediska migrací získávají (nejvíce Trhanov). Mezi typy semiperiferních sídelních středisek jsou značné rozdíly ve vysokoškolské vzdělanosti. Nejvíce se staví v semiperiferních piko sídelních střediscích (např. Šťáhlavy). Vyšší je v těchto semiperiferních sídelních střediscích podnikavost obyvatel – Tabulka 3.

Překvapením je příznivý dlouhodobý a střednědobý populační vývoj **periferních obcí** v Plzeňském kraji a jejich značně vysoká kladná migrační bilance. Tyto hodnoty indikují kontraurbanizační proces ve venkově sledovaného kraje, běžící souběžně se suburbanizací, zejména v okolí Plzně. Na druhou stranu je zde nepříznivá přirozená bilance obyvatel a s tím souvisí zdejší vysoký podíl seniorů – Tabulka 3. Nízká úroveň vysokoškolské vzdělanosti je zde pochopitelná (jde o periferní venkov). Překvapující je poměrně vysoká intenzita výstavby bytů, podobná jako u semiperiferních obcí. Vysoká hodnota míry podnikání se dá snad vysvětlit vyšším zastoupením podnikatelů v cestovním ruchu a malým zastoupením podnikatelských subjektů se

zaměstnanci. Periferní sídelní střediska spadající do typu periferní obce se vyznačují spíše méně příznivými hodnotami (horší novodobý populační vývoj a zvláště záporná migrační bilance) než nestřediskové periferní obce – Tabulka 3. Počet periferních sídelních středisek v jednotlivých kategoriích středisek ale není velký.

V horní části Tabulky 4. jsou srovnávány pohraniční, mezikrajské a vnitrokrajské **periferní oblasti** Plzeňského kraje. Z tohoto srovnání vycházejí nejlépe pohraniční periferní oblasti, pouze migrační bilance u nich není dobrá. Hodnoty Indexu dlouhodobého vývoje počtu obyvatel od konce socialismu jsou u těchto oblastí překvapivě vysoké, počet seniorů je zde nižší než ve městech, a dokonce i v suburbánních obcích (viz Tabulka 3.). Mimořádně vysoký je zde podíl podnikatelských subjektů na 1000 obyvatel. Je to pravděpodobně dáno vysokým zastoupením podnikatelů v cestovním ruchu, zejména v šumavských a pošumavských obcích. Na druhém místě se umístily vnitrokrajské periferní oblasti, které mají příznivý zejména populační vývoj a migrační bilanci. Nejhůře si stojí mezikrajské periferní oblasti, zejména ve věkové struktuře a podílu vysokoškoláků. Je zde úplně nejvyšší podíl seniorů ze všech sledovaných typů obcí (21,44 %) a úplně nejnižší podíl vysokoškoláků (5,43 %). Potvrzují se tak zjištění celé řady českých autorů o problematice situaci na venkově na rozhraní krajů České republiky, který tito autoři označují jako “vnitřní periferie České republiky” – Bernard, Šimon (2017), Kubeš, Kraft (2011), Musil, Müller (2008).

V další části Tabulky 4. jsou srovnávány jednotlivé pohraniční, mezikrajské a vnitrokrajské periferní oblasti řešeného kraje. **Pohraniční periferní oblasti** Plzeňského kraje jsme vymezili čtyři – dvě v oblasti Českého lesa a dvě v západočeské části Šumavy – Mapa 3. V oblasti A1 Český les-sever je vůbec nejnižší vysokoškolská vzdělanost ze všech sledovaných oblastí. Je to území bývalých státních statků, bývalého pohraničního pásma a současného vyjížděkového území za prací do Bavorska. Tyto aspekty asi ovlivnily nízkou vysokoškolskou vzdělanost. Proti tomuto zjištění ale stojí poměrně velmi vysoká míra podnikání v této oblasti, pravděpodobně ovlivněna přítomností dálnice D5. V oblasti A2 Český les-jih lze zaznamenat poměrně vysoké migrační ztráty, které jsou zapříčiněny výraznou odlehlostí tohoto periferního území od mikroregionálních sídelních středisek.

Poměrně příznivé charakteristiky lze nalézt u pohraniční periferní oblasti A3 Šumava-sever, v oblasti Železnorudska. Zde působí příznivě cestovní ruch. Jižnější část západočeské Šumavy (A4 Šumava-jih) také těží z cestovního ruchu. Je zde ale záporné migrační saldo. Zcela mimořádně vysoká je zde díky cestovnímu ruchu míra podnikání, a to i v celorepublikovém srovnání – 484 sledovaných podnikatelských subjektů na 1000 obyvatel. Velmi vysoká je zde

Tabulka 4. Hodnoty indikátorů sociálně-populační rozvinutosti periferních oblastí Plzeňského kraje (2017)

Obec	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2017/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2017/2007	Přirozený přírůstek obyvatel 2013-17 na 1000 obyvatel v r. 2017	Migrační přírůstek obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel v r. 2017	Podíl obyvatel 0–14 let v roce 2017	Podíl obyvatel 65+ let v roce 2017	Počet vysokoškoláků na 100 obyvatel ve věku 15+ v roce 2011	Počet nových bytů z let 2008 – 2017 na 1000 obyvatel	Počet podnikatelských subjektů na 1000 obyvatel v r. 2017	Nerovnost ^x
<i>Typy periferních oblastí</i>										
Pohraniční	1,17	1,03	-2,16	-8,01	15,00	15,99	7,51	72,09	293,05	-
Mezikrajské	0,99	1,00	-14,79	7,53	13,43	21,44	5,43	23,94	211,83	-
Vnitrokrasské	1,05	1,06	-8,75	33,88	14,66	19,25	6,40	28,36	204,00	-
<i>Jednotlivé periferní oblasti</i>										
<i>Pohraniční periferní oblasti</i>										
A1 Český les – s.	1,16	0,97	-3,74	-9,59	15,69	14,51	3,6	27,82	264,52	2
A2 Český les – j.	1,01	1,04	-13,58	-16,27	16,09	14,56	4,81	16,52	185,58	1
A3 Šumava – s.	1,04	1,05	-0,59	12,53	15,21	19,31	6,87	52,56	233,42	0
A4 Šumava – j.	1,40	1,05	-0,26	-26,14	13,95	16,50	14,68	184,26	483,51	1
<i>Mezikrajské periferní oblasti</i>										
B1 Bezručicko	0,96	0,94	-3,76	12,43	14,91	18,71	3,65	16,06	193,93	2
B2 Nečtínsko	0,96	1,02	-9,71	9,50	15,43	20,21	4,93	17,03	178,49	1
B3 Manětínsko	0,92	1,01	-9,41	-33,20	13,74	18,38	7,03	29,30	211,73	1
B4 Všecký	0,93	1,05	-32,85	24,47	11,36	25,29	7,09	33,41	217,94	3
B5 Zbirožsko	1,01	1,03	-10,39	33,02	15,12	20,07	7,07	31,62	239,09	0
B6 Mišovsko	1,03	1,04	7,48	41,27	11,12	20,70	3,80	27,34	218,47	2
B7 Kasejovicko	0,85	0,92	-28,99	-9,40	12,06	23,64	4,74	14,87	207,63	6
B8 Strašínsko	1,24	0,96	-30,71	-17,89	13,70	24,54	5,14	21,86	227,37	4
<i>Vnitrokrasské periferní oblasti</i>										
C1 Úněšovsko	1,02	1,04	5,48	25,05	14,33	15,64	5,85	27,65	196,06	0
C2 Všecký	1,28	1,25	10,21	54,12	14,74	17,14	7,31	45,67	215,47	0
C3 Jarovsko	1,15	1,10	-4,18	50,92	13,93	19,61	8,28	37,27	241,93	0
C4 Radnicko	1,03	1,07	-42,27	47,44	13,42	23,54	5,14	29,20	213,93	2
C5 Hostouňsko	1,00	0,91	3,98	-5,76	15,04	17,42	5,78	20,25	199,14	1
C6 Zhořsko	1,07	1,12	-21,83	63,38	19,43	17,15	5,29	30,62	183,50	0
C7 Kolovečsko	0,99	0,95	-24,00	39,82	14,16	20,05	6,84	28,88	187,82	2
C8 Letínsko	1,09	1,08	-6,83	46,25	12,88	18,92	7,14	39,01	204,42	1
C9 Spáleno	1,25	1,16	9,87	51,48	17,18	18,82	9,55	40,15	218,19	0
C10 Chudenicko	0,88	1,02	1,23	12,53	15,15	18,67	4,22	17,83	210,79	2
C11 Nepomucko	0,95	1,05	-18,47	8,73	12,55	22,80	5,06	16,22	179,44	3
C12 Pačejovsko	0,89	0,98	-18,18	12,57	13,13	21,21	6,29	7,56	197,33	2

Poznámky: Vyznačené hodnoty leží v posledních kvartilech hodnot indikátorů.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat, jejichž zdroje jsou uvedeny v textu metodické kapitoly

výstavba bytů, z části apartmánů pro cizí vlastníky (podobně je to v šumavských a lipenských obcích Jihočeského kraje – Chvojková 2019).

Celkem osm *mezikrajských periferních oblastí* Plzeňského kraje lze srovnávat v další části Tabulky 4. Často se zde objevují zvýrazněné hodnoty posledních kvartilů svědčící o nerozvinutosti a nestabilitě. Výrazně periferní B1 Bezručicko ztrácí obyvatelstvo, i když má v posledních letech příznivou migrační bilanci (náznaky kontraurbanizace?). Také jeho vzdělanost je na velmi nízké úrovni (dříve zde byl hlavní zaměstnavatel státní statek). Značně podobné je B2 Nečtínsko, ale s poněkud lepším populačním vývojem. “Zapadákovem” je i B3 Manětínsko s výrazně negativní migrační bilancí v posledních letech. Tři poslední kvartily vykazuje B4 Všehrdsko, především velké ztráty přirozenou měnou (ale zisk migrací), a s tím související velmi malý podíl dětské složky a velmi vysoký podíl seniorů. Vysvětlením je skutečnost, že tato mezikrajská periferní oblast leží na rozhraní tří krajů (Plzeňského, Ústeckého a Středočeského), což indikuje významnou vnitřní periferii České republiky.

Oblast B5 Zbirožsko vykazuje na periferní oblast příznivé hodnoty. Je to dáno přítomností dálnice D5 mezi Plzní a Prahou. Stranou od významných komunikací ležící periferní B6 Mišovsko má malý podíl dětí a vysokoškoláků. Oblast B7 Kasejovicko má nejvíce posledních kvartilů. Je to opět způsobeno polohou na rozhraní tří krajů – Plzeňského, Středočeského a Jihočeského, a slabou rolí poměrně vzdáleného Nepomuku jako nejbližšího sídelního střediska. Pošumavské B8 Strašínsko leží stranou významných komunikací a sousedí s další periferní oblastí nacházející se v jižních Čechách (viz Chvojková 2019).

Vnitrokrajských periferních oblastí Plzeňského kraje je velké množství, vymezili jsme jich 12 – Tabulka 4. a Mapa 3. Tyto oblasti jsou většinou plošně a počtem obcí malé a většinou se necházejí vně semiperiferní koncentrické zóny kolem Plzně. Tato jejich poloha může být zajímavá jak pro účastníky procesu kontraurbanizace, tak i pro ty suburbánní migranty, kteří vyhledávají klidnější a méně zalidněné zázemí Plzně. Populační vývoj je u nich většinou příznivý nebo neutrální. V poslední době ztrácí obyvatelstvo C7 Hostouňsko a C7 Kolovečsko, protože jsou to oblasti značně vzdálené od Plzně. Oblast C4 Radnicko vykazuje velké ztráty přirozenou měnou (promítající se do nedobré věkové struktury populace), které ale vyrovnává příznivou migrací. Velmi vysoké migrační zisky, dokonce vyšší než suburbánní obce Plzeňského kraje (Tabulka 3.), má C6 Zhořsko, dále C2 Všerubsko, C9 Spáleno a C3 Jarovsko a ještě C8 Letinsko. První z uvedených oblastí leží na dálnici D5, druhá leží velmi blízko Plzně, poměrně blízko Plzně je i oblast C9 Spáleno, na dohled od Plzně leží oblast C3 a blízko do Plzně je také z oblasti C8. Poloha těchto vnitrokrajských periferních oblastí tedy předurčuje jejich migrační zisky, s největší pravděpodobností díky souběhu kontraurbanizace a “distanční” suburbanizace.

Zastoupení dětské a seniorské populace ve sledovaných periferních oblastech Plzeňska je poměrně různorodé. Také v případě vysokoškolské vzdělanosti je tomu tak (C10 Chudenicko 4,22 x C9 Spálenko 9,55). Vysvětlení těchto rozdílů je obtížné. Působení suburbanizace na vyšší výstavbu bytů je vidět u těch vnitrokrajských periferních oblastí, které leží blízko Plzně – C2 Všerubsko, C8 Letinsko. Obtížné je interpretovat poměrně malé rozdíly v míře podnikání sledovaných periferních oblastí. Celkem tři poslední kvartily vykazuje C11 Nepomucko, přitom ale v jádru této oblasti se nachází i nano sídelní středisko Nepomuk (má statut ORP, diskuze v Kapitole 5.1). Ukazuje se, že venkovský prostor Nepomucka, v návaznosti na mezikrajskou periferní oblast B7 Kasejovicko, trpí problémy sociálně-populačního rozvoje (nestability).

7. Závěr

Hlavní cíl bakalářské práce se snad podařilo naplnit, když jsme složitě vymezili sídelní střediska různé hierarchie, vymezili periferní a další typy obcí a analyzovali jejich sociálně-populační rozvinutost (stabilitu), vše na území Plzeňského kraje. K tomuto hlavnímu cíli jsme postupovali přes jednotlivé cíle bakalářské práce – vypracovali jsme rozbor literatury; teoretické základy problematiky sídelní střediskovosti území, perifernosti území a současně také sociálně-populační rozvinutosti (stability) území; charakteristiku obyvatelstva, osídlení a veřejné dopravy Plzeňského kraje. Následně jsme připravili metodiku práce pro vymezování sídelních středisek a polohových typů obcí, zvláště periferních obcí, a ještě metodiku hodnocení sociálně-populační rozvinutosti obcí a typů obcí. Ve finále jsme sídelní střediska Plzeňského kraje vymezili, vymezili jsme také suburbánní, semiperiferní a periferní obce, stejně tak periferní oblasti tohoto kraje a vyhodnotili jejich sociálně-populační rozvinutost (stabilitu).

Problémy byly s vymezováním mikroregionálních sídelních středisek Plzeňského kraje, protože mnohá menší města tohoto kraje (Nýřany, Stod, Přeštice, Blovice, Nepomuk, Kralovice, Planá) leží právě na rozhraní mezi mikroregionálními sídelními středisky a níže postavenými nano sídelními středisky – *první vstupní předpoklad bakalářské práce*. Nakonec jsme museli učinit konečné rozhodnutí a vyřadit z mikroregionálních sídelních středisek Blovice a Nepomuk, i když jsou obcemi s rozšířenou působností.

Skutečně se potvrdilo, že mikroregionálním střediskem je Plzeň, dále Klatovy, Rokycany, Domažlice, Tachov a Sušice – *druhý vstupní předpoklad bakalářské práce*. Přidali jsme ale ještě další mikroregionální sídelní střediska, i když byla, jak je uvedeno výše, „na hraně“. Pokud bychom to neudělali, potom by se rozsáhlá území Plzeňského kraje zobrazovala jako periferie.

Třetí vstupní předpoklad bakalářské práce zpracovával existenci rozsáhlé mezikrajské periferie na rozhraní mezi Plzeňským, Karlovarským a Ústeckým krajem. Tuto periferii jsme na území Plzeňského kraje skutečně vymezili a rozčlenili jsme ji do tří mezikrajských periferních oblastí. Také Kralovicko nemá silné mikroregionální sídelní středisko (Kralovice), a je tak do určité míry součástí této rozsáhlé vnitřní periferie České republiky.

Skutečně lze potvrdit, že v Plzeňském kraji, v některých jeho částech, hrají významnou roli nižší (nano, piko) sídelní střediska (Radnice, Zbiroh, Nepomuk, Kdyně, Nýrsko, Bor a další), která zde nahrazují scházející mikroregionální sídelní střediska – *čtvrtý vstupní předpoklad bakalářské práce*.

Poslední, *pátý vstupní předpoklad bakalářské práce*, počítal s příznivým působením dálnice D5 na sociálně-populační rozvinutost (stabilitu) v periferních územích západně od Plzně.

To se do určité míry potvrdilo v případě periferní oblasti C6 Zhořsko, méně už u periferní oblasti C5 Hostouňsko a A1 Český les-sever.

Výsledky bakalářské práce by mohly být zajímavé pro Krajský úřad Plzeňského kraje, který by mohl na základě vymezených problémových periferních oblastí Plzeňského kraje směřovat do těchto oblastí programy na podporu periferních a venkovských území. Práce byla konzultována s představiteli odboru regionálního rozvoje Krajského úřadu Plzeňského kraje a bude jim nabídnuta.

8. Literatura

Články, kapitoly a monografie

- BERNARD, J. (2012): Prostorové vzorce rozvinutosti venkovských obcí Česka. *Geografie*, 117, č. 1, s. 72-94.
- BERNARD, J., ŠIMON, M. (2017): Vnitřní periferie v Česku: Multidimenzionalita sociálního vyloučení ve venkovských oblastech. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 53, č. 1, s. 3-28.
- ČADIL, J. (2010): *Regionální ekonomie. Teorie a aplikace*. Praha, C. H. Beck.
- HALÁS, M. (2008): Priestorová polarizácia spoločnosti s detailným pohľadom na periférne regióny Slovenska. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 44, č. 2, s. 349-369.
- HAMPL, M. (2005): *Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext*. Univerzita Karlova Praha, Přírodovědecká fakulta a DemoArt, Praha, 147 s.
- HAMPL, M., MARADA, M. (2015): Sociogeografická regionalizace Česka. *Geografie*, 120, č. 3, s. 397-421.
- HLADÍK, A., MULÍČEK, O. (2014): *Územní studie sídelní struktury Jihomoravského kraje. Analytická část. 2. Etapa. Urbanismus, architektura, design – studio*, Brno, 122 s.
- CHRISTALLER, W. (1933): *Die zentralen Orte in Süddeutschland. Eine ökonomischgeographische Untersuchung über die Gesetzmässigkeit der Verbreitung und Entwicklung der Siedlungen mit städtischen Funktionen*. Jena, Gustav Fischer.
- CHVOJKOVÁ, A. (2019): Periferní oblasti jižních Čech - vymezení, typy a stabilita. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie.
- JANČÁK, V., CHROMÝ, P., MARADA, M., HAVLÍČEK, T., VONDRÁČKOVÁ, P. (2010): Sociální kapitál jako faktor rozvoje periferních oblastí: analýza vybraných složek sociálního kapitálu v typově odlišných perifériích Česka. *Geografie*, 115, č. 2, s. 207–222.
- KOPP, J. (2005): Polarizace vývoje krajiny na periferii Plzeňské aglomerace. In: Novotná, M. (ed.): *Problémy periferních oblastí*. Praha, Univerzita Karlova, s. 92-99.
- KUBEŠ, J., PAHORECKÁ, J. (2000): Obslužná vybavenost, střediskovost a spádovost venkovských sídel. Okresy Písek, Tábor a okolí, rok 1998. In: Kubeš, J. (ed.): *Problémy stabilizace venkovského osídlení ČR*, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, s. 61-95.
- KUBEŠ, J., KRAFT, S. (2011): Periferní oblasti jižních Čech a jejich sociálně populační stabilita. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 47, č. 4, s. 805-830.
- MALÝ, J. (2016): Small towns in the context of “borrowed size” and “agglomeration shadow” debates: The case of the South Moravian region (Czech Republic). *European Countryside*, 8, č. 4, s. 333-350. <https://doi.org/10.1515/euco-2016-0024>
- MARADA, M. (2001): Vymezení periferních oblastí Česka a studium jejich znaků pomocí statistické analýzy. *Geografie*, 106, č. 1, s. 12–25.
- MAREŠ, P., SIROVÁTKA, T. (2008): Sociální vyloučení (exkluze) a sociální začleňování (inkluzie) – koncepty, diskurz, agenda. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 44, č. 2, s. 271–294.
- MATUŠKOVÁ, A., KOPP, J., NOVOTNÁ, M., ROUSOVÁ, M., KAŇKA, M., DOKOUPIL, J. (2014): *Geografie Plzeňského kraje*. Plzeň, Západočeská univerzita v Plzni, 115 s.

- MULÍČEK, O., SEIDENGLANZ, D. (2011): *Základní analýza vnitřních vztahů v sídelním systému regionu soudržnosti Jihovýchod*. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Geografický ústav, Brno, 22 s.
- MUSIL, J., MÜLLER, J. (2008): Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 44, č. 2, s. 321–348.
- NOVÁK, J., NETRDOVÁ, P. (2011): Prostorové vzorce sociálně-ekonomické diferenciaci obcí v České republice. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 47, č. 4, s. 717-745.
- NOVOTNÁ, M. ed. (2005): *Problémy periferních oblastí*. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 184 s.
- OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., KLSÁK, A., NEMEŠKAL, J. (2018): *Zóny rezidenční suburbanizace v obcích Česka 2016*. Specializovaná mapa. Praha, Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta.
- OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., FEŘTOVÁ, M. (2011): Změny sociálního prostředí a kvality života v depopulačních regionech České republiky. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 47, č. 4, s. 777–803.
- PILEČEK, J., JANČÁK, V. (2011): Theoretical and methodological aspects of the identification and delimitation of peripheral areas. *AUC – Geographica*, 46, č. 1, s. 43-52.
- SCHMIDT, M. H. (1998): An integrated systematic approach to marginal regions: from definition to development policies. In: Jussila, H., Leimgruber, W., Majoral, R. (eds.): *Perceptions of marginality: theoretical issues and regional perceptions of marginality in geographical space*. Ashgate, Aldershot, s. 45–66.
- SÝKORA, L., MULÍČEK, O. (2017): Territorial arrangements of small and medium-sized towns from a functional-spatial perspective. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 108, č. 4, s. 438-455. <https://doi.org/10.1111/tesg.12249>.
- VAISHAR, A., ZAPLETALOVÁ, J. (2009): Small towns as centers of rural micro-regions. *European Countryside*, 1, č. 2, s. 70-81. <https://doi.org/10.2478/v10091/009-0006-4>

Internetové zdroje dat

- ČSÚ (2011): *ČSÚ a územně analytické podklady*. Praha, Český statistický úřad. https://www.czso.cz/csu/czso/csu_a_uzemne_analyticke_podklady (1. 2. 2019)
- ČSÚ (2013a): *Statistický lexikon obcí - 2013*. Praha, Český statistický úřad. <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticky-lexikon-obci-2013-a8m6eyff20> (15. 10. 2018)
- ČSÚ (2013b): *Dojíždka do zaměstnání a škol podle Sčítání lidu, domů a bytů - Plzeňský kraj – 2011*. Praha, Český statistický úřad. <https://www.czso.cz/csu/czso/dojizdka-do-zamestnani-a-skol-podle-scitani-lidu-domu-a-bytu-2011-plzensky-kraj-2011-ihaooolobt> (15. 10. 2018)
- ČSÚ (2017a): *Bytová výstavba v obcích Plzeňského kraje*. Plzeň, Český statistický úřad. <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky&katalog=30836> (30. 1. 2019)
- ČSÚ (2017b): *Podnikatelská sféra v jednotlivých obcích Plzeňského kraje*. Plzeň, Český statistický úřad. <https://vdb.czso.cz/mos/> (1. 2. 2019)
- ČSÚ (2018): *Databáze demografických údajů za obce ČR*. Praha, Český statistický úřad. <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr> (1. 10. 2018)
- IDOS (2018): *Vyhledávač jízdních řádů veřejné dopravy IDOS*. Praha, Mafra a.s. <https://jizdnirady.idnes.cz/vlakyautobusymhdvse/spojeni/> (31. 12. 2018)

9. Tabulky, mapy a přílohy

Tabulky v textu bakalářské práce

Tabulka 1. SO ORP Plzeňského kraje – obyvatelstvo a administrativní členění (2017)

Tabulka 2. Použité ukazatele sociálně-populační rozvinutosti v obcích a oblastech

Tabulka 3. Hodnoty sociálně-populační rozvinutosti typů obcí Plzeňského kraje (2017)

Tabulka 4. Hodnoty sociálně-populační rozvinutosti periferních oblastí Plzeňského kraje (2017)

Tabulky v přílohách bakalářské práce

Tabulka 5. Zařízení služeb pro obyvatele v sídelních střediscích Plzeňského kraje (2018)

Tabulka 6. Počet obyvatel, dojíždějících za prací a studiem a autobusových/vlakových spojů
v sídelních střediscích Plzeňského kraje (2011, 2017, 2018)

Tabulka 7. Hierarchie sídelních středisek Plzeňského kraje (2018)

Tabulka 8.1. Ukazatele sociálně-populační rozvinutosti obcí okresu Domažlice (2017)

Tabulka 8.2. Ukazatele sociálně-populační rozvinutosti obcí okresu Klatovy (2017)

Tabulka 8.3. Ukazatele sociálně-populační rozvinutosti obcí okresu Plzeň-jih (2017)

Tabulka 8.4. Ukazatele sociálně-populační rozvinutosti obcí okresu Plzeň-město (2017)

Tabulka 8.5. Ukazatele sociálně-populační rozvinutosti obcí okresu Tachov (2017)

Tabulka 8.6. Ukazatele sociálně-populační rozvinutosti obcí okresu Rokycany (2017)

Tabulka 8.7. Ukazatele sociálně-populační rozvinutosti obcí okresu Plzeň-sever (2017)

Mapy v textu bakalářské práce

Mapa 1. Mapa Plzeňského kraje (2018)

Mapa 2. Administrativní členění Plzeňského kraje (2018)

Mapa 3. Sídelní střediska, suburbánní, semiperiferní a periferní obce Plzeňského kraje (2018)

Tabulka 5. Zařízení služeb pro obyvatele v sídelních střediscích Plzeňského kraje (2018)

Střediskové skupiny druhů a druhy zařízení služeb pro obyvatele	Mesor. síd. stř.	Mikroregionální sídelní střediska											
		Středně silná					Slabá			Velmi slabá			
	PL ¹	KL	DO	RO	SU	TC	ST	HO	SŘ	KR	BL	HT	PŘ
Zařízení administrativy													
KRÚ – krajský úřad	1												
KRS – krajský soud	1												
OS – okresní soud	1	1	1	1		1							
KÚ – katastrální úřad ²	1	1	1	1		1			1				
FÚ – finanční úřad ³	1	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	
ÚP – úřad práce ⁴	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ORP – obec s rozšířenou působností	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
SÚ – stavební úřad ⁵	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
PČR – policie ČR ⁶	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zařízení školství													
UNIV – vysoká škola ⁷	2 ₍₂₎												
GYM – gymnázium	4 ₍₆₎	1 ₍₁₎	1 ₍₁₎	1 ₍₁₎	1 ₍₁₎	1 ₍₁₎	1		1 ₍₁₎		1 ₍₁₎		
SŠ – střední škola ⁸	6 ₍₂₁₎	3 ₍₃₎	2 ₍₂₎	2 ₍₂₎	1 ₍₁₎	1 ₍₁₎	2 ₍₂₎	1 ₍₁₎	1 ₍₁₎	1 ₍₁₎	1 ₍₁₎	1 ₍₁₎	
ZUŠ – základní škola umělecká škola ⁹	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zařízení zdravotnictví													
NEMK3 – krajská nemocnice ¹⁰	3												
NEM2 – běžná nemocnice ¹¹	4 ₍₂₎	2 ₍₁₎	2 ₍₁₎	2 ₍₁₎	2 ₍₁₎		2 ₍₁₎						
LDN – léčebna dlouhodobě nemocných ¹²								1					
OL – odborní lékaři ¹³	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
LÉK – lékárna ¹⁴	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zařízení prodeje potravin a dalšího zboží													
HYP – hypermarket potravin	3 ₍₄₎	1 ₍₁₎											
HYPP – hypermarket průmyslového zboží	5 ₍₉₎	1 ₍₁₎											
HYPO – oděvní centrum ¹⁵	2 ₍₂₎	1 ₍₁₎								1			
HYPR – shluk nepotrav. supermarketů ¹⁶	1												
SUP – supermarket potravin ¹⁷	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1	1	1
Zařízení bank a pošt													
BANK – pobočky bank a spořitelen ¹⁸	6 ₍₃₄₎	4 ₍₆₎	3 ₍₄₎	3 ₍₄₎	4 ₍₆₎	3 ₍₄₎	2 ₍₂₎	2 ₍₂₎	3 ₍₄₎	2 ₍₂₎	1 ₍₁₎	2 ₍₂₎	3 ₍₃₎
BAN – bankomat ²⁹	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
POŠ – pošta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zařízení kultury a sportu													
DIV2 – divadlo se 2 a více scénami ²⁰	2												
DIV1 - divadlo s jednou scénou ²⁰	2 ₍₂₎												
FARA – obsazená fara ²¹	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
KBA – krytý plavecký bazén	1	1	1	1	1			1					
KLP – krytá ledová plocha	1	1	1	1	1	1							
Obslužný význam síd. střediska (bodů)	58	29	24	24	20	20	18	17	17	16	15	15	14

Poznámky: PL – Plzeň, KL – Klatovy, DO – Domažlice, RO – Rokycany, SU – Sušice, TC – Tachov, ST – Stod,

HO – Horažďovice, SŘ – Stříbro, KR – Kralovice, BL – Blovice, HT – Horšovský Týn, PŘ – Přeštice

Podtržená zkratka – 1 zařízení = 1 bod, 2 = 2 body, 3-4 = 3 body, 5-8 = 4 body, 9-16 = 5 bodů, 17+ = 6 bodů.

¹Plzeň je mesoregionálním sídelním střediskem, ²územní pracoviště krajského katastrálního úřadu, ³územní pracoviště finančních úřadů (určena Vyhláškou č. 48/2012 Sb.), ⁴kontaktní územní pracoviště úřadů práce (alespoň 4 dny v týdnu), ⁵nezahrnuje odloučené výjezdní místo stavebního úřadu s krátkou pracovní dobou, ⁶obvodní oddělení PČR či jen policejní stanice PČR, ⁷univerzita, samostatná vysoká škola či územně odloučená fakulta, vždy alespoň s 300 studenty, ⁸mimo gymnázia a včetně učilišť, ⁹ne odloučená výuková místa ZUŠ, ¹⁰za 3 body z důvodu významu, ¹¹za 2 body z důvodu významu, ¹²jen samostatné LDN (mimo nemocnici) za jeden bod, ¹³soustředění i rozptýl 5 a více hlavních ordinací (ne výjezdových) odborných a zubních lékařů mimo nemocnici či LDN, ¹⁴nezahrnuje pouhé výdejny léků s omezenou pracovní dobou, ¹⁵zahrnuje množství „kójoyých“ oděvních obchodů uvnitř objektu, ¹⁶spojení supermarketů drogerie, obuvi, oděvů, atp. v jednom objektu, ¹⁷většinou Penny, Lidl, nezahrnuje malé samoobsluhy potravin, např. v řetězci Coop nebo Flop (rozhraní je problematické), ¹⁸včetně stavebních spořitelen, ne samostatné pojišťovny, ¹⁹pouze 1 bod za všechny bankomaty, ²⁰s profesionálním souborem, ²¹farář ve faře bydlí

Zdroje: Informace byly získány z různých webových stránek – viz metodická kapitola BP.

Tabulka 5. Zařízení služeb pro obyvatele v sídelních střediscích Plzeňského kraje (2018) – 1. pokračování

Střediskové skupiny druhů a druhy zařízení služeb pro obyvatele	Mikroregion. síd. střediska			Nano sídelní střediska										
	Velmi slabá			Silná										
	NŘ	PN	NE	BO	DB	KD	HL	NR	P	TŘ	HB	KA	ST	ZB
Zařízení administrativy KRÚ – krajský úřad KRS – krajský soud OS – okresní soud KÚ – katastrální úřad ¹ FÚ – finanční úřad ² ÚP – úřad práce ³ ORP – obec s rozšířenou působností SÚ – stavební úřad ⁴ PČR – policie ČR ⁵							1 1							
Zařízení školství UNIV – vysoká škola ⁶ GYM – gymnázium SŠ – střední škola ⁷ ZUŠ – základní škola umělecká škola ⁸							1							
Zařízení zdravotnictví NEMK3 – krajská nemocnice ¹⁰ NEM2 – běžná nemocnice ¹¹ LDN – léčebna dlouhod. nemocných ¹² OL – odborní lékaři ¹³ LÉK – lékárna ¹⁴							1 1							
Zařízení prodeje potravin a dalš. zboží HYP – hypermarket potravin HYPP – hypermarket průmysl. zboží HYPO – oděvní centrum ¹⁵ HYPR – shluk nepot. supermarketů ¹⁶ SUP – supermarket potravin ¹⁷							1							
Zařízení bank a pošt BANK – pobočky bank ¹⁸ BAN – bankomat ¹⁹ POŠ – pošta														
Zařízení kultury a sportu DIV2 – divadlo se 2 a více scénami ²⁰ DIV1 - divadlo s jednou scénou ²⁰ FARA – obsazená fara ²¹ KBA – krytý plavecký bazén KLP – krytá ledová plocha														
Obslužný výz. sídel. střediska (bodů)	14	13	13	11	11	11	11	9	9	8	5	5	8	6

Poznámky: NŘ – Nýřany, PN – Planá, NE – Nepomuk, BO – Bor, DB – Dobřany, KD – Kdyně, HL – Holýšov, NR – Nýrsko, P – Plasy, TŘ – Třemošná, HB – Horní Bříza, KA – Kaznějov, ST – Staňkov, ZB – Zbiroh
Podtržená zkratka – 1 zařízení = 1 bod, 2 = 2 body, 3-4 = 3 body, 5-8 = 4 body, 9-16 = 5 bodů, 17+ = 6 bodů.

¹Plzeň je mesoregionálním sídelním střediskem, ²územní pracoviště krajského katastrálního úřadu, ²územní pracoviště finančních úřadů (určena Vyhláškou č. 48/2012 Sb.), ⁴kontaktní územní pracoviště úřadů práce (alespoň 4 dny v týdnu), ⁵nezahrnuje odloučené výjezdní místo stavebního úřadu s krátkou pracovní dobou, ⁶obvodní oddělení PČR či jen policejní stanice PČR, ⁷univerzita, samostatná vysoká škola či územně odloučená fakulta, vždy alespoň s 300 studenty, ⁸mimo gymnázia a včetně učilišť, ⁹ne odloučená výuková místa ZUŠ, ¹⁰za 3 body z důvodu významu, ¹¹za 2 body z důvodu významu, ¹²jen samostatné LDN (mimo nemocnici) za jeden bod, ¹³soustředění i rozptýl 5 a více hlavních ordinací (ne výjezdových) odborných a zubních lékařů mimo nemocnici či LDN, ¹⁴nezahrnuje pouhé výdejny léků s omezenou pracovní dobou, ¹⁵zahrnuje množství „kójoyých“ oděvních obchodů uvnitř objektu, ¹⁶spojení supermarketů drogerie, obuvi, oděvů, atp. v jednom objektu, ¹⁷většinou Penny, Lidl, nezahrnuje malé samoobsluhy potravin, např. v řetězci Coop nebo Flop (rozhraní je problematické), ¹⁸včetně stavebních spořitelů, ne samostatné pojišťovny, ¹⁹pouze 1 bod za všechny bankomaty, ²⁰s profesionálním souborem, ²¹farář ve farnosti bydlí
Zdroje: Informace byly získány z různých webových stránek – viz metodická kapitola BP.

Tabulka 5. Zařízení služeb pro obyvatele v sídelních střediscích Plzeňského kraje (2018) – 2. pokračování

Střediskové skupiny druhů a druhy zařízení služeb pro obyvatele	Nano sídelní střediska							Piko sídelní střediska					
	Stř. silná		Slabá					Silná					
	MI	KH	ŽR	HA	JÚ	Plá	Ka	Šv	Po	Ho	Br	Při	Kla
Zařízení administrativy KRÚ – krajský úřad KRS – krajský soud OS – okresní soud KÚ – katastrální úřad ² FÚ – finanční úřad ³ ÚP – úřad práce ⁴ ORP – obec s rozšířenou působností SÚ – stavební úřad ⁵ PČR – policie ČR ⁶													
	1	1	1			1	1	1	1				
		1	1										
Zařízení školství UNIV – vysoká škola ⁷ GYM – gymnázium SŠ – střední škola ⁸ ZUŠ – základní škola umělecká škola ⁹													
		1	1			1	1	1	1	1		1	1
Zařízení zdravotnictví NEMK3 – krajská nemocnice ¹⁰ NEM2 – běžná nemocnice ¹¹ LDN – léčebna dlouhodobě nemocných ¹² OL – odborní lékaři ¹³ LÉK – lékárna ¹⁴													
	1	1	1			1		1		1	1		
Zařízení prodeje potravin a dalšího zboží HYP – hypermarket potravin HYPP – hypermarket průmyslového zboží HYPO – oděvní centrum ¹⁵ HYPR – shluk nepotrav. supermarketů ¹⁶ SUP – supermarket potravin ¹⁷													
Zařízení bank a pošt BANK – pobočky bank ¹⁸ BAN – bankomat ¹⁹ POŠ – pošta													
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zařízení kultury a sportu DIV2 – divadlo se 2 a více scénami ²⁰ DIV1 – divadlo s jednou scénou ²⁰ FARA – obsazená fara ²¹ KBA – krytý plavecký bazén KLP – krytá ledová plocha													
	1					1		1	1		1	1	1
Obslužný význam síd. střediska (bodů)	4	6	7	1	2	6	4	5	6	3	4	4	4

Poznámky: MI – Mirošov, KH – Kašperské Hory, ŽR – Železná Ruda, Ha – Hartmanice, JÚ – Janovice n. Ú., Plá – Plánice, Ka – Kasejovice, Šv – Švihov, Po – Poběžovice, Ho – Hostouň, BR – Bělá nad Radbuzou, Při – Přimda, Kla – Kladruhy
Podtržená zkratka – 1 zařízení = 1 bod, 2 = 2 body, 3-4 = 3 body, 5-8 = 4 body, 9-16 = 5 bodů, 17+ = 6 bodů.

¹Plzeň je mesoregionálním sídelním střediskem, ²územní pracoviště krajského katastrálního úřadu, ³územní pracoviště finančních úřadů (určena Vyhláškou č. 48/2012 Sb.), ⁴kontaktní územní pracoviště úřadů práce (alespoň 4 dny v týdnu), ⁵nezahrnuje odloučené výjezdní místo stavebního úřadu s krátkou pracovní dobou, ⁶obvodní oddělení PČR či jen policejní stanice PČR, ⁷univerzita, samostatná vysoká škola či územně odloučená fakulta, vždy alespoň s 300 studenty, ⁸mimo gymnázia a včetně učilišť, ⁹ne odloučená výuková místa ZUŠ, ¹⁰za 3 body z důvodu významu, ¹¹za 2 body z důvodu významu, ¹²jen samostatné LDN (mimo nemocnici) za jeden bod, ¹³soustředění i rozptýl 5 a více hlavních ordinací (ne výjezdových) odborných a zubních lékařů mimo nemocnici či LDN, ¹⁴nezahrnuje pouhé výdejny léků s omezenou pracovní dobou, ¹⁵zahrnuje množství „kójoyých“ oděvních obchodů uvnitř objektu, ¹⁶spojení supermarketů drogerie, obuvi, oděvů, atp. v jednom objektu, ¹⁷většinou Penny, Lidl, nezahrnuje malé samoobsluhy potravin, např. v řetězci Coop nebo Flop (rozhraní je problematické), ¹⁸včetně stavebních spořitelny, ne samostatné pojišťovny, ¹⁹pouze 1 bod za všechny bankomaty, ²⁰s profesionálním souborem, ²¹farář ve fare bydlí

Zdroje: Informace byly získány z různých webových stránek – viz metodická kapitola BP.

Tabulka 5. Zařízení služeb pro obyvatele v sídelních střediscích Plzeňského kraje (2018) – 3. pokračování

Střediskové skupiny druhů a druhy zařízení služeb pro obyvatele	Piko sídelní střediska												
	Středně silná						Slabá						
	Ma	Ko	Sp										
Zařízení administrativy KRÚ – krajský úřad KRS – krajský soud OS – okresní soud KÚ – katastrální úřad ² FÚ – finanční úřad ³ ÚP – úřad práce ⁴ ORP – obec s rozšířenou působností SÚ – stavební úřad ⁵ PČR – policie ČR ⁶			1										
Zařízení školství UNIV – vysoká škola ⁷ GYM – gymnázium ŠŠ – střední škola ⁸ ZUŠ – základní škola umělecká škola ⁹	1	1	1										
Zařízení zdravotnictví NEMK3 – krajská nemocnice ¹⁰ NEM2 – běžná nemocnice ¹¹ LDN – léčebna dlouhodobě nemocných ¹² OL – odborní lékaři ¹³ LÉK – lékárna ¹⁴	1												
Zařízení prodeje potravin a dalšího zboží HYP – hypermarket potravin HYPP – hypermarket průmyslového zboží HYPO – oděvní centrum ¹⁵ HYPR – shluk nepotrav. supermarketů ¹⁶ SUP – supermarket potravin ¹⁷													
Zařízení bank a pošt BANK – pobočky bank ¹⁸ BAN – bankomat ¹⁹ POŠ – pošta	1 1	1	1 1										
Zařízení kultury a sportu DIV2 – divadlo se 2 a více scénami ²⁰ DIV1 - divadlo s jednou scénou ²⁰ FARA – obsazená fara ²¹ KBA – krytý plavecký bazén KLP – krytá ledová plocha			1										
Obslužný význam síd. střediska (bodů)	4	2	5										

Poznámky: Ma – Manětín, Ko – Kozlany, Sp – Spálené Poříčí

Podtržená zkratka – 1 zařízení = 1 bod, 2 = 2 body, 3-4 = 3 body, 5-8 = 4 body, 9-16 = 5 bodů, 17+ = 6 bodů.

¹Plzeň je mesoregionálním sídelním střediskem, ²územní pracoviště krajského katastrálního úřadu, ³územní pracoviště finančních úřadů (určena Vyhláškou č. 48/2012 Sb.), ⁴kontaktní územní pracoviště úřadů práce (alespoň 4 dny v týdnu), ⁵nezahrnuje odloučené výjezdní místo stavebního úřadu s krátkou pracovní dobou, ⁶obvodní oddělení PČR či jen policejní stanice PČR, ⁷univerzita, samostatná vysoká škola či územně odloučená fakulta, vždy alespoň s 300 studenty, ⁸mimo gymnázia a včetně učilišť, ⁹ne odloučená výuková místa ZUŠ, ¹⁰za 3 body z důvodu významu, ¹¹za 2 body z důvodu významu, ¹²jen samostatné LDN (mimo nemocnici) za jeden bod, ¹³soustředění i rozptýl 5 a více hlavních ordinací (ne výjezdových) odborných a zubních lékařů mimo nemocnici či LDN, ¹⁴nezahrnuje pouhé výdejny léků s omezenou pracovní dobou, ¹⁵zahrnuje množství „kójových“ oděvních obchodů uvnitř objektu, ¹⁶spojení supermarketů drogerie, obuvi, oděvů, atp. v jednom objektu, ¹⁷většinou Penny, Lidl, nezahrnuje malé samoobsluhy potravin, např. v řetězci Coop nebo Flop (rozhraní je problematické), ¹⁸včetně stavebních spořitelien, ne samostatné pojišťovny, ¹⁹pouze 1 bod za všechny bankomaty, ²⁰s profesionálním souborem, ²¹farář ve fáře bydlí

Zdroje: Informace byly získány z různých webových stránek – viz metodická kapitola BP.

Tabulka 6. Počet obyvatel, dojíždějících za prací a studiem a autobusových/vlakových spojů v sídelních střediscích Plzeňského kraje (2011, 2017, 2018)

Počet obyvatel v sídle (2017) ¹	Počet dojíždějících za prací a studiem (2011) ²	Počet spojů veřejné dopravy (2018) ³
1. Plzeň - 164952	1. Plzeň – 30277	1. Plzeň – 592
2. Klatovy - 19134	2. Klatovy – 4759	2. Klatovy – 224
3. Rokycany - 13673	3. Domažlice – 3633	3. Rokycany – 184
4. Tachov - 12112	4. Rokycany – 3062	4. Domažlice – 184
5. Domažlice - 11004	5. Tachov – 1377	5. Sušice – 157
6. Sušice - 10134	6. Sušice – 1278	6. Přeštice – 131
7. Stříbro - 7368	7. Horšovský Týn – 1270	7. Horažďovice – 104
8. Nýřany - 6604	8. Přeštice – 1036	8. Stříbro – 103
9. Přeštice - 6424	9. Bor – 1025	9. Planá – 94
10. Dobřany - 6324	10. Stříbro – 1020	10. Tachov – 93
11. Starý Plzenec - 5159	11. Blovice – 948	11. Kralovice 88
12. Planá - 5019	12. Stod – 939	12. Kdyně – 83
13. Holýšov - 4883	13. Nýřany – 932	13. Třemošná – 81
14. Horažďovice - 4638	14. Chotěšov – 908	14. Nepomuk – 77
15. Kdyně - 4473	15. Kralovice – 782	15. Staňkov – 77
16. Nýrsko - 4375	16. Horažďovice -761	16. Horní Bříza – 74
17. Horní Bříza - 4253	17. Dobřany -702	17. Holýšov – 73
18. Třemošná – 4227	18. Kdyně – 622	18. Stod – 70
19. Horšovský Týn – 4190	19. Planá – 512	19. Horšovský Týn – 69
20. Nepomuk – 3690	20. Plasy – 507	20. Bor – 64
21. Blovice – 3682	21. Holýšov – 493	21. Švihov – 63
22. Stod – 3585	22. Hrádek u Rokycan – 472	22. Blovice – 62
23. Kralovice – 3334	23. Třemošná – 443	23. Nýřany – 61
24. Zruč – Senec – 3261	24. Nepomuk – 442	24. Plasy – 60
25. Bor – 3137	25. Město Touškov – 430	25. Kaznějov – 60
26. Staňkov – 2965	26. Horní Bříza – 428	26. Dobřany – 59
27. Kaznějov – 2958	27. Klenčí pod Čerchovem – 423	27. Radnice – 59

Zdroje: ¹ČSÚ (2018) a ČSÚ (2013a); ²ČSÚ (2013b); ³IDOS (2018); vysvětlení v metodické kapitole BP.

Tabulka 6. Počet obyvatel, dojíždějících za prací a studiem a autobusových/vlakových spojů v sídelních střediscích Plzeňského kraje (2017, 2011, 2018) – 1. pokračování

Počet obyvatel v sídle (2017) ¹	Počet dojíždějících za prací a studiem (2011) ²	Počet spojů veřejné dopravy (2018) ³
28. Hrádek u Rokycan - 2806	28. Janovice nad Úhlavou - 421	28. Hrádek U Rokycan - 57
29. Šťáhlavy - 2606	29. Nýrsko – 413	29. Meclov – 54
30. Strašice - 2570	30. Mirošov – 356	30. Plánice – 51
31. Zbiroh - 2400	31. Mýto – 346	31. Zbiroh – 47
32. Mirošov - 2386	32. Kaznějov – 316	32. Břasy – 47
33. Zbůch - 2361	33. Starý Plzenec – 309	33. Merklín – 46
34. Chotěšov - 2154	34. Chanovice – 284	34. Nýrsko – 46
35. Plasy – 2057	35. Staňkov – 267	35. Starý Plzenec – 44
36. Město Touškov - 2027	36. Zbiroh – 254	36. Strašice – 43
37. Janovice nad Úhlavou - 2002	37. Holoubkov – 249	37. Šťáhlavy – 43
38. Chrást – 1870	38. Spálené Poříčí – 216	38. Mirošov – 42
39. Radnice - 1733	39. Mrákov – 202	39. Holoubkov – 41
40. Spálené Poříčí - 1681	40. Břasy – 201	40. Kozlany – 40
41. Mýto – 1548	41. Rozvadov – 197	41. Poběžovice – 40
42. Železná Ruda - 1538	42. Švihov – 195	42. Spálené Poříčí – 39
43. Chodová Planá - 1532	43. Ejovice – 193	43. Janovice nad Úhlavou - 38
44. Nezvěstice - 1463	44. Trhanov - 191	44. Manětín – 34
45. Holoubkov - 1439	45. Chodová Planá – 184	45. Mýto – 34
46. Poběžovice - 1382	46. Kostelec – 181	46. Kasejovice – 30
47. Bělá nad Radbuzou - 1363	47. Kasejovice – 172	47. Rabí – 30
48. Kašperské Hory - 1333	48. Železná Ruda – 169	48. Žihle – 28
49. Kladruby - 1295	49. Meclov – 168	49. Hostouň – 26
50. Švihov - 1236	50. Poběžovice – 150	50. Trhanov – 26
51. Břasy – 1232	51. Kašperské Hory – 139	51. Železná Ruda – 25
52. Klenčí pod Čerchovem - 1225	52. Zruč-Senec – 139	52. Zruč-Senec – 25
53. Merklín - 1219	53. Kozlany – 139	53. Klenčí pod Čerchovem – 24
54. Kozlany - 1198	54. Bělá nad Radbuzou - 130	54. Kašperské Hory – 24
55. Plánice - 1149	55. Radnice – 124	55. Konstantinovy Lázně – 22

Zdroje: ¹ČSÚ (2017) k 31. 12. 2017; ²ČSÚ (2013) dle Sčítání 2011; ³IDOS (2018); vysvětlení v metodické kapitole BP.

Tabulka 6. Počet obyvatel, dojíždějících za prací a studiem a autobusových/vlakových spojů v sídelních střediscích Plzeňského kraje (2017, 2011, 2018) - 2. pokračování

Počet obyvatel v sídle (2017) ¹	Počet dojíždějících za prací a studiem (2011) ²	Počet spojů veřejné dopravy (2018) ³
56. Žihle – 1139	56. Rybnice – 114	56. Bělá nad Radbuzou – 21
57. Hostouň - 1043	57. Hostouň – 101	57. Přimda – 20
58. Kasejovice - 931	58. Plánice – 96	58. Chodová Planá – 19
59. Přimda – 924	59. Manětín – 85	59. Mrákov – 18
60. Konstantinovy Lázně - 886	60. Přimda – 55	60. Rozvadov – 17
61. Bezručice - 793	61. Konstantinovy Lázně - 45	61. Kladruby – 12
62. Manětín - 685	62. Kladruby – 27	62. Chanovice – 10
63. Meclov – 601	63. Šťáhlavy – 319	63. Zbůch – 48
64. Rozvadov - 583	64. Strašice – 94	64. Chotěšov – 53
65. Mrákov – 550	65. Zbůch – 269	65. Město Touškov – 40
66. Chanovice - 485	66. Chrást – 280	66. Chrást – 41
67. Trhanov - 537	67. Nezvěstice – 182	67. Nezvěstice – 61
68. Kostelec - 333	68. Merklín – 104	68. Merklín – 46
69. Rabí – 354	69. Žihle – 57	69. Bezručice – 25
70. Ejpovice - 661	70. Bezručice – 77	70. Mrákov – 18

Zdroje: ¹ČSÚ (2017) k 31. 12. 2017; ²ČSÚ (2013) dle Sčítání 2011; ³IDOS (2018); vysvětlení v metodické kapitole BP.

Tabulka 7. Hierarchie sídelních středisek Plzeňského kraje (2018)

Sídelní středisko	Počet služeb	Bodů za služ.	Počet obyvatel	Bodů za ob.	Počet dojížd.	Bodů za doj.	Počet spojů	Bodů za spoje	Suma Bodů	Prům.a body	Hierarchie s. střediska
<i>Velkoměstské (meziregionální) sídelní středisko</i>											
1. Plzeň	58	-	164952	-	30277	-	592	-	-	-	-
<i>Městské (mikroregionální) sídelní středisko</i>											
2. Klatovy	29	100,00	19134	100,00	4759	100,00	224	100,00	400,00	100,00	s. silné
3. Rokycany	24	82,76	13673	71,46	3062	64,34	184	82,14	300,70	75,18	slabé
4. Domažlice	24	82,76	11004	57,51	3633	76,34	184	82,14	298,75	74,69	slabé
5. Sušice	20	68,97	10134	52,96	1278	26,85	157	70,09	218,87	54,72	slabé
6. Tachov	20	68,97	12112	63,30	1377	28,93	93	41,52	202,72	50,68	slabé
7. Přeštice	15	51,72	6424	33,57	1036	21,77	131	58,48	165,55	41,39	v. slabé
8. Stříbro	17	58,62	7368	38,51	1020	21,43	103	45,98	164,54	41,14	v. slabé
9. Horažďovice	17	58,62	4638	24,24	761	15,99	104	46,43	145,28	36,32	v. slabé
10. Stod	18	62,07	3585	18,74	939	19,73	73	32,59	133,13	33,28	v. slabé
11. Horš. Týn	15	51,72	4190	21,90	1270	26,69	69	30,80	131,11	32,78	v. slabé
12. Nýřany	14	48,28	6604	34,51	932	19,58	61	27,23	129,61	32,40	v. slabé
13. Kralovice	16	55,17	3334	17,42	782	16,43	88	39,29	128,31	32,08	v. slabé
14. Planá	13	44,83	5019	26,23	512	10,76	94	41,96	123,78	30,95	v. slabé
<i>Maloměstské (nano) sídelní středisko</i>											
15. Blovice	15	51,72	3682	19,24	948	19,92	62	27,68	118,57	29,64	silné
16. Dobřany	11	37,93	6324	33,05	702	14,75	59	26,34	112,07	28,02	silné
17. Kdyně	11	37,93	4473	23,38	622	13,07	83	37,05	111,43	27,86	silné
18. Nepomuk	14	48,28	3690	19,29	442	9,29	77	34,38	111,22	27,81	silné
19. Holýšov	11	37,93	4883	25,52	493	10,36	73	32,59	106,40	26,60	s. silné
20. Bor	11	37,93	3137	16,39	1025	21,54	64	28,57	104,44	26,11	s. silné
21. Třeboň	9	31,03	4227	22,09	443	9,31	81	36,16	98,60	24,65	slabé
22. Plasy	10	34,48	2057	10,75	507	10,65	60	26,79	82,67	20,67	v. slabé
23. Nýrsko	9	31,03	4375	22,87	413	8,68	46	20,54	83,11	20,78	v. slabé
24. Staňkov	8	27,59	2965	15,50	267	5,61	77	34,38	83,07	20,77	v. slabé
25. Hor. Bříza	5	17,24	4253	22,23	428	8,99	74	33,04	81,50	20,37	v. slabé
26. St. Plzenec	8	27,59	5159	26,96	309	6,49	44	19,64	80,68	20,17	v. slabé
<i>Městysové (piko) sídelní středisko</i>											
27. Hrádek u R.	5	17,24	2806	14,66	472	9,92	57	25,45	67,27	16,82	s. silné
28. Kaznějov	5	17,24	2958	15,46	316	6,64	60	26,79	66,13	16,53	s. silné
29. Chotěšov	2	6,90	2154	11,26	908	19,08	53	23,66	60,89	15,22	s. silné
29. Zbiroh	6	20,69	2400	12,54	254	5,34	47	20,98	59,55	14,89	slabé
30. Švihov	5	17,24	1236	6,46	195	4,10	63	28,13	55,92	13,98	slabé
31. Radnice	5	17,24	1733	9,06	124	2,61	59	26,34	55,24	13,81	slabé

Poznámky: Metodika výpočtů je v textu metodické kapitoly BP. Suburbánní obce u Plzně splňující kritéria nebyly zahrnuty.

Zdroje: Vlastní výpočty na základě dat uvedených v předchozích tabulkách.

32. M. Touškov	5	17,24	2027	10,59	430	9,04	40	17,86	54,73	13,68	slabé
33. Mirošov	4	13,79	2386	12,47	356	7,48	42	18,75	52,49	13,12	slabé
34. Plánice	6	20,69	1149	6,01	96	2,02	51	22,77	51,48	12,87	slabé
35. Zbůch	3	10,34	2361	12,34	269	5,65	48	21,43	49,77	12,44	v. slabé
36. Poběžovice	6	20,69	1382	7,22	150	3,15	40	17,86	48,92	12,23	v. slabé
37. Sp. Poříčí	5	17,24	1681	8,79	216	4,54	39	17,41	47,98	11,99	v. slabé
38. Chrást	4	13,79	1870	9,77	280	5,88	41	18,30	47,75	11,94	v. slabé
39. Janovice	3	10,34	2002	10,46	421	8,85	38	16,96	46,62	11,65	v. slabé
40. Strašice	3	10,34	2570	13,43	94	1,98	43	19,20	44,95	11,24	v. slabé
41. Kaš. Hory	6	20,69	1333	6,97	139	2,92	24	10,71	41,29	10,32	v. slabé
42. Manětín	7	24,14	685	3,58	85	1,79	34	15,18	44,68	11,17	v. slabé
43. Žel. Ruda	6	20,69	1538	8,04	169	3,55	25	11,16	43,44	10,86	v. slabé
44. Nezvěstice	1	3,45	1463	7,65	182	3,82	61	27,23	42,15	10,54	v. slabé
45. Štáhlavy	1	3,45	2606	13,62	319	6,70	43	19,20	42,97	10,74	v. slabé
45. Mýto	3	10,34	1548	8,09	346	7,27	34	15,18	40,88	10,22	v. slabé
<i>Venkovské (femto) sídelní středisko</i>											
46. Holoubkov	2	6,90	1439	7,52	249	5,23	41	18,30	37,95	9,49	silné
47. Klenčí p.Č.	3	10,34	1225	6,40	423	8,89	24	10,71	36,35	9,09	silné
48. Kasejovice	4	13,79	931	4,87	172	3,61	30	13,39	35,67	8,92	silné
49. Břasy	1	3,45	1232	6,44	201	4,22	47	20,98	35,09	8,77	silné
52. Zruč-Senec	1	3,45	3261	17,04	139	2,92	25	11,16	34,57	8,64	silné
50. Bělá n. R.	4	13,79	1363	7,12	130	2,73	21	9,38	33,02	8,26	silné
51. Merklín	1	3,45	1219	6,37	104	2,19	46	20,54	32,54	8,14	silné
52. Meclov	1	3,45	601	3,14	168	3,53	48	21,43	31,55	7,89	silné
53. Bezručice	4	13,79	793	4,14	77	1,62	25	11,16	30,72	7,68	silné
54. Chod. Planá	3	10,34	1532	8,01	184	3,87	19	8,48	30,70	7,68	silné
55. Kozlany	1	3,45	1198	6,26	139	2,92	40	17,86	30,49	7,62	silné
56. Hostouň	3	10,34	1043	5,45	101	2,12	26	11,61	29,53	7,38	s. silné
57. Kons. Lázně	4	13,79	886	4,63	45	0,95	22	9,82	29,19	7,30	s. silné
58. Přimda	4	13,79	924	4,83	55	1,16	20	8,93	28,71	7,18	s. silné
59. Ejbovice	0	0,00	661	3,45	193	4,06	44	19,64	27,15	6,79	s. silné
60. Kladruby	4	13,79	1295	6,77	27	0,57	12	5,36	26,49	6,62	s. silné
61. Rozvadov	3	10,34	583	3,05	194	4,08	17	7,59	25,06	6,26	s. silné
62. Žihle	1	3,45	1139	5,95	57	1,20	28	12,50	23,10	5,77	s. silné
63. Mrákov	2	6,90	550	2,87	202	4,24	18	8,04	22,05	5,51	s. silné
64. Trhanov	1	3,45	537	2,81	191	4,01	26	11,61	21,88	5,47	s. silné
65. Rabí	1	3,45	354	1,85	11	0,23	30	13,39	18,92	4,73	slabé
66. Kostelec	1	3,45	333	1,74	181	3,80	17	7,59	16,58	4,15	slabé
67. Chanovice	1	3,45	485	2,53	284	5,97	10	4,46	16,41	4,10	slabé

Tabulka 8.1. Ukazatele sociálně-populační rozvinutosti obcí okresu Domažlice (2017)

Obec	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2017/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2017/2007	Přirozený přírůstek obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel	Migrační přírůstek obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel	Podíl obyvatel 0-14 let (2017)	Podíl obyvatel 65+ let (2017)	Počet vysokoškoláků na 100 obyvatel ve věku 15+ (2011)	Počet nových bytů z let 2008 – 2017 na 1000 obyvatel	Počet podnikatelských subjektů (fyzické osoby + obchodní spol.) na 1000 obyvatel (2017)
Babylon	1,25	1,14	12,94	29,13	15,10	16,45	9,7	38,71	307,44
Bělá nad R.	1,02	0,94	4,03	-18,40	14,40	18,43	3,8	18,89	179,41
Blížejev	1,44	1,09	22,00	8,05	20,60	12,42	6,1	32,34	181,82
Brnířov	1,03	1,04	-13,55	-44,85	14,25	20,84	5,7	50,13	241,46
Bukovec	1,19	1,42	8,92	146,79	26,61	21,1	4,7	0,00	133,92
Čečovice	1,36	1,55	28,57	47,17	27,36	8,49	0,0	18,86	209,52
Černná	0,97	1,14	-3,96	89,79	13,06	21,22	4,7	65,30	162,69
Černovice	0,79	0,79	-509,55	417,72	18,81	40,51	8,5	6,32	159,23
Česká Kubice	1,76	1,51	38,10	90,12	17,70	11,94	4,9	52,12	235,83
Díly	1,00	1,03	-2,60	-23,81	13,22	19,05	5,7	37,03	231,77
Domažlice	0,98	1,03	-1,16	12,70	15,70	19,83	10,5	27,28	242,67
Drahotín	1,03	1,16	35,71	5,15	20,62	15,46	1,5	15,46	193,87
Draženov	1,15	1,00	46,51	21,48	16,71	16,47	7,3	45,34	176,74
Hlohová	1,04	1,07	-22,22	112,36	13,48	22,09	3,4	56,17	155,55
Hlohovčice	0,86	0,83	-52,94	-29,58	10,06	24,85	1,3	17,75	158,82
Holýšov	1,13	1,03	15,88	-3,79	16,15	17,62	6,1	32,97	177,82
H. Sv. Václava	0,89	1,25	-85,71	159,42	10,14	24,63	7,7	28,99	257,14
Hor. Kamenice	1,14	1,12	-28,34	66,39	14,11	21,57	6,2	70,53	210,52
Horš. Týn	1,06	1,02	0,40	0,00	14,54	18,51	6,4	33,89	187,12
Hostouň	1,21	0,95	1,49	15,72	17,07	16,09	9,4	13,47	160,68
Hradiště	0,95	1,01	12,19	-23,39	16,66	27,05	3,3	33,82	195,12
Hvozdčany	0,95	1,09	57,14	28,57	11,43	14,29	5,8	0,00	171,42
Chocomyšl	0,67	0,82	-8,69	53,09	9,73	23,01	5,0	8,85	182,60
Chodov	1,02	1,02	-5,19	5,19	15,17	18,94	4,1	76,52	198,45
Chodská Lhota	1,01	0,97	10,00	-26,32	14,59	19,78	4,4	55,02	215,15
Chrastavice	1,30	1,11	15,31	27,64	18,59	12,06	8,0	37,68	201,53
Kanice	1,05	1,22	44,18	39,02	20,49	20,00	22,4	14,63	166,66
Kaničky	1,64	0,80	-35,71	37,04	11,11	14,81	17,2	74,07	357,14
Kdvně	1,14	1,01	-15,13	8,78	15,20	19,86	7,3	17,74	215,79
Klenčí p. Čer.	1,11	1,04	8,32	7,56	17,10	18,61	11,2	27,75	194,40
Koloveč	1,01	1,00	-7,08	12,14	13,97	19,93	6,1	18,04	203,68
Kout na Šum.	1,02	0,97	9,70	-21,26	14,17	19,39	5,9	34,54	217,32
Křenovy	0,99	1,06	-13,42	97,22	13,19	17,36	6,2	0,00	187,92
Kvičovice	1,12	1,15	2,51	47,12	16,75	15,45	4,8	44,50	184,14
Libkov	0,99	1,06	-17,39	27,03	19,82	16,22	6,5	54,05	173,91
Loučim	0,97	1,09	-56,45	61,54	17,69	34,62	7,6	23,07	193,54
Luženičky	0,54	1,22	2,64	125,00	16,58	13,86	8,4	59,78	164,02
Meclov	1,25	1,07	34,21	7,85	19,27	14,29	4,0	40,10	174,51
Mezholezy	1,21	1,17	9,17	201,92	21,15	17,31	3,5	57,69	243,69
Milavče	1,09	1,06	1,64	54,09	16,07	17,87	8,1	29,51	206,89
Mířkov	1,18	0,89	0,00	61,15	18,35	14,39	2,3	21,58	200,00
Mnichov	1,22	0,93	-52,88	-91,32	21,46	16,89	7,0	22,83	144,23
Močerady	0,65	0,91	33,33	0,00	12,69	22,22	1,8	18,87	216,66
Mrákov	0,99	1,00	-11,41	-14,62	15,48	18,74	6,8	19,77	183,76
Můtěníň	1,08	0,97	-19,17	74,51	13,73	16,08	4,3	11,76	118,77
Nemanice	0,73	0,85	-15,94	-15,44	16,99	13,13	1,9	23,16	183,26
Němčice	1,09	1,08	-36,49	91,66	16,03	16,79	10,7	30,53	248,17
Neuměř	1,17	1,17	-6,66	70,92	13,48	20,57	0,0	49,63	220,00
Nevolice	1,38	1,19	-21,05	102,04	14,80	12,76	14,1	51,02	173,68
Nová Ves	0,93	0,99	14,49	-22,22	18,97	15,17	13,7	44,44	246,37
Nový Kram.	1,08	0,87	0,00	-94,34	14,15	14,15	3,1	23,58	173,71
Osvračín	1,20	1,09	-8,21	14,90	15,23	16,72	7,5	43,04	141,21
Otov	0,90	1,05	-49,01	59,41	11,88	13,86	4,1	9,90	186,27

Pařezov	1,95	1,41	44,19	123,59	19,66	14,61	6,7	84,26	232,04
Pasečnice	1,07	1,05	19,14	57,97	13,53	17,39	8,6	9,66	220,09
Pec	1,05	0,93	-52,17	13,27	12,39	23,01	9,0	23,12	191,30
Pelechy	1,13	1,22	37,97	65,79	11,84	14,47	4,9	105,26	78,21
Poběžovice	0,90	0,94	0,64	-33,53	13,73	21,66	6,1	34,73	212,39
Pacínovice	1,01	1,06	-3,43	65,14	15,14	19,19	8,5	47,53	233,27
Poděvousy	1,01	1,02	-12,00	27,45	14,90	18,43	6,6	15,68	168,00
Postřekov	0,96	0,99	1,78	-0,88	13,55	20,81	7,4	20,37	192,51
Puclice	1,03	1,05	-8,52	-8,64	16,42	21,04	3,2	48,99	116,47
Rybník	1,19	1,14	26,31	33,15	19,89	16,02	6,5	11,05	236,68
Semněvice	1,36	1,27	38,83	84,91	30,66	11,32	2,5	18,86	155,33
Spáňov	1,10	1,00	-26,31	47,87	16,48	17,55	5,3	47,87	226,31
Srbice	0,90	1,03	10,26	-2,56	12,02	24,29	6,7	20,46	205,13
Srbý	1,19	1,15	2,18	87,44	9,46	27,81	7,7	38,11	165,93
Staňkov	1,05	1,05	-7,78	43,58	16,33	19,19	7,1	33,73	195,03
Strážov	1,08	1,01	0,00	-67,87	16,35	22,01	5,8	18,09	191,11
Štichov	0,84	0,95	-50,00	63,29	17,72	17,72	7,7	12,65	187,50
Tlumačov	1,01	1,06	-4,60	32,40	16,90	18,75	5,7	13,88	151,72
Trhanov	1,11	0,96	-20,33	-27,93	13,59	21,97	5,0	40,96	208,87
Úboč	0,87	1,08	8,77	81,08	16,22	12,61	8,4	72,07	192,84
Újezd	1,26	1,14	-7,21	28,98	20,29	15,70	4,6	53,14	161,06
Únějovice	1,61	1,05	-8,77	98,21	16,07	15,17	8,0	8,92	149,12
Úsilov	1,05	0,94	-14,93	-37,31	9,70	17,16	4,5	14,92	268,65
V.Malahov	0,94	1,01	36,43	-153,85	21,54	14,23	3,5	11,53	198,38
Vidice	0,83	0,62	0,00	-53,89	18,56	17,96	2,1	17,96	202,45
Vlkanov	1,20	1,06	30,08	7,35	24,26	13,24	2,9	7,35	112,78
Všekary	1,17	1,27	27,52	-108,10	21,62	15,32	10,3	63,06	155,96
Všepadly	0,53	0,79	-119,00	45,45	4,54	31,81	2,6	0,00	261,90
Všeruby	0,95	0,96	-13,92	-32,09	13,48	16,82	6,9	26,96	173,42
Zahořany	1,08	1,09	4,03	7,16	15,86	16,89	8,9	26,61	225,81
Žďáňov	1,37	1,07	-13,07	-6,41	18,59	19,23	5,7	38,46	202,61

Poznámky: Metodika výpočtů hodnot ukazatelů je popsána v metodické kapitole BP. Šedě vyznačené hodnoty v tabulce spadají do posledních kvartilů. Zeleně jsou vyznačeny periferní obce, žlutě semiperiferní, modře suburbánní a fialově obce mikroregionálních sídelních středisek. Tučně podtržené obce jsou nano sídelními středisky, tučné jsou piko sídelními středisky a tučné kurzívou jsou femto sídelními středisky.

Zdroje: Vlastní výpočty na základě zdrojů dat uvedených v metodické kapitole BP.

Tabulka 8.2. Ukazatele sociálně-populační rozvinutosti obcí okresu Klatovy (2017)

Obec	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2017/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2017/2007	Přirozený přírůstek obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel	Migrační přírůstek obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel	Podíl obyvatel 0–14 let v roce 2017	Podíl obyvatel 65+ let v roce 2017	Počet vysokoškoláků na 100 obyvatel ve věku 15+ v roce 2011	Počet nových bytů z let 2008 – 2017 na 1000 obyvatel	Počet podnikatelských subjektů (fyzické osoby + obchodní spol.) na 1000 obyvatel v roce 2017
Běhařov	1,47	1,23	-4,63	54,54	10,90	12,27	6,0	18,18	199,07
Bešiny	0,93	0,98	-8,54	-4,96	5,68	19,10	5,4	33,45	200,00
Bezděkov	1,15	1,23	1,08	-15,10	18,20	18,66	5,9	44,60	217,06
Birkov	0,83	0,98	7,63	-38,40	17,70	22,31	3,6	7,69	198,47
Bolešiny	1,22	1,11	12,92	11,51	16,62	15,22	7,4	31,96	224,68
Břežany	1,03	1,15	-10,41	60,91	15,73	16,24	6,2	15,22	203,12
Budčice	0,80	0,97	-42,11	-27,68	11,42	28,72	6,2	44,98	214,03
Bukovník	0,79	0,92	-13,88	-140,85	18,31	18,31	6,3	25,31	194,44
Cachrov	0,88	0,91	0,00	-56,86	12,75	20,39	7,4	19,60	300,19
Černíkov	0,92	1,03	-8,79	32,64	10,98	14,24	3,5	2,96	190,62
Čer. Poříčí	0,91	1,00	-25,75	52,40	13,97	22,27	4,5	8,73	218,88
Číhaň	1,09	1,05	-34,14	60,30	9,55	21,11	5,4	20,10	190,24
Čimice	1,01	1,21	-32,78	63,22	12,64	29,31	9,2	17,24	191,25
Dešenice	0,93	1,02	-19,00	25,04	13,80	19,44	4,8	96,76	188,59
Dlažov	1,10	1,13	10,40	-21,28	18,72	17,45	6,8	14,89	158,66
Dl.Veš	1,04	0,99	-3,57	12,84	15,52	18,32	6,1	30,33	227,38
Dobruška	0,97	0,93	-19,04	88,23	13,73	17,65	8,0	9,80	219,04
Dolany	1,20	1,19	2,19	58,05	18,51	18,95	7,9	47,09	181,81
Domoraz	0,67	0,98	-150,94	192,31	5,76	30,77	2,2	0,00	264,15
Dražovice	0,92	1,04	-6,29	-6,33	12,03	18,35	5,2	0,00	213,84
Frymburk	1,02	1,02	53,57	-8,69	26,09	17,39	6,8	8,69	223,21
Hamry	1,30	1,30	32,26	54,26	13,95	19,38	6,8	38,75	338,71
Hartmanice	0,82	0,82	-19,00	-26,32	12,57	22,78	9,4	14,62	238,00
Hejtná	0,98	0,98	-67,07	-49,08	10,43	22,31	2,6	0,00	182,92
Hlavňovice	0,88	0,98	-45,54	43,30	13,19	20,82	6,8	32,99	238,09
Hnačov	1,00	0,94	-21,97	-173,91	10,87	25,00	6,0	10,86	252,74
Horažďovice	0,92	0,94	-12,16	-20,31	14,95	21,39	9,1	13,04	213,57
H.Kvilda	2,44	0,90	-30,30	-62,50	14,06	20,63	19,3	78,12	484,84
Hrádek	1,05	1,04	-12,22	11,42	14,72	20,49	7,1	18,55	202,01
Hradešice	0,93	1,01	0,00	-16,55	16,07	21,27	7,3	16,54	193,77
Chanovice	0,89	0,99	-8,43	-34,43	14,33	20,80	8,0	20,66	233,15
Chlístov	1,15	1,43	22,05	155,04	15,08	23,26	7,3	31,00	183,82
Chudenice	1,09	1,06	-6,48	1,30	16,62	21,17	6,3	35,06	216,60
Chudenín	1,03	0,93	27,59	3,23	17,74	14,35	4,3	38,71	220,77
Janovice n.Ú.	1,03	1,05	13,02	-31,59	18,50	13,94	7,7	38,35	196,67
Javor	0,78	0,85	-57,14	-28,17	16,90	19,72	3,0	0,00	171,42
Ježov	0,95	1,11	8,47	8,69	18,26	19,13	7,7	13,04	220,34
Kaš.Hory	0,92	0,92	-4,78	-2,72	13,32	22,50	8,6	53,02	264,71
Kejnice	0,77	0,87	-38,83	-37,38	10,28	20,56	5,6	9,34	155,33
Klatovy	0,96	0,97	-8,12	2,01	14,35	21,11	13,3	13,49	222,09
Klenová	1,05	0,91	-43,86	-79,65	15,04	19,47	11,1	0,00	166,66
Kolínek	0,97	0,98	3,43	-2,08	14,88	20,14	6,9	28,37	210,86
Končín	0,89	0,91	12,20	59,52	17,86	16,66	7,0	0,00	195,12
Křenice	0,56	1,16	42,65	71,43	17,62	22,86	2,7	28,57	241,71
Kvášňovice	0,88	1,00	-69,56	78,26	9,59	28,69	5,5	8,69	130,08
Lomeč	1,16	1,22	15,15	73,53	16,91	10,29	10,5	44,12	227,27
Malý Bor	0,91	0,90	-33,20	-30,49	9,95	18,90	5,5	14,22	185,54
Maňovice	1,00	1,11	0,00	23,40	12,77	17,02	10,0	0,00	183,67
Měčín	0,99	1,03	-5,20	0,88	14,64	20,37	5,9	9,07	19,77
Mezihoří	0,85	0,97	-15,87	15,87	17,46	15,87	7,7	15,87	301,57
Mlýnské Strh.	0,77	0,77	-55,55	211,54	11,54	26,92	6,1	19,23	259,25
Modrava	1,47	1,50	51,28	41,10	13,70	13,70	8,2	246,57	423,27

Mochtín	1,08	1,08	-21,21	59,45	16,18	18,13	5,1	53,08	193,84
Mokrosuky	0,70	0,98	-96,77	55,55	15,08	30,16	5,6	47,62	233,77
Myslív	0,58	0,95	-30,51	-2,42	13,08	22,28	6,9	31,48	194,83
Myslovice	0,93	1,17	-47,24	7,69	17,69	25,38	2,9	7,69	165,35
Nal.Hory	0,84	0,95	-20,64	-7,69	13,41	22,37	5,1	11,95	217,54
Nehodiv	0,90	0,90	-15,45	-86,95	17,39	15,94	3,4	0,00	289,85
Nezamyslice	0,85	0,97	-4,80	-51,89	10,38	28,30	5,2	80,18	197,11
Nezdice na Šu.	0,64	0,86	-35,14	15,53	13,04	28,26	5,1	15,52	290,73
Nýrsko	0,96	0,96	-5,88	-9,50	14,34	17,29	5,4	25,48	173,14
Obytce	1,21	1,07	20,00	-65,00	18,00	18,00	5,4	70,00	232,32
Olšany	1,06	1,05	0,00	48,31	9,18	21,74	4,8	4,83	200,00
Ostřetice	1,16	1,19	-27,40	27,02	28,38	13,51	18,2	40,54	232,87
Pačejov	0,94	0,94	-23,97	-31,83	12,07	26,13	6,4	7,95	187,75
Petrovice u Su.	0,92	1,11	3,21	23,69	17,38	18,64	6,7	41,07	274,47
Plánice	0,80	0,98	-9,61	-14,67	13,63	19,44	6,5	6,72	202,91
Podmokly	0,89	0,90	-51,94	6,21	18,01	18,01	2,8	6,21	227,27
Poleň	0,87	0,98	-21,05	-14,67	13,57	12,14	7,0	0,00	203,51
Prášíly	1,06	1,00	13,07	6,21	16,56	14,65	20,3	191,08	457,52
Předslav	1,03	1,06	-5,18	-25,00	16,05	19,36	6,4	31,83	205,96
Rabí	0,94	1,05	-28,17	-63,69	16,01	20,95	5,3	53,35	233,41
Rejstějn	0,85	1,08	-3,93	20,24	15,79	21,46	5,8	72,87	291,33
Slatina	0,83	0,88	-48,07	38,46	9,38	32,31	7,0	46,87	173,08
Soběšice	0,70	1,03	-5,19	5,13	11,28	29,23	6,3	35,89	187,01
Srní	0,62	0,79	-35,08	-89,36	11,49	17,02	10,9	221,28	388,42
Strašín	0,80	0,89	-22,22	-105,59	14,28	21,74	6,6	9,31	279,37
Strážov	1,04	1,06	2,13	38,22	16,35	22,01	5,8	21,94	196,73
Sušice	0,97	0,97	-17,22	6,11	14,58	21,22	16,0	27,59	206,89
Svěradice	0,90	0,90	-22,95	-6,15	11,38	23,08	4,4	3,07	208,07
Švihov	1,09	1,04	-12,43	3,55	15,43	21,82	9,0	16,55	246,89
Tužice	1,01	1,29	-21,50	44,44	8,88	22,22	0,0	0,00	96,77
Týnec	1,10	1,05	-8,80	67,65	15,59	18,53	8,0	55,87	164,22
Újezd u Pl.	0,73	0,73	-33,61	119,27	14,68	21,10	4,4	0,00	186,47
Velhartice	0,85	0,93	-26,53	-35,32	12,30	21,68	9,2	12,18	237,63
Vel. Hydčice	1,04	1,08	23,81	-39,53	11,46	18,18	5,6	19,01	186,51
Velký Bor	0,77	0,96	3,62	-38,75	16,42	16,24	10,8	18,45	215,97
Vřhavač	1,12	0,98	-21,49	-22,29	15,61	18,73	6,9	27,87	235,29
Vřeskovice	1,00	0,91	-6,57	22,86	14,38	19,28	2,2	32,68	213,81
Zavlekov	0,80	0,93	-12,01	-11,96	14,11	19,14	6,1	16,75	199,52
Zborovy	0,66	0,81	-115,38	-36,36	4,54	21,82	8,5	9,09	346,15
Žel. Ruda	0,95	0,70	11,04	-113,69	13,57	15,89	7,3	261,00	396,32
Žihobce	0,77	0,88	-36,71	-35,29	14,12	23,03	7,7	18,49	194,06
Žichovice	0,50	0,99	-3,06	-28,96	12,04	21,80	7,6	39,63	209,80

Poznámky: Metodika výpočtů hodnot ukazatelů je popsána v metodické kapitole BP. Šedě vyznačené hodnoty v tabulce spadají do posledních kvartilů. Zeleně jsou vyznačeny periferní obce, žlutě semiperiferní, modře suburbánní a fialově obce mikroregionálních sídelních středisek. Tučně podtržené obce jsou nano sídelními středisky, tučné jsou piko sídelními středisky a tučné kurzívou jsou femto sídelními středisky.

Zdroje: Vlastní výpočty na základě zdrojů dat uvedených v metodické kapitole BP.

Tabulka 8.3. Ukazatele sociálně-populační rozvinutosti obcí okresu Plzeň-jih (2017)

Obec	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2017/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2017/2007	Přirozený přírůstek obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel	Migrační přírůstek obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel	Podíl obyvatel 0–14 let v roce 2017	Podíl obyvatel 65+ let v roce 2017	Počet vysokoškoláků na 100 obyvatel ve věku 15+ v roce 2011	Počet nových bytů z let 2008 – 2017 na 1000 obyvatel	Počet podnikatelských subjektů (fyzické osoby + obchodní spol.) na 1000 obyvatel v roce 2017
Blovice	1,16	1,03	-6,47	10,59	15,24	20,01	10,7	18,54	223,50
Bolkov	0,93	1,05	-107,14	37,04	11,00	42,60	3,9	0,00	160,71
Borovno	0,79	0,97	-10,99	33,33	10,00	30,00	5,0	11,11	164,83
Borovy	0,88	0,99	-47,82	26,43	17,62	16,74	9,6	13,72	152,17
Buková	1,01	1,07	-65,78	44,84	11,21	17,94	5,0	71,75	236,84
Čížice	1,33	1,12	7,43	32,14	15,50	20,98	15,7	64,27	224,91
Čížkov	0,87	1,05	-27,65	-15,24	14,18	23,78	4,0	32,01	193,55
Čmelín	1,00	1,19	38,46	39,37	14,97	23,62	4,5	15,75	238,46
Dnešice	0,92	1,00	-15,13	54,81	12,06	19,85	7,2	18,27	179,29
Dobřany	1,10	1,03	9,23	-4,34	18,14	16,77	8,2	48,08	191,09
Dolce	1,11	1,04	-10,27	82,73	13,31	14,03	4,8	50,37	232,87
D. Lukavice	1,22	1,14	-10,54	97,61	16,27	17,57	3,6	55,31	216,24
Drahkov	0,87	0,83	-8,13	16,26	9,76	20,32	3,6	16,26	235,77
Honezovice	1,00	1,09	27,66	78,43	14,12	18,03	2,1	15,68	177,78
H. Lukavice	1,10	1,09	-4,75	69,21	14,32	20,04	4,9	59,67	213,77
Horšice	1,08	1,02	41,96	-19,09	15,51	14,79	7,5	26,25	195,80
Hradec	1,35	1,10	3,64	32,55	12,66	15,73	3,8	36,16	207,65
Hradiště	0,71	0,80	-38,09	-9,66	10,63	27,05	6,1	0,00	233,33
Chlum	1,40	1,12	-12,65	49,38	13,63	31,82	7,9	37,03	215,18
Chlumčany	1,04	0,96	2,10	-29,39	15,20	17,51	8,6	27,72	173,18
Chlumy	2,07	2,23	-9,95	-20,20	7,07	23,74	2,2	5,05	59,70
Chocenice	0,71	1,05	-8,75	15,68	15,33	17,25	6,5	27,87	203,15
Chotěšov	1,10	1,06	1,40	24,45	16,19	18,64	4,2	15,95	177,05
Jarov	0,85	0,91	-4,50	-40,54	8,10	29,73	9,6	7,19	162,16
Kasejovice	0,95	0,97	-29,64	30,73	13,63	22,06	5,9	14,97	195,78
Kbeř	0,99	1,07	-29,50	18,99	12,66	23,73	4,8	37,97	180,32
Kláster	1,42	1,28	-14,15	37,74	18,39	19,81	6,3	33,01	221,69
Kotovice	1,25	1,12	12,90	-9,40	17,24	20,06	1,7	21,94	151,61
Kozlovice	1,11	1,20	10,30	43,95	13,19	19,78	2,8	21,97	123,71
Kramolín	0,59	1,02	-44,24	9,01	16,22	20,72	3,4	9,01	185,84
Letiny	1,16	1,16	-66,76	115,84	14,08	23,90	7,7	11,73	211,90
Lisov	1,30	1,19	-8,40	43,10	12,93	22,41	3,2	68,96	184,87
Lišina	0,99	1,14	-36,36	88,61	15,19	27,22	1,4	6,33	90,90
Louňová	1,12	1,72	10,00	282,61	16,30	20,65	5,3	21,74	180,00
Lužany	1,13	1,01	-10,60	47,55	15,79	21,47	6,2	32,21	204,54
Měcholupy	1,14	1,13	31,25	-31,39	14,35	18,83	7,6	22,42	200,89
Merklín	1,12	1,13	6,70	0,00	17,17	17,59	5,5	26,09	181,74
Mileč	0,93	1,10	-28,87	7,81	12,24	21,35	4,0	20,83	194,22
Milínov	1,04	1,04	10,15	29,70	16,83	21,28	6,5	39,60	197,96
Míšov	0,96	1,07	8,70	17,39	14,78	17,39	4,3	52,17	315,78
Ml. Smolínec	0,85	1,00	-9,96	-5,68	13,35	20,74	3,6	8,52	187,76
Mohelnice	1,21	0,97	-16,39	-65,57	11,48	26,23	9,2	0,00	114,75
Nebílovy	1,13	1,09	16,99	25,86	14,66	18,97	7,1	31,61	178,47
Nekvasovy	0,74	0,95	-33,70	71,01	10,65	21,30	1,9	5,92	151,68
Nepomuk	1,15	0,99	-4,32	-24,75	16,11	17,16	7,7	23,68	198,86
Netunice	1,24	1,10	0,00	75,38	19,10	17,59	4,2	45,23	251,25
Neurazy	0,95	1,08	-26,29	-25,14	12,46	21,71	4,7	12,57	161,69
Nezdice	1,05	1,11	-4,60	27,77	13,43	19,91	10,0	37,04	138,24
Nezdrav	0,87	0,80	-39,60	-47,16	8,49	24,53	4,1	18,86	227,72
Nová Ves	2,91	1,24	35,09	10,34	18,97	15,17	13,7	11,85	284,21
N. Mitrovice	1,04	1,08	-27,69	56,42	13,17	21,94	6,5	21,94	212,31

Oplot	0,92	0,90	-32,05	-56,07	13,40	19,94	4,5	3,12	178,80
Oselce	0,89	0,99	-8,42	29,33	12,90	27,27	2,6	14,66	191,01
Otěšice	1,13	0,94	-20,83	0,00	9,29	25,00	6,8	7,14	208,33
Polánka	0,60	1,02	0,00	21,28	12,77	23,40	8,2	0,00	183,67
Prádlů	1,06	1,25	-31,00	-26,71	12,21	20,99	9,7	7,63	139,53
Předenice	1,39	1,27	-21,73	124,44	16,00	19,11	8,4	75,55	221,74
Přestavlkvy	1,18	1,16	-17,31	34,48	12,50	21,98	4,6	21,55	173,16
Přeštica	1,12	1,08	-1,68	-12,52	14,00	18,99	9,1	35,74	201,46
Přichovice	1,27	1,07	-1,86	2,77	15,14	16,90	8,7	53,55	205,03
Ptenín	0,86	0,91	-56,41	36,45	11,98	21,35	4,4	20,83	210,25
Radkovice	0,84	1,11	-38,83	-48,07	18,27	20,19	7,8	19,13	203,88
Roupov	0,99	1,01	-43,30	48,00	12,00	22,40	6,6	36,00	228,34
Řeňč	1,08	1,02	5,39	4,35	15,00	18,48	5,9	30,43	197,41
Seč	1,15	1,08	29,80	6,62	16,23	14,57	6,8	33,11	215,23
Sedliště	0,65	0,89	-20,40	-118,81	6,90	21,78	1,0	0,00	234,69
Skašov	0,90	0,94	-63,63	-52,63	13,16	21,49	6,4	30,70	190,90
Soběkury	0,96	0,99	-11,66	-21,92	13,83	20,91	4,8	33,73	171,66
Sp. Poříč	1,07	1,05	8,69	19,93	16,09	19,01	5,6	29,16	191,30
Srby	0,87	1,01	-54,54	-5,92	9,46	27,81	7,7	17,75	187,87
Stod	0,99	1,01	-14,67	-10,81	13,77	20,34	6,8	39,91	184,61
Střelice	1,45	1,07	40,54	-50,35	15,11	15,83	5,0	107,91	182,43
Střížovice	1,24	1,15	-5,01	58,37	13,95	17,01	3,1	22,84	268,17
Štěnovice	1,75	1,25	27,52	108,36	19,69	14,79	16,9	122,21	192,17
Tojice	0,98	1,12	-10,63	115,79	11,58	25,26	2,8	42,10	127,65
Třebčice	1,51	1,03	-8,92	0,00	12,39	13,27	0,0	8,85	366,07
Týniště	0,75	0,73	-73,17	-181,81	6,81	20,45	2,4	227,27	365,85
Úněčice	1,06	1,16	6,94	70,42	14,08	19,01	10,7	70,42	201,38
Útušice	1,37	1,14	-5,79	63,15	14,73	19,09	10,9	93,23	215,94
Ves Touškov	1,18	1,12	-8,30	88,15	14,05	17,63	1,9	13,77	177,28
Vlčí	0,77	1,05	-31,25	33,33	13,33	30,00	8,1	33,32	62,50
Vlčejn	1,02	0,91	-11,62	-46,51	11,63	24,42	13,3	46,51	29,06
Vrčeň	0,75	1,06	-12,15	12,46	16,19	17,13	7,2	24,92	155,01
Vsůš	1,37	1,22	13,77	62,88	13,59	18,26	7,7	58,82	175,19
Zdemyslice	1,33	1,13	14,95	48,33	15,50	15,83	9,3	43,33	181,06
Zemčice	0,92	1,12	-17,30	112,73	12,00	23,27	6,3	29,09	176,47
Zákava	1,34	1,24	4,26	69,56	19,13	14,35	8,8	23,91	213,22
Zdírec	0,96	1,02	-6,42	42,28	13,95	20,93	2,7	23,25	190,57
Žinkovy	0,85	0,95	-71,51	70,45	13,41	29,66	6,6	20,45	194,92
Živovice	0,44	0,75	-100,00	0,00	0,00	43,90	5,9	24,39	25,00

Poznámky: Metodika výpočtů hodnot ukazatelů je popsána v metodické kapitole BP. Šedě vyznačené hodnoty v tabulce spadají do posledních kvartilů. Zeleně jsou vyznačeny periferní obce, žlutě semiperiferní, modře suburbánní a fialově obce mikroregionálních sídelních středisek. Tučně podtržené obce jsou nano sídelními středisky, tučné jsou piko sídelními středisky a tučné kurzívou jsou femto sídelními středisky.

Zdroje: Vlastní výpočty na základě zdrojů dat uvedených v metodické kapitole BP.

Tabulka 8.4. Ukazatele sociálně-populační rozvinutosti obcí okresu Plzeň-město (2017)

Obec	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2017/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2017/2007	Přirozený přírůstek obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel	Migrační přírůstek obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel	Podíl obyvatel 0–14 let v roce 2017	Podíl obyvatel 65+ let v roce 2017	Počet vysokoškoláků na 100 obyvatel ve věku 15+ v roce 2011	Počet nových bytů z let 2008 – 2017 na 1000 obyvatel	Počet podnikatelských subjektů (fyzické osoby + obchodní spol.) na 1000 obyvatel v roce 2017
Dýšina	1,37	1,21	7,04	17,93	11,46	17,87	13,7	22,81	227,76
Chrást	1,12	1,07	-9,56	33,14	15,55	21,22	8,4	6,94	260,49
Chválenice	1,43	1,31	8,25	59,97	17,57	12,83	8,3	75,31	217,33
Kyšice	1,56	1,25	6,16	82,74	18,39	14,50	12,4	14,30	241,27
Letkov	2,26	1,51	23,80	68,28	18,36	15,02	21,2	138,08	281,25
Lhůta	1,26	1,11	-39,10	55,25	17,68	22,65	12,3	60,77	284,92
Losiná	1,56	1,44	-7,52	76,05	16,50	16,65	10,3	123,19	246,04
Mokrouše	2,51	1,54	-26,02	156,49	18,32	13,36	10,6	103,05	197,02
Nezbavětice	1,26	1,28	-27,64	82,95	13,36	15,67	3,3	69,12	188,94
Nezvěstice	0,73	1,06	6,17	6,91	15,62	21,01	10,2	27,64	195,47
Plzeň	0,90	1,03	-0,92	21,24	14,62	20,29	15,8	37,56	263,70
Starý Plzenec	1,24	1,14	-3,16	35,58	15,63	18,95	16,2	38,18	253,86
Šťáhlavy	1,11	1,21	8,71	61,22	16,64	21,86	13,6	72,61	207,26
Štěp. Borek	1,86	1,35	31,14	80,23	20,91	14,63	8,6	73,17	224,91
Tymákov	1,23	1,50	6,03	120,74	19,92	15,58	11,00	117,65	203,22

Poznámky: Metodika výpočtů hodnot ukazatelů je popsána v metodické kapitole BP. Šedě vyznačené hodnoty v tabulce spadají do posledních kvartilů. Zeleně jsou vyznačeny periferní obce, žlutě semiperiferní, modře suburbánní a fialově obce mikroregionálních sídelních středisek. Tučně podtržené obce jsou nano sídelními středisky, tučné jsou piko sídelními středisky a tučné kurzívou jsou femto sídelními středisky.

Zdroje: Vlastní výpočty na základě zdrojů dat uvedených v metodické kapitole BP.

Tabulka 8.5. Ukazatele sociálně-populační rozvinutosti obcí okresu Tachov (2017)

Obec	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2017/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2017/2007	Přirozený přírůstek obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel	Migrační přírůstek obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel	Podíl obyvatel 0–14 let v roce 2017	Podíl obyvatel 65+ let v roce 2017	Počet vysokoškolačů na 100 obyvatel ve věku 15+ v roce 2011	Počet nových bytů z let 2008 – 2017 na 1000 obyvatel	Počet podnikatelských subjektů (fyzické osoby + obchodní spol.) na 1000 obyv. v roce 2017
Benešovice	1,47	1,12	1,47	147,21	16,25	18,72	1,9	29,55	157,36
Bezdrůžice	0,96	0,95	5,33	-15,99	14,20	17,85	3,9	18,84	211,08
Bor	1,14	1,03	40,70	35,55	16,59	14,62	4,4	47,84	200,04
Brod n. T.	1,08	1,08	-44,90	-57,14	15,38	14,98	2,6	28,34	179,59
Broumov	1,23	1,06	182,48	182,48	21,90	10,21	5,6	72,99	284,67
Cebiv	1,11	1,02	39,29	57,14	15,11	12,23	1,5	32,37	135,71
Ctibor	1,07	0,96	-92,60	-70,99	14,24	18,35	14,3	28,48	197,53
Částkov	1,23	1,08	-19,55	-8,38	18,49	17,09	5,9	33,61	276,54
Černošín	1,05	0,96	1,72	6,89	14,38	18,20	2,9	11,26	163,65
Dl. Újezd	1,56	1,09	15,46	15,46	14,06	11,72	4,5	54,68	239,69
Erpužice	1,08	0,95	-41,54	-20,77	13,08	17,44	2,2	98,83	142,43
Halže	0,84	1,02	-44,84	-44,84	16,11	12,37	4,9	29,10	184,56
H. Kozolupy	0,89	1,05	82,03	109,38	16,73	22,17	1,5	3,89	175,78
Hošťka	1,18	0,92	9,03	15,80	17,81	11,64	3,2	28,50	250,56
Chod. Planá	1,09	1,03	-4,89	-8,69	16,86	14,78	4,0	33,19	208,04
Chod. Újezd	1,07	1,03	-15,50	-5,17	16,84	16,06	3,1	16,83	215,76
Kladruby	1,07	1,07	15,75	10,71	9,32	21,12	6,1	47,94	173,91
Kočov	1,07	1,03	33,98	38,83	20,39	8,46	1,8	19,60	131,06
Kokašice	0,86	0,98	-19,60	-19,61	18,87	13,58	1,9	0,00	164,71
Konst. Lázně	0,89	0,98	-29,83	-13,26	11,33	25,19	8,2	6,60	254,14
Kostelec	1,18	1,07	104,90	62,94	18,37	10,07	7,5	81,27	225,52
Kšice	1,06	1,00	-19,14	-28,71	14,85	16,34	0,6	39,60	186,60
Lesná	1,01	0,92	8,67	6,42	14,69	12,31	6,7	15,11	246,25
Lestkov	1,16	1,00	-53,57	-40,82	15,17	15,68	3,3	38,56	201,53
Lom u Tach.	1,46	1,07	62,21	13,82	16,46	12,11	2,2	62,95	140,55
Milíře	2,38	1,37	39,68	3,97	14,40	9,47	4,7	139,91	190,47
Obora	1,42	1,31	165,47	158,27	18,66	14,93	7,6	89,55	294,96
Olbramov	0,77	0,72	35,71	107,14	14,81	27,70	4,0	0,00	196,43
Ošelín	1,28	1,59	89,89	0,00	20,25	13,29	3,1	0,00	129,21
Planá	1,07	0,98	-13,68	-12,38	15,15	17,88	10,4	27,84	212,16
Prostibor	0,92	0,94	7,14	57,14	10,53	16,54	4,1	37,59	257,14
Přimda	1,18	1,05	24,02	1,90	14,97	13,44	5,9	11,46	264,85
Rozvadov	1,09	0,94	-42,76	-74,48	15,93	12,37	2,9	42,67	297,93
Skapce	0,62	1,06	-91,74	110,09	15,18	21,42	6,7	44,64	110,09
Staré Sedliště	1,28	1,14	-54,66	-74,75	20,89	12,26	4,8	29,27	159,96
Staré Sedlo	0,82	1,05	12,05	8,03	17,34	18,45	6,5	103,32	224,89
Stráž	1,15	1,03	3,26	7,09	7,20	17,19	5,1	39,25	208,52
Stříbro	0,87	0,99	-16,75	-13,37	13,86	18,01	8,5	25,04	198,16
Studánka	1,45	1,19	80,55	56,97	17,75	14,69	4,3	8,16	222,00
Sulislav	1,19	1,13	26,67	17,78	15,02	18,31	3,8	18,77	146,66
Svojšín	0,99	0,98	50,23	18,26	17,99	16,40	2,4	9,11	175,79
Sytno	0,92	0,88	-48,48	66,67	10,71	15,77	1,3	23,80	118,18
Tachov	0,99	1,01	8,74	12,20	13,51	18,18	7,1	23,86	225,33
Trsová	1,04	0,89	-19,44	-28,08	15,79	18,81	9,1	19,35	168,46
Trpísty	1,09	1,05	51,38	79,05	13,08	21,52	1,1	8,43	150,19
Tremešné	1,18	0,96	-5,25	18,42	14,06	20,57	2,4	28,64	244,73
Únehle	1,29	1,12	80,88	88,24	21,01	13,04	7,8	18,34	235,39
Vranov	1,30	1,00	46,78	46,78	14,46	16,27	2,2	42,16	192,98
Zadní Chodov	0,86	0,91	-58,82	-94,12	15,69	18,04	1,9	11,76	231,37
Záchlumí	0,96	0,92	30,69	25,58	18,93	15,60	5,2	24,46	176,47
Zhoř	0,96	0,89	63,38	7,04	19,72	11,97	9,1	14,08	140,84

Poznámky: Viz poznámky u Tabulky 8.4. Zdroje: Vlastní výpočty na základě zdrojů dat uvedených v metodické kapitole BP.

Tabulka 8.6. Ukazatele sociálně-populační rozvinutosti obcí okresu Rokycany (2017)

Obec	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2017/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2017/2007	Přirozený přírůstek obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel	Migrační přírůstek obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel	Podíl obyvatel 0–14 let v roce 2017	Podíl obyvatel 65+ let v roce 2017	Počet vysokoškoláků na 100 obyvatel ve věku 15+ v roce 2011	Počet nových bytů z let 2008 – 2017 na 1000 obyvatel	Počet podnikatelských subjektů (fyzické osoby + obchodní spol.) na 1000 obyvatel v roce 2017
Bezděkov	1,57	1,27	7,58	37,87	17,40	18,66	5,9	15,15	153,28
Břasy	1,04	1,09	-18,05	41,06	15,25	21,89	6,2	32,03	204,36
Březina	1,23	1,13	-25,56	65,34	13,01	19,89	7,1	56,81	201,68
Bujesily	0,80	0,98	-68,96	51,72	10,34	29,31	10,7	17,24	216,66
Bušovice	1,16	1,14	-1,79	61,54	16,92	18,29	11,8	54,70	239,93
Cekov	1,07	1,09	15,27	-38,17	12,98	17,56	7,1	15,26	246,15
Čílá	0,67	0,73	-187,50	62,50	0,00	25,00	15,8	0,00	562,50
Dobřív	1,22	1,08	-2,34	-2,35	16,29	18,40	8,0	48,55	203,32
Drah. Újezd	1,07	0,99	0,00	-15,15	16,66	25,00	6,4	68,18	219,69
Epovice	1,28	1,16	1,51	68,07	18,91	17,85	10,8	54,48	227,81
Hlohovice	0,89	0,94	-42,76	9,87	9,87	22,04	3,2	13,15	181,25
Holoubkov	0,97	0,97	-9,82	-23,85	12,98	20,28	5,6	15,43	213,93
Hrádek	0,94	0,94	-4,52	-1,04	16,35	16,27	7,1	12,52	152,63
Hradiště	0,75	1,20	0,00	33,33	16,66	40,00	3,3	0,00	233,33
Hůrky	1,34	1,09	-24,89	20,75	14,52	25,73	10,8	45,64	162,39
Cheznovice	0,99	0,95	-6,88	-34,44	15,84	20,66	5,3	12,39	192,88
Chlum	0,92	0,88	-113,63	68,18	13,63	31,82	7,9	4,11	266,66
Chomle	0,78	0,90	-46,15	61,35	12,30	26,15	0	30,76	253,96
Kakejcov	1,04	1,17	40,82	51,02	17,35	26,53	13,7	20,40	235,29
Kamenec	1,52	1,39	46,88	78,12	21,88	10,94	2,0	31,25	343,28
Kamen. Újezd	1,37	1,25	7,60	140,68	17,74	16,60	8,4	87,45	223,31
Kařez	1,14	1,10	3,13	73,55	16,43	17,53	5,1	61,03	176,55
Kařízek	0,98	1,04	39,22	-39,21	21,57	21,57	5,3	58,62	244,89
Klabava	1,17	1,05	2,16	41,12	14,72	22,73	13,9	56,27	250,00
Kladruby	0,91	1,10	31,06	18,63	9,32	21,12	6,1	0,00	278,10
Kornatice	1,76	1,61	0,00	82,42	16,48	10,44	16,0	104,39	278,68
Lhota p. Rad.	1,24	1,07	22,15	-9,49	18,04	16,77	6,4	50,63	282,13
Lhotka u Rad.	0,66	0,73	-16,13	-129,03	9,67	22,58	10,2	16,12	155,17
Liblín	1,02	0,93	-289,75	250,88	7,06	40,64	1,5	24,73	102,56
Lišná	1,11	1,12	31,91	21,27	22,34	18,09	5,2	26,59	227,97
Litohlavy	1,19	1,08	-35,43	64,96	13,39	21,46	8,7	35,43	217,05
Med. Újezd	1,14	1,10	-32,92	164,61	15,64	24,28	5,1	74,07	174,08
Mešno	0,99	0,94	-12,19	-12,19	8,53	21,95	4,1	12,19	223,52
Mirošov	0,78	1,03	-86,14	82,55	13,55	24,76	6,3	44,86	190,68
Mlečice	0,89	1,07	3,13	28,21	17,55	17,87	4,3	37,61	130,99

Mýto	1,12	1,09	-19,08	53,95	15,07	18,95	6,6	30,26	226,19
Němčovice	1,60	1,35	0,00	138,72	21,38	12,71	6,7	69,36	255,95
Nevid	1,20	1,13	11,11	-16,66	16,66	21,11	6,6	33,33	197,74
Osek	1,23	1,10	8,27	29,32	17,89	15,41	7,3	50,37	231,79
Ostrovec-Lhoř.	1,00	1,02	-50,51	0,00	13,13	16,16	14,4	40,40	285,71
Plískov	0,95	1,04	-32,00	56,00	15,20	25,60	7,9	56,00	235,77
Podmokly	0,88	0,94	-47,43	-7,91	18,01	18,01	2,8	11,85	229,24
Příkosice	1,26	0,83	-4,68	56,21	17,80	21,31	6,7	23,41	192,66
Prácheň	0,92	1,01	-9,66	9,66	11,11	28,99	3,4	9,66	219,51
Radnice	1,04	1,02	-10,08	29,13	13,17	19,61	5,8	20,72	208,00
Raková	1,64	1,21	51,06	63,82	17,02	14,47	8,1	38,29	248,00
Rokyčany	0,93	1,00	-3,56	7,92	14,88	18,87	12,2	19,39	228,43
Sebečice	0,73	0,97	-117,65	58,82	10,29	35,29	4,5	14,70	179,10
Sírá	1,43	1,15	0,00	95,58	20,59	19,85	5,0	29,41	182,48
Skomelno	1,35	1,35	-4,69	4,69	14,55	22,53	7,1	46,94	235,84
Skořice	1,10	1,06	-31,75	-11,90	12,30	18,25	1,5	27,77	123,55
Smědčice	2,08	1,41	32,72	69,09	22,55	13,24	17,3	72,72	231,31
Strašice	1,15	1,03	9,21	22,83	14,58	16,63	6,9	33,25	178,37
Svojkovice	1,22	1,14	-12,25	22,06	14,22	19,85	14,2	58,82	232,61
Štítov	1,07	0,88	86,21	-51,72	10,34	17,24	5,7	0,00	283,33
Těně	1,14	1,17	-7,17	60,93	11,83	20,07	3,1	14,33	228,57
Terešov	0,98	1,40	-37,04	166,66	12,96	11,73	4,2	24,69	252,94
Těškov	1,00	1,05	-39,60	-16,50	12,54	21,45	6,1	42,90	212,26
Trokavec	0,88	1,16	20,41	204,08	6,12	19,39	0,0	51,02	211,01
Týček	0,92	1,04	-9,57	33,49	11,00	20,10	3,9	47,84	222,22
Újezd u Sv. K.	0,99	0,97	-8,29	20,74	9,12	26,14	4,4	8,29	268,39
Vejevanov	1,06	1,05	4,27	-51,28	16,66	21,98	6,3	21,36	170,94
Veselá	1,70	1,38	10,52	-7,01	18,95	14,38	7,1	98,24	191,48
Visky	1,26	1,14	86,95	-65,22	19,75	17,39	3,0	21,73	250,00
Volduchy	1,15	1,15	21,38	68,43	18,22	17,79	9,1	66,45	231,48
Všenice	1,21	1,11	-7,41	70,37	17,04	21,11	11,5	44,44	262,96
Zbiroh	0,97	1,05	-10,06	-8,85	14,53	18,11	8,1	19,71	211,09
Zvíkovec	1,18	1,21	-14,71	117,65	14,71	13,73	6,2	34,31	125,00

Poznámky: Metodika výpočtů hodnot ukazatelů je popsána v metodické kapitole BP. Šedě vyznačené hodnoty v tabulce spadají do posledních kvartilů. Zeleně jsou vyznačeny periferní obce, žlutě semiperiferní, modře suburbánní a fialově obce mikroregionálních sídelních středisek. Tučně podtržené obce jsou nano sídelními středisky, tučné jsou piko sídelními středisky a tučné kurzívou jsou femto sídelními středisky.

Zdroje: Vlastní výpočty na základě zdrojů dat uvedených v metodické kapitole BP.

Tabulka 8.7. Ukazatele sociálně-populační rozvinutosti obcí okresu Plzeň-sever (2017)

Obec	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2017/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2017/2007	Přirozený přírůstek obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel	Migrační přírůstek obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel	Podíl obyvatel 0–14 let v roce 2017	Podíl obyvatel 65+ let v roce 2017	Počet vysokoškoláků na 100 obyvatel ve věku 15+ v roce 2011	Počet nových bytů z let 2008 – 2017 na 1000 obyvatel	Počet podnikatelských subjektů (fyzické osoby + obchodní spol.) na 1000 obyvatel v roce 2017
Bdeněves	1,63	1,24	0,00	26,15	18,90	14,15	9,1	106,15	218,23
Bezvěrov	1,02	0,98	-3,04	-10,48	15,60	20,81	3,0	5,98	144,59
Bílov	1,12	1,01	-36,14	39,47	9,21	22,37	6,9	0,00	156,62
Blatnice	1,29	1,19	15,08	83,33	17,61	17,84	5,4	62,21	175,17
Blažim	0,78	0,97	-49,18	-46,15	16,92	21,54	8,2	0,00	163,93
Bohy	1,64	1,36	-40,00	0,00	19,84	31,29	10,3	160,30	200,00
Brodslav	0,92	0,93	-71,42	-14,71	7,35	32,36	7,6	14,71	128,57
Bučí	1,17	1,08	12,27	40,22	14,94	17,24	9,9	28,73	251,53
Čeminy	1,08	1,05	-26,31	114,94	16,10	17,24	6,5	49,81	165,41
Černíkovice	0,95	1,08	-27,02	81,08	18,81	13,51	1,5	13,51	207,79
Černovice	1,82	1,77	-10,00	230,00	17,50	16,50	6,8	60,00	180,00
Česká Bříza	1,25	1,18	14,01	24,51	17,16	19,44	11,6	36,77	231,98
Dobříč	1,00	1,07	-33,91	57,27	15,04	21,00	7,7	42,95	207,14
Dolany	1,22	1,11	13,55	23,73	18,51	18,95	7,9	20,33	216,49
Dolní Bělá	1,05	0,97	-14,08	63,38	11,74	20,38	10,0	21,13	264,36
Dolní Hradiště	1,00	1,35	-19,23	230,76	9,61	19,23	2,2	19,23	277,77
Dražná	0,91	0,95	20,54	-95,89	17,81	15,76	6,9	20,55	185,71
Druztová	1,32	1,16	15,64	89,96	20,34	16,95	9,6	62,58	208,97
Heřman. Huť	0,96	0,97	-9,64	-10,77	14,64	19,95	2,1	16,44	145,20
Hlince	0,88	1,11	14,08	154,92	8,45	18,31	7,2	14,08	269,23
Hněvnice	1,45	1,18	-17,86	80,36	13,39	14,28	4,5	17,86	163,79
Holovousy	0,76	1,13	65,57	-32,78	8,20	34,42	11,9	32,78	229,51
Horní Bělá	1,05	0,98	-12,43	21,31	12,79	20,95	8,8	44,40	249,11
Horní Bříza	1,00	0,93	-15,99	1,41	14,75	17,36	7,9	12,70	184,09
Hromnice	1,21	1,13	12,42	46,36	13,82	18,79	9,9	49,66	232,15
Hvozd	0,62	1,00	16,06	-104,41	15,26	17,67	6,8	24,09	235,77
Choťkov	1,65	1,26	4,38	42,94	15,86	14,55	15,4	91,14	208,68
Chříč	0,75	1,21	-39,02	92,68	10,24	20,98	5,4	9,76	210,88
Jarov	1,17	1,03	-64,74	100,71	8,10	29,73	4,9	14,38	255,31
Kaceřov	1,21	1,20	35,71	42,85	17,86	9,29	10,1	57,14	292,85
Kaznějov	0,98	0,98	4,55	-27,63	15,77	19,18	8,8	30,88	181,46
Kbelany	1,84	1,42	-10,00	50,00	12,00	16,00	1,1	50,00	207,92
Kočín	0,93	1,13	-15,03	60,15	15,79	12,78	6,3	7,52	140,74
Kopidlo	1,03	1,21	-27,21	115,65	18,37	27,89	3,5	40,82	212,32
Koryta	1,17	1,05	29,63	7,41	14,81	19,25	8,8	22,22	222,22
Kozojedy	0,97	0,91	-19,06	5,19	11,44	22,01	7,0	27,72	224,91
Kozolupy	1,19	1,13	13,47	59,67	15,40	17,99	9,3	31,76	184,74
Kožlany	1,00	1,05	0,00	26,98	14,81	19,58	6,9	31,14	223,46
Kralovice	0,86	0,99	-1,99	0,57	14,98	17,98	8,4	25,68	221,90
Krašovice	1,06	1,02	-16,17	-37,73	12,67	23,45	8,7	21,56	264,86
Krsy	0,60	1,06	12,93	30,17	13,36	16,38	5,3	51,72	226,33
Křelovice	0,99	1,00	21,65	8,66	14,29	15,15	7,1	12,98	203,46
Kunějovice	1,43	1,24	29,94	65,86	16,77	7,78	2,6	17,96	263,80
Ledeč	1,24	1,18	3,68	49,14	15,85	17,20	7,5	60,20	237,30
Linč	1,20	1,10	12,99	57,34	17,43	15,94	7,8	56,95	201,94
Lišťany	1,31	1,14	21,86	-5,46	17,62	15,57	4,5	57,37	205,12
Litě	0,86	1,12	-18,86	33,02	11,79	18,87	4,5	33,02	205,00
Lochousice	1,29	1,10	34,18	34,19	13,68	15,38	4,6	25,64	231,40
Loza	0,96	1,02	-31,75	15,87	15,87	15,08	10,2	43,65	233,71
Manětín	0,77	0,95	-15,00	-31,77	13,06	21,01	7,3	36,18	231,11

M. Touškov	1,33	1,10	-4,68	52,41	17,97	17,08	7,0	43,07	220,58
Mladotice	0,92	1,00	-23,46	1,81	18,23	17,87	2,5	28,88	137,73
Mrtník	1,10	1,08	2,91	-37,79	13,08	13,95	6,2	49,42	216,86
Myslinka	1,40	1,28	-5,10	102,04	18,37	11,22	5,2	91,84	285,71
Nadryby	1,09	1,27	39,37	102,36	20,47	11,81	15,2	39,37	307,08
Nečtiny	0,96	0,98	-37,39	61,78	12,52	23,90	6,8	27,64	227,20
Nekmíř	1,26	1,15	24,53	75,66	14,93	19,02	7,7	42,94	243,51
Nevřeň	1,58	1,36	-3,51	91,23	14,39	16,14	10,1	52,63	245,67
Nýřany	0,97	1,00	-1,00	-16,75	15,53	17,86	5,8	22,92	183,09
Obora	1,19	1,26	-5,46	72,85	18,66	14,93	7,6	34,61	241,31
Ostr. u Bezdř.	1,05	1,06	-4,76	23,81	17,14	20,95	1,8	0,00	139,42
Pastuchovice	0,79	1,03	-68,49	178,08	13,70	19,18	3,2	82,19	160,00
Pernarec	0,69	1,01	18,32	-23,56	12,57	14,27	4,3	20,94	155,46
Pláně	1,10	1,06	-22,14	18,45	15,87	22,14	4,0	18,45	194,85
Plasy	0,91	1,02	-5,99	26,21	14,19	20,03	10,9	29,57	237,36
Plešnice	1,22	1,18	55,75	-17,42	14,63	9,41	7,3	59,23	250,87
Pňovany	1,09	1,15	0,00	70,29	13,15	23,81	6,4	45,35	171,55
Potvorov	0,84	0,89	-44,77	52,23	11,19	22,39	6,6	29,85	250,00
Přehýšov	1,13	0,74	-17,51	56,89	11,38	18,16	1,1	45,95	213,50
Příšov	1,39	1,09	-16,78	70,47	14,09	15,44	10,9	80,53	279,61
Rochlov	1,28	1,24	24,73	113,07	16,61	16,25	5,8	42,40	170,65
Rybnice	1,33	1,14	9,35	59,81	17,76	16,64	9,3	110,28	191,83
Sedlec	1,03	1,09	21,97	-87,91	18,68	16,48	5,1	21,97	236,55
Slatina	0,72	0,90	-78,13	-78,13	9,38	32,81	7,0	9,61	174,60
Studená	0,82	0,82	-83,33	-55,55	0,00	27,77	8,1	27,77	250,00
Štichovice	1,00	0,92	-27,03	-63,06	7,20	22,52	10,3	9,00	190,90
Tatíná	1,85	1,00	-32,25	28,22	15,32	15,32	5,5	32,25	296,29
Tis u Blatná	0,99	1,22	-9,43	75,47	17,92	18,87	2,6	37,73	226,41
Tlučná	1,47	1,00	5,55	48,71	18,25	15,57	9,6	64,73	193,94
Trnová	1,14	1,08	-3,36	54,87	15,79	18,81	9,1	98,54	241,30
Třemošná	1,08	1,03	-0,20	5,86	15,08	20,24	12,0	39,83	226,44
Úherce	1,49	1,48	13,73	112,64	21,70	13,46	6,5	115,38	241,19
Újezd n. Mži	1,89	1,36	-20,00	40,00	19,00	18,00	9,9	60,00	255,10
Úlice	1,21	1,25	29,76	39,68	11,71	18,25	6,1	31,74	201,59
Úněšov	1,03	1,02	-6,98	8,73	11,87	20,42	3,9	13,96	203,47
Úterý	1,34	1,07	23,15	-2,11	17,05	17,68	4,5	16,84	169,49
Vejprnice	1,76	1,38	21,47	74,68	21,57	13,24	15,0	118,58	201,08
Velečín	0,89	0,94	31,25	-15,62	7,81	43,75	7,3	93,75	174,60
Vochov	1,65	1,55	40,42	220,55	19,28	14,78	8,5	212,47	202,77
Všehrdy	0,90	0,92	-36,36	72,72	20,00	16,36	4,8	18,18	290,90
Všeruby	1,34	1,34	41,37	84,17	13,48	16,82	6,9	78,45	205,63
Výrov	1,07	1,03	2,22	17,74	14,63	19,73	5,5	33,25	169,93
V. Libyně	1,05	0,91	-4,27	-12,82	14,10	17,09	2,5	0	187,23
Zahrádka	0,96	1,11	-32,05	25,64	16,03	14,74	10,9	51,28	241,61
Zbůch	1,28	1,18	16,58	48,89	17,46	18,33	4,8	32,30	171,73
Zruč-Senec	1,54	1,14	-8,97	49,50	16,58	17,98	16,7	74,56	259,84
Žihle	0,88	1,09	-30,28	-26,59	13,37	19,65	5,8	12,55	232,33
Žilov	0,72	1,02	2,36	2,36	14,42	16,31	12,6	28,36	216,47

Poznámky: Metodika výpočtů hodnot ukazatelů je popsána v metodické kapitole BP. Šedě vyznačené hodnoty v tabulce spadají do posledních kvartilů. Zeleně jsou vyznačeny periferní obce, žlutě semiperiferní, modře suburbánní a fialově obce mikroregionálních sídelních středisek. Tučně podtržené obce jsou nano sídelními středisky, tučné jsou piko sídelními středisky a tučně kurzívou jsou femto sídelními středisky.

Zdroje: Vlastní výpočty na základě zdrojů dat uvedených v metodické kapitole BP.

